

KLÍČ KE CVIČENÍM Z UČEBNICE ČESKÝ JAZYK 5

1. Víte, proč má Země při pohledu z vesmíru modrou barvu?

Řešení: Protože je Země pokryta oceány, moři a řekami. (Vodou).

1. Nauka o slově

1. Vyznačená slova nahradte slovy nadřazenými.

Řešení: ovoce, květiny, domácí mazlíčci/zvířata, zelenina, psací potřeby, prsty

2. Opakující se sloveso nahradte slovesem stejného nebo podobného významu.

Řešení: sledovali jsme, vyhlíží, prohlížím se, pohlédli jsme, nahlíželi, loudal se, práce se nedařila, nastoupila, plížili se, bylo možné, se procházel, utíkal, kráčel, zažil, vlastnila, narostly jí, říkal/sdělil

3. Všimněte si vyznačených nespisovných slov. Nahradte je spisovnými slovy a příběh převyprávějte.

Řešení: Podívej se, vykřikl, pořád, chodí, buď potichu, zeptal se otec, prší

4. Z každého řádku vyberte slovo mnohoznačné. Použijte ho ve větách tak, aby byl patrný významový rozdíl.

Řešení: a) kolo; b) oko; c) myš

2. Stavba slova

1. Doplňte vhodnou předponu.

Řešení: odletět na dovolenou, přiletět ze zahraničí, doletět až do cíle; odložit schůzku, podložit si hlavu polštářkem, založit stránku v knize; přeskočit přes pařez, vyskočit do výšky, uskočit stranou; podpálili jsme oheň, odpálili několik petard, připálila řízky; zaklepala na dveře, vyklepal koberce, rozklepal se zimou.

2. a) Do vět doplňte předložky z nabídky.

Řešení: nad hlavami, za sebou, na palubě, u letiště, podle návodu, kolem stolu, do alba, za samolepky

c) Vyhledejte slova příbuzná a napište je do sešitu.

Řešení: letouny, let, letadla, letiště

3. a) Vyhledejte a podtrhněte slova s předponou vy-, vý-. Napište do sešitu. Doplňte i, í/y, ý.

Řešení: viděli, v~~y~~padl, v~~y~~skočil, víla, visely, v~~y~~seli, v~~y~~razili, v~~y~~padalo, viklala, viditelném, vina, v~~y~~běhu, víkendu, v~~y~~lov, vinula, v~~y~~běhni, v~~y~~šlo

b) Ve kterém pohoří se nachází hora Smrk? Pokud nevíte, vyhledejte tento údaj na internetu. Jak se nazývá nejvyšší hora České republiky?

Řešení: Jizerské hory, Sněžka

4. a) Přečtete báseň. K vyznačeným slovům pište slova příbuzná.

Řešení: kvetou – květina, květinářství, vykvést, kvetoucí; voda – vodník, povodeň, vodní, vodovod; ticha – potichu, tichý, utiřit; déšť – deštivý, deštník

b) Vysvětlete význam verše *Když prší, kvetou paraplíčka*.

Řešení: Lidé si otevrou nad hlavy deštníky.

5. Tvořte slova s těmito příponami.

Řešení: -tel – učitel, skladatel, spisovatel; -dlo – lepidlo, strašidlo, stavidlo; -yně – soudkyně, předsedkyně, umělkyně; -ista – houslista, policista, rasista

6. Rozlište předponu a předložku. Pište do sešitu.

Řešení: nad lesy, nadbytek, pod postelí, podběl, dojíst, do dálky, bez peněz, bezbolestný, před sebou, přednést, za mnou, zamést, o práci, okovat, od vás, odpočinek, zamotat, za ním

7. b) Určete slovní druh všech slov ve větě.

Řešení: Mirek (1) nešťastnou (2) náhodou (1) rozbil (5) můj (3) milovaný (2) hrneček (2).

c) Určete mluvnické kategorie slova hrneček.

Řešení: hrneček – 4. p., č. j., r. m. neživ., vzor hrad

d) Vymyslete slovo opačného významu ke slovu milovaný.

Řešení: neoblíbený, nenáviděný

e) Proveďte rozbor stavby slov nešťastnou, rozbil.

Řešení: nešťastnou (ne – předpona, šťast – kořen, n – přípona, ou – koncovka); rozbil (roz – předpona, bil – kořen)

8. b) Určete kořen slov maminka, vybírala, nevzdychal, rozhořel.

Řešení: maminka, vybírala, nevzdychal, rozhořel

c) Vyhledejte slovo citově zabarvené.

Řešení: tatínek, maminka, hromádku, ohniček

d) Víte, ve které oblasti se u nás pěstují brambory?

Řešení: oblast Českomoravské vrchoviny, Kraj Vysočina

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 10

OPAKOVÁNÍ

3. Podstatná jména

1. a) Do verů doplňte podstatná jména z nabídky ve správném tvaru.

Řešení: všem zvířatům, jejich řečí, dlouhou chvíli, přítel dětí, pro ně obrázky, vlasy zbělely, do pohádky, s kluky

b) Určete pád doplněných podstatných jmen.

Řešení: zvířatům (3.), řečí (7.), chvíli (4.), dětí (2.), obrázky (4.), vlasy (1.), pohádky (2.), kluky (7.)

c) Víte, jak se jmenuje malíř a spisovatel, o kterém se mluví v básni?

Řešení: Josef Lada

2. a) Zopakujte si vzory podstatných jmen. Obrázky vám pomohou.

Řešení: město, moře, kuře, stavení; žena, růže, píseň, kost; pán, hrad, muž, stroj

b) Které vzory v obrázkovém přehledu chybějí?

Řešení: předseda, soudce

3. a) Vymýšlejte slova opačného významu.

Řešení: světlo – tma, hluk – ticho, den – noc, údolí – pahorkatina, začátek – konec, radost – smutek, dobro – zlo, mokro – sucho

b) Uvedená podstatná jména zařadte ke vzoru.

Řešení: světlo (město), hluk (hrad), den (stroj), údolí (stavení), začátek (hrad), radost (kost), dobro (město), mokro (město)

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 11

OPAKOVÁNÍ

5. K uvedeným vzorům vymýšlejte podstatná jména začínající daným písmenem.

Řešení: K: muž – král, hrad – kabát, žena – královna, město – kolo, kuře – kotě

P: pán – Pavel, stroj – petrklíč, růže – police, kost – pomoc, moře – pole

V: muž – vědec, soudce – vládce, žena – vařečka, růže – vesnice, stavení – vedení

B: hrad – bazén, píseň – báseň, kost – bolest, město – bláto, moře – brouzdaliště

S: pán – slavík, předseda – starosta, píseň – soutěž, kuře – sele, stavení – skákání

6. a) Podstatná jména napište v náležitém tvaru jednotného čísla. Odůvodněte tvarem patřičného vzoru.

Řešení: k poli (moři), pod křídlo (město), z obydlí (stavení), se švihadlem (městem), do školy (ženy), s cibulí (růží), v broskvi (písni), na židli (růži), za chvíli (růži), do skály (ženy), v soli (písni/kosti), do kapsy (ženy), do vsi (kosti), bez kukly (ženy), s hřibem (hradem), na pytli (stroji), se lvem (pánem), o skladateli (muži), osel (pán), v kotli (stroji), k starostovi (předsedovi), posíláme pozdrav (hrad), s motýlem (pánem), v lese (lese)

6. b) Převeďte do množného čísla a napište do sešitu.

Řešení: k polím, pod křídly, z obydlí, se švihadly, do škol, s cibulemi, v broskvích, na židlích, za chvíle, do skal, v solích, do kapes, do vsí, bez kukel, s hříby, na pytlích, se lvy, o skladatelích, osli hýkají, v kotlích, k starostům, posíláme pozdravy, s hříby, v lesích

7. a) Napište v množném čísle.

Řešení: amazonské pralesy, z hrušek lezou červi, sedět na židlích, vyčištěné příkopy, vyjádři se slovy, ukaž mi průkazy, listí na větvích, jedeme trolejbusy, rybář chytá lososy, váza s růžemi, dobré vtipy, vidím palmy, namaluj to barvami, jedovatí plazi, tuhé mrazy, taška s chleby, nad údolními svítá, létat nad poli, krabice s řetězy

b) Ve kterém světadílu se nachází tzv. amazonský prales (odborně amazonský deštný les)? Pokud nevíte, vyhledejte informaci na internetu.

Řešení: Jižní Amerika

4. Slovesa

1. b) Vyhledejte a vypište slova podle zadání.

– všechna slovesa ve tvaru 2. osoby čísla množného

Řešení: spatříte, víte, nevíte, byste hledali, byste chtěli vypátrat, vydejte se

– slovesa v podmiňovacím způsobu

Řešení: byste hledali, byste chtěli vypátrat

– slovesa v minulém čase

Řešení: dojel, vybral

c) U vypsanych sloves určete mluvnické kategorie, které znáte.

Řešení: spatříte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; víte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nevíte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; byste hledali – 2. os., č. mn., zp. podm.; byste chtěli vypátrat – 2. os., č. mn., zp. podm.; vydejte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; dojel – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; vybral – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.

2. a) Řekněte, jaké písmeno doplníte v neúplných slovech.

Řešení: Vypil jsem půllitr limonády. Jak se nazývá tato ulice? Už si zvykáme na nové bydliště. Včelky sbírají pilně pyl. Bydlíme v podkroví. Voda v horské bystřině byla studená. Pytle s obilím přivázeli do mlýna už od rána. Když budeš polykat pomalu, nebudeš kuckat a plivat. Všude na nábytku posedávali plyšová medvídci. Dny plynuly poklidně a pomalu. Postřiky proti hmyzu nejsou vždy účinné. Zamykejte raději svoje obydlí, mohl by se tu nachomýtnout nezvaný host. Musím vysmýčít kašdické místečko, to chmýří pronikne všude. Při lyžování si poranila lýtkový sval. Mohli bychom se mýlit, ale raději buďte opatrní. Chytám ryby na třpytky.

b) U vyznačených sloves určete osobu, číslo, způsob a čas.

Řešení: se nazývá – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; si zvykáme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; přivázeli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; budeš polykat – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; nejsou – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; zamykejte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; mohli by se – 3. os., č. mn., zp. podm.; pronikne – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; mohli bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; buďte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; chytám – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

3. b) Převyprávějte text v minulém čase.

Řešení: Přestože nastal podzim, den byl horký a slunce pátilo. Chtěli jsme využít toho krásného počasí k výletu do přírody. Brali jsme si pláštěnky, pití, malou svačinu a usedli jsme na kola. Tu jsme uviděli romantický rybníček a rozhodli se vyzkoušet teplotu vody. První, čeho jsme si všimli, byla mračna komárů. Vyběhli jsme ven, oschnout jsme museli cestou, jinak by na nás hladový hmyz i poobědval. My jsme měli také hlad. Rozhlíželi jsme se po vhodné restauraci. Byla tu. Každý si vybral podle chuti. Po obědě nám to moc nešlapalo, ale to nevadilo, alespoň jsme se mohli kochat okolními lesy a loukami.

c) U všech sloves určete osobu a číslo.

Řešení: nastal – 3. os., č. j.; je – 3. os., č. j.; pálí – 3. os., č. j.; chceme využít – 1. os., č. mn.; bereme si – 1. os., č. mn.; usedáme – 1. os., č. mn.; uvidíme – 1. os., č. mn.; rozhodneme se – 1. os., č. mn.; si všimneme – 1. os., č. mn.; jsou – 3. os., č. mn.; vybíháme – 1. os., č. mn.; oschnout musíme – 1. os., č. mn.; poobědvá – 3. os., č. j.; máme – 1. os., č. mn.; rozhlížíme se – 1. os., č. mn.; je – 3. os., č. j.; si vybere – 3. os., č. j.; nešlape – 3. os., č. j.; nevadí – 3. os., č. j.; se můžeme kochat – 1. os., č. mn.

4. a) Spojte vhodné podstatné jméno a sloveso. Vytvořené dvojice запиšte.

Řešení: česala jsem si vlasy, ořezali byste pastelku, uvařili polévku, otevři okno, vyplníte formulář, bude zalévat květiny, namažte si rohlík

c) U sloves určete osobu a číslo, způsob a čas.

Řešení: česala jsem si – 1. os., č. j., zp. ozn., čas min.; ořezali byste – 2. os., č. mn., zp. podm.; uvařili – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; otevři – 2. os., č. j., zp. rozk.; vyplníte – 2. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; bude zalévat – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; namažte si – 2. os., č. mn., zp. rozk.

5. a) Doplňte sloveso ve správném tvaru.

Řešení: Do obchodu **nechodte** se zmrzlinou. K narozeninám **bych si přál** nový mobil. Určitě **tre- fíte** k babičce bez nás? Z prázdnin **se vrátil** až v polovině září, protože jeho rodiče pracují na velvyslanectví a on s nimi **zůstal** v zahraničí o pár dní déle. Na projektu **spolupracujeme** s mnoha školami. Před večerí **si umyj** ruce. Na nádraží **čekají** na autobus davy lidí. V 5. třídě se budeme učit o Marii Terezii.

b) Víte, kdo byla Marie Terezie? Ve kterém století žila?

Řešení: Byla císařovna římská, česká a rakouská královna. Žila v 18. století.

6. Doplňte tvary podmiňovacího způsobu.

Řešení: počkal bych, počkal bys, počkal by, počkali bychom, počkali byste, počkali by; chtěl bych, chtěl bys, chtěl by, chtěli bychom, chtěli byste, chtěli by

7. a) Pozorně si přečtete lidová rčení. slovesa se v nich trochu poletla. Dokážete je opravit?

Řešení: ... sám do ní padá. ... jednou řež. ... ten dřív mele. ... tak se z něho ozývá. ... nejsou koláče. ... tomu se zelení.

b) Doplňená slovesa napište a určete u nich mluvnické kategorie.

Řešení: **padá** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **řež** – 2. os., č. j., zp. rozk.; **mele** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **se ozývá** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; **nejsou** – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; **se zelení** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

c) Doplňená slovesa převedte do 1. osoby čísla jednotného i množného.

Řešení: padám – padáme, řežu – řežeme, melu – meleme, ozývám se – ozýváme se, nejsem – nejsme, zelením se – zeleníme se

5. Jednoduchá věta a souvětí**1. c) V textu vyhledejte nespisovná slova. Která další nespisovná slova ve škole používáte?**

Řešení: písemka, ze zemáku, projel

d) Vysvětlete význam slovních spojení v textu: bylo mi jasné, že to mám v kapse; dokonale jsem to projel.

Řešení: bylo mi jasné (věděl jsem), že to mám v kapse (že to zvládnou), dokonale jsem to projel (úplně jsem to pokazil)

e) Vyhledejte a přečtete přímou řeč. Vysvětlete, co je uvozovací věta.

Řešení: „Pane učiteli, pane učiteli!“, „Dobrý postřeh, Patty.“

2. a) Spojte slova ze sloupců, přidejte další a tvořte jednoduché věty.

Řešení: Klobouky slušely modelkám. Maminka nachystala svačinu. Miloš dal gól. Mráčky zastínily sluníčko. Polévka vystydla na stole. Dříví praskalo v krbu.

b) Ve kterém sloupečku je podmět, ve kterém přísudek?

Řešení: Podmět je v prvním sloupečku, přísudek ve druhém.

3. a) V každé větě vyhledejte „popletený“ podmět. Nahradte ho vhodným podmětem a větu přečtete.

Řešení: hadice – had, vlasce – vlasy, ručníčky – ručičky, nože – nohy, had – hadice, ulice – úlu, vlas- sy – vlasce, ruce – ručníky, nohy – nože

b) V každé větě vyhledejte přísudek.

Řešení: spí, trčely, se zastavily, bolely, praskl + postříkal, se slétají, se zapletly, voní, byly (nabroušené)

c) K vyznačeným slovům napište slova opačného významu.

Řešení: spí × bdí, znenadání × podle očekávání, náročném × snadném, všechno × nic, navečer × zrá- na, nabroušené × tupé

4. a) Vymyslete pokračování souvětí.

Řešení: ..., že je mi deset roků. ..., protože došlo k poranění cyklisty. ..., kudy dojít na poštu. ..., i když to tak ze začátku nevypadalo. ..., aby s námi mohla brzy ráno odjet na výlet. ..., ale mívají malé plody. ..., kdyby sis dával větší pozor.

b) V první větě každého souvětí vyhledejte podmět a přísudek.

Řešení: Všichni poznali. Chlapec zavolał. Paní poradila. Příběh dopadł. Katuška půjde. Rostou jab- loně. Nic by se nerozbilo.

c) U podtržených slov určete mluvnické kategorie

Řešení: **chlapec** – 1. p., č. j., r. m. živ., vzor muž; **službu** – 4. p., č. j., r. ž., vzor žena; **poradila** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; **příběh** – 1. p., č. j., r. m. neživ., vzor hrad; **půjde** – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; **jabloně** – 1. p., č. mn., r. ž., vzor píseň; **by se nerozbilo** – 3. os., č. j., zp. podm.

5. a) Přečtěte si text. Rozlište věty jednoduché a souvětí.

Řešení: Věty jednoduché: Zhruba před 66 miliony let začalo jejich masivní vymírání. Dinosauři mají své následovníky. Z jedné skupiny dinosaurů se totiž vyvinuli dnešní ptáci.

b) Vyhledejte souvětí, které má nejvíc vět. Podle čeho jste to poznali?

Řešení: Lišili se také velikostí, nejmenší dinosauři sotva převyšovali vrabce, zatímco ti největší vážili tolik, kolik váží patnáct dospělých slonů.

c) Vysvětlete, které živočichy označujeme jako býložravce a které jako všežravce. Uveďte příklady. Do které skupiny patří člověk?

Řešení: Býložravec (kůň) se živí rostlinnou potravou, všežravec (pes) rostlinnou i živočišnou. Člověk je všežravec.

6. Co umíme z pravopisu

1. a) Ve kterých řádcích jsou pouze slova příbuzná? Doplňte i, í / y, ý.

Řešení: Slova příbuzná jsou pouze na 3. a 4. řádku.

bydliště, obydlí, bidlo, bydlet; pila (na železo), pitná (voda), pyl (včelí), opilovat (dřevo); mlynář, mlýnek, mlýnice, mlýnské; umyvadlo, mydlinka, mýdlo, mýt (nádobí); zívát (únavou), vyzývavý, ozývá se, vidlička, vidle, vydlabat; sirotek, syrovátka, syrové (maso), sýr

2. a) Doplňte i, í / y, ý. Odůvodněte.

Řešení: s učiteli (muži), s květinami (ženami), nad poli (moři); do školy (ženy), bez přípravy (ženy), z hedvábí (stavení); na dva ostrovy (hrady), na stoly (hrady), pro motýly (pány); k příteli (muži), k jeteli (stroji), k cíli (stroji); v lesích (měkká koncovka -ích v mužském rodě), na polích (mořích), v údolích (staveních); v láhvi (písni), v lavici (růži), o králi (muži); výlet (předpona vy-) se psy (pány), pod koly (městy), zážitek s letadly (městy)

b) Do kterého řádku jste nedoplnili do všech slov i, nebo y?

Řešení: Ve 2. řádku.

d) V jakém pádě jsou slova v jednotlivých řádcích?

Řešení: 1. řádek – 7. p., 2. řádek – 2. p., 3. řádek – 4. pád, 4. řádek – 3. p., 5. a 6. řádek – 6. p., 7. řádek – 7. p.

e) K jakému vzoru patří jednotlivá podstatná jména? Které vzory nejsou zastoupeny?

Řešení: Vzory viz bod 2. a). Není zastoupen vzor kost, kuře, předseda a soudce.

3. a) Spojte vhodné dvojice a запиšte je do sešitu. Zdůvodněte pravopis.

Řešení: Kočky se lísaly (podmět r. ž.). Psi pobíhali (podmět r. m. živ.). Auta uháněla (podmět r. stř.). Dívky zívaly (podmět r. ž.). Diváci tleskali (podmět r. m. živ.). Stromy šuměly (podmět r. m. neživ.). Koně klusali (podmět r. m. živ.).

SLOH – POPIS OSOBY

2. Z učiva 4. ročníku si zopakujte, jaké body by měl obsahovat popis osoby. Který bod v našem popisu chybí?

Řešení: V popisu chybí popis osoby Jáchyma (postava, vzhled – obličej, vlasy atd.).

3. Na základě obrázku popište, jak Jáchym vypadá.

Řešení: Individuální.

4. Jaké jsou Jáchymovy záliby? Co ho podle vás baví nejvíc?

Řešení: Zajímá se o hvězdy, čte knihy, hraje si s míčem, má rád rybičky, sbírá autíčka.

5. Znáte knížku Malý princ, o které se píše v textu? Povídejte si o ní s vyučujícím. Společně si vysvětlete, proč je to Jáchymova nejoblíbenější kniha.

Řešení: Protože jsou jejím obsahem planety, odehrává se v prostředí vesmíru, který má Jáchym rád.

- Jadrné oči = výrazné oči. Měla zálibu v pečení cukroví.
- Domácí zvíře: zvíře, které máme u domu nebo doma, staráme se o něj, krmíme ho.
- Byl vznětlivý. Neobešel se bez velké vařečky. Prchlivost, která uměla vzplanout jako olej stříknutý do ohně. – rychle se rozčítit.
- Bylo mu 39 let. Štíhlý nebyl, protože měl tváře jako melounek.

UČEBNICE

str. 20

1. **Věty ve slovenštině zkuste přeložit do češtiny.**

Řešení: Kdy přijdeš domů? Byl jsi s otcem na procházce? Líbí se ti náš dům?

2. **Odpovězte Slovákově na jeho otázky.**

Řešení: Jak se máš? Kolik máš roků? Máš sourozence? Jakým jazykem mluvíš?

4. **Víte, jakým jazykem mluví Rakušané? Pokud ne, vyhledejte tuto informaci na internetu.**

Řešení: Německy.

5. **Do jazyka se nám často vloudí slova, která používáme, i když nevíme proč, a neumíme se jich zbavit. Najděte jazykové prohřešky mluvčích.**

Řešení: 1.–2. věta – jako; 3.–5. věta – vlastně; 6.–8. věta – super; 9.–12. věta – prostě

UČEBNICE

str. 21

6. **b) Pokud některým slovům nebo částem básně nerozumíte, vysvětlete si je.**

Řešení: sirotky – sirotci, zželelo se – bylo jí líto, vtělila se – poměnila se, mohyla – hrob, plesaly – radovaly se, majíc – měly

c) **Vyhledejte slovo, které už dnes nepoužíváme. Odhadněte jeho význam.**

Řešení: majíc – měly

d) **Všimněte si neobvyklého pořadí slov. Najděte příklady.**

Řešení: Zemřela matka a do hrobu dána...

7. **a) Řekněte, co jsou gesta neboli gestikulace.**

Řešení: Pohyby rukou, nohou, celého těla, kterými je doprovázeno vyjadřování mluvčího.

8. **a) Rozhodněte, co je mimika.**

Řešení: b) výraz a pohyby ve tváři

Uč., str. 22–56 | III. SLOVO A JEHO STAVBA, TVOŘENÍ SLOV

UČEBNICE

str. 22

1. **ČÁSTI SLOVA: KOŘEN, PŘEDPONA, PŘÍPONA, KONCOVKA**

1. **a) Porovnejte dvojice slov. Rozhodněte, které obsahuje předponu.**

Řešení: bezzubý, rozcestí, zalesněný, rozhledna, ulovit, odchod

b) **U každé dvojice slov vyhledejte část, kterou mají společnou – kořen.**

Řešení: zub, cest, les, hled, lov, chod

c) **Tvoří každou dvojici slova příbuzná? Zdůvodněte.**

Řešení: Ano.

2. **Slova napište do sešitu. Doplněte *i, í / y, ý* a barevně vyznačte kořen.**

Řešení: příbytek, nabídka, lyžař, lysina, mlynář, myšlenka, omyl, napil se, přepychový, kopýtko, silák, synáček, přesypat, výhra, vyrobil, zimník

UČEBNICE

str. 23

1. **Řekněte, jak se mění koncovka slova.**

Řešení: podle skloňování (pádů)

2. **a) Ve dvojicích slov vyhledejte společný kořen.**

Řešení: závod, vař, skok, mlad, jazyk, děl

b) **V prvním řádku vyhledejte předponu a příponu. Ve druhém řádku určujte předponu, příponu a koncovku.**

Řešení: závod – závod-ník, pře-skok – skok-an, jazyk – jazyč-ek
u-vař-ím, ne-vař-íme, mlad-ý – mlad-ého, udělám – neděl-ají

3. **Naznačte stavbu slova (předpona – kořen – přípona). Zkuste naznačit i koncovku.**

Řešení: věd-ec, pře-hrad-a, věd-eck-ý, smrt, plav-án-í, mrt-vol-a, za-hrad-a, plav-kyn-ě, mrt-v-ý,
hrad-b-a, plav-b-a, ú-mrt-í, zá-plav-a

4. **Slova z předchozího cvičení seřadte do vhodných skupin. Podle čeho jste tyto skupiny vytvořili?**

Řešení: vědec – vědecký, přehrada – zahrada – hradba, smrt – mrtvola – mrtvý – úmrtí, plavání – plav-
kyně – plavba – záplava (podle kořene slov)

2. PŘÍBUZNÁ SLOVA

1. a) Čtete pozorně text. Řekněte, co mají společného vyznačená slova.

Řešení: Mají společný kořen slova *-ryb-*.

- b) S čím pracuje rybář, sklenář, sklář, dráteník, cukrář?

Řešení: rybář s rybami, sklenář se sklem, sklář se sklovinou, dráteník s drátem, cukrář s cukrem

2. a) Utvořte co nejvíce slov příbuzných ke slovům v rámečcích. Napište je.

Řešení: kreslit – výkres, pokreslit, nakreslit, kreslení; školit – školení, škola, záškolák, školní; spát – vyspat, spaní, spáček, uspávanka; závodit – závodník, závodní, závod

- b) Vyberte si jednu skupinu příbuzných slov. V každém slově ze skupiny vyznačte předponu, kořen, příponu a koncovku.

Řešení: zá-vodit – zá-vod-ník, zá-vod-ní, zá-vod

3. Rozhodněte, ve kterých dvojicích jsou slova příbuzná. Zůvodněte.

Řešení: přechod – chodba, dřevo – dřevák, kruh – kroužek

4. Vyhledejte a запиšte slova vytvořená pouze předponou a slova vytvořená pouze příponou. U ostatních naznačte stavbu slova. Pište do sešitu.

Řešení: pouze předpona (přelet, výlet); pouze příponou (letadlo, letiště, letec, letuška, letecký, letový); zá-let-ník, vý-let-ník, pře-lét-avý

5. a) Vyhledejte slova příbuzná se slovem *chodit*.

Řešení: odchodu, chodci, přechodu, chůzi, chůdách, chodníku, vchodem, chod, pochodují, východ, chodicí, podchodě, obchody, schodech

- c) Kde je to možné, nahradte opakující se příbuzná slova synonymy.

Řešení: Nad vchodem (vstupem) visel nápis ... Po ulicích spořádaně pochodují (kráčejí) ...

- a) Do slov doplňte vhodné předpony.

Řešení: výkladní, nákladní, zahradní, výhradní, přenocoval, ponocovat, výkřiku, pokřik, zakřikneš

- c) Pomocí předpon vytvořte slova s kořenem *-stavít-* a užitje ve větách.

Řešení: stavit – dostavit, postavit, představit, nastavit, odstavit, sestavit, zastavit

7. Užitje slova ve větách ve dvou odlišných významech. (Nebudou to tedy slova příbuzná.) Vytvořené věty запиšte do sešitu.

Řešení: Lež klidně. Lež má krátké nohy. Sejdeme se ve tři hodiny. Tři těsto pět minut. Měl velký nos. Nos tu čepici, když je zima! Stroj ulehčuje lidem práci. Stroj se, už musíme odcházet.

SLOH – POPIS PŘEDMĚTU

- Popisován je meč.
- Hojně zastoupena jsou přídavná jména.
- Přirovnání: ostrá jako břitva, lehký jako pírko.
- Meč i štít měly společný symbol kančí hlavy.

2. K daným podstatným jménům doplňte alespoň tři přídavná jména.

Řešení: knížka – obrázková, Petrova, vypůjčená; obraz – namalovaný, drahý, pověšený; plášť – královský, vyšíváný, děravý; obuv – zakoupená, vyčištěná, sportovní; křeslo – proutěné, dřevěné, houpací; lampa – stojací, noční, rozsvícená; nůž – ostrý, tupý, malý, kapesní; klíč – velký, malý, dózický; stůl – dřevěný, jídelní, kovový; džbán – hliněný, skleněný, pивní; dům – nájemní, rodinný, panelový

3. Řekněte slova opačného významu (antonyma).

Řešení: vysoký × nízký, malý × velký, tenký × silný, barevný × černobílý, smutný × veselý, ošklivý × pěkný, teplý × studený, čistý × špinavý, hladký × drsný

5. a) Co je to? Hádejte.

Řešení: A) brýle; B) komín; C) teploměr

3. TVOŘENÍ SLOV

- Umělá bytost podobná lidem.
- Ano, protože robot má vykonávat práci pro/za svého majitele.

1. b) Víte, jak se nazýval dozorce, který dohlížel na práci robotujících?

Řešení: Dráb.

c) Jak zní slovo *robot* v angličtině (včetně výslovnosti)? Pokud nevíte, vyhledejte toto slovo v česko-anglickém slovníku.

Řešení: Robot a vyslovuje se stejně.

d) Znáte některé knihy, které napsal Karel Čapek nebo jeho bratr Josef? Co se vám na nich líbilo?

Řešení: Dášeňka, Devatero pohádek, O pejskovi a kočičce, Povídky z jedné kapsy.

2. Ke každému základovému slovu napište dvě slova odvozená různými příponami. Přípony barevně vyznačte.

Řešení: ryba – rybník, rybí; les – lesní, lesnický; pes – psí, psovod; kov – kovový, kovadlina; učít – učitel, učitelský; letět – letuška, letový

3. Ke každému slovu uveďte tři vhodné předpony podle vzoru.

Řešení: šel – vyšel, došel, ušel; psal – napsal, dopsal, přepsal; nesl – unesl, donesl, přinesl; hodil – dohodil, uhodil, zahodil; vezl – přivezl, dovezl, nevezl; skočil – přeskočil, doskočil, uskočil; vázal – zavázal, uvázal, obvázal

4. a) Napište, jak se nazývá ten, kdo:

Řešení: a) učitel; b) řidička; c) potápěč; d) prodavačka; e) vypravěč; f) malířka

b) Jak říkáme tomu, kdo je:

Řešení: a) stařec; b) mladice; c) kudrnáč; d) dravec

c) Jak říkáme místu, kde se:

Řešení: a) pracoviště; b) studovna; c) pekárna; d) čekárna

5. a) Z podstatných jmen odvoďte přídatná jména pomocí přípon.

Řešení: železo – železný, malíř – malířská, knížka – knižní, medvěd – medvědí, papír – papírový, pivo – pivní

b) S vytvořenými přídatnými jmény vymyslejte vhodná slovní spojení.

Řešení: železný talíř, malířská štětka, knižní veletrh, medvědí brloh, papírový ubrousek, pivní láhev

c) Barevně vyznačte slovtvorný základ.

Řešení: železný, malířská, knižní, medvědí, papírový, pivní

6. a) Slova rozdělte a napište do sešitu.

Řešení: ple-te-ní, klu-bíč-ko, po-má-hat, nad-zem-ní, kvě-ti-na, stu-de-ný, za-po-me-ne, pro-to-že, čty-ři

b) Určete slovní druh těchto slov.

Řešení: pletení (1), klubičko (1), pomáhat (5), nadzemní (2), květina (1), studený (2), zapomene (5), protože (8), čtyři (4)

7. Zahrajte si hru se slovy.

Řešení: sklo: 1 – sklovina, 2 – skleněný, 5 – zesklovatět, 6 – skleněně; ruka: 1 – rukáv, 2 – ruční, 6 – ručně; kouzlo: 1 – kouzelník, 2 – kouzelný, 5 – vykouzlit, 6 – kouzelně; světlo: 1 – světlost, 2 – světlý, 5 – osvětlit, 6 – světelně; práce: 1 – pracovník, 2 – pracovní, 5 – pracovat, 6 – pracovně; čtení: 1 – čítanka, 2 – čtenářský, 5 – číst; věda: 1 – vědec, 2 – vědecký, 5 – vědět, 6 – vědecky; paměť: 1 – památka, 2 – pamětné, 5 – zapamatovat, 6 – z paměti; čas: 1 – časopis, 2 – časový, 5 – časovat, 6 – časně; voda: 1 – vodník, 2 – vodní, 5 – odvodnit, 6 – podvodně

8. b) Podtrhněte podmět a přísudek.

Řešení: Na večírek si dámy oblékly pestré šaty různých stříhů a barev.

c) Vyhledejte podstatná jména ve 2. pádě.

Řešení: stříhů, barev

d) Nahraďte přídatné jméno *pestré* vhodným slovem souznačným.

Řešení: barevné

e) Vymyslete slovo opačného významu ke slovu *různých*.

Řešení: stejných

f) Napište 3 slova příbuzná ke slovu **večírek**.

Řešení: večerní, podvečer, večerníček

g) Ve všech podstatných jménech vyznačte koncovku.

Řešení: več-írek, dám-y, šat-y, stříh-ů, bar-ev

UČEBNICE

str. 31

SHRnutí – ČÁSTI SLOVA, TVOŘENÍ SLOV

1. Proveďte rozbor stavby slov.

Řešení: zahrádník, uvařit, přísloví, prastarý, vylovit, podkova

2. Rozlište tvary téhož slova a slova příbuzná. Příbuzná slova napište.

Řešení: vozovka, vozík, vozit, vozíček, vozidla, odvoz, rozvoz, dovoz, povozím, závozník, vozový

3. Ke každému základovému slovu pište jedno slovo odvozené.

Řešení: les – prales, noc – přenocovat, radost – radostně, skákat – přeskok, smát se – úsměv, stavět – zástavba

UČEBNICE

OPAKOVÁNÍ

str. 32

OPAKOVÁNÍ

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – ČÁSTI SLOVA, TVOŘENÍ SLOV

1. Které slovo není s ostatními příbuzné?

Řešení: c) podvod

2. Které slovo obsahuje předponu?

Řešení: a) zárodek

3. Které slovo má nulovou koncovku?

Řešení: a) kostel

4. Určete, zda je tvrzení pravdivé (ANO), nebo nepravdivé (NE).

Řešení: a) NE; b) ANO; c) ANO

5. Ke kterému slovu neexistuje odvozené slovo rodu mužského?

Řešení: b) servírka

6. Který význam nemá slovo **nosič**?

Řešení: c) součást dveří

7. V řádku označte slovo, které není s ostatním příbuzné.

Řešení: a) stud, b) let, c) svazek

8. U kterého slova má předpona **pod-** jiný význam než u ostatních?

Řešení: a) podvést

UČEBNICE

str. 33

4. PŘEDLOŽKY A PŘEDPONY

1. a) Přečtete si básničku. Všimněte si vyznačených slov. Rozhodněte, kdy se jedná o slovo s předponou a kdy o slovní spojení s předložkou. Řekněte, na základě čeho jste to poznali.

Řešení: předpony: uzavřely, zkusit, domluvily, dohromady, pořádek

předložky: na procházku, z písničky, do zahrady, do řádek (píší se odděleně)

- Protože si vyšly na procházku (uzavřely sázku), tím opustily notovou osnovu a utekly z písničky.
- Falešná, neúplná, nepěkná.

b) V básni vyhledejte dvojice předpon a předložek, které znějí stejně.

Řešení: Do zahrady, dohromady, do řádek, pořádek.

c) Vyhledejte slova citově zabarvená.

Řešení: střevíčky, písničky, řádek

2. Rozhodněte, kdy je v záorce předložka a kdy předpona. Zapište do sešitu. Se slovy s předpožkovými spojeními vymýšlejte věty.

Řešení: od lesa, odmítl, po závodě, pozdrav, pod cenou, podcenit, zamést, za ním, předložka, před dům, ve tmě, vepsat, vklad, v domě, slezl, s námi, zlomit, z nich

3. Rozdělte se do dvojic. Uvedené předpony spojte s vhodným slovtvorným základem. Soutěžte, kdo utvoří nejvíc slov.

Řešení: přelet, nálet, naletět, rozlet; náves; přenosit, přenos, nános, nanosit, roznos, roznosit; překažit, nákaza, nakázat, rozkaz, rozkázat

5. PŘEDPONY OD-, NAD-, POD- PŘED-

1. b) Odůvodněte pravopis vyznačených slov.

Řešení: Předpona se píše dohromady se slovem, proto ve slově zůstává celá předložka a celé slovo, ke které se připojuje. Např. Od-dechnout.

2. a) Uvedené předpony spojte s vhodnými částmi slov. Slova napište.

Řešení: oddech, odtlačit, odtáhnout; poddajný, podtáhnout

3. Do slov doplňte chybějící písmena a napište.

Řešení: před- předpona, předloni, předsunutý; pod- podfuk, podpořit, podstavec; nad- nadprůměrný, nadčasový, nadpis; od- odsunout, odporný, odtažitý

4. Napište jedním slovem. Použijte slova s předponami od-, pod-.

Řešení: oddělit, odsunout, oddíl, poddaný, oddechnout si

6. PŘEDPONY ROZ-, BEZ-, VZ-

1. b) Odůvodněte pravopis vyznačených slov.

Řešení: Předpona se píše dohromady se slovem, proto ve slově zůstává celá předložka a celé slovo, ke které se připojuje.

2. Do slov doplňte chybějící písmena a napište.

Řešení: roz- rozladit, rozdělit, rozsvítit; bez- bezstarostný, bezúplatný, bezpečný; vz- vztáhnout, vzlétnout, vzplanout

3. a) Spojte předpony se zbylými částmi slov.

Řešení: rozsadit, bezzubý, poddajný, nadsázka, předseda, oddalovat

4. K neúplným slovům doplňte vhodné předpony. Pište do sešitu.

Řešení: úzká **předsíň**, dětské **oddělení**, divadelní **představení**, mazaný **podvodník**, rozseknuté **polínko**, ztracená **podkova**, **rozkvetlé** květiny, skautský **oddíl**, **rozzuřený** býk

5. b) Vyznačte všechny předpony.

Řešení: odkloníme, předměstí, vzpomeň, rozsudek, poslechni, rozhlasové, vysílání, vzlet, vydařil, nadhazovači, výkon, předložka, vyšla, zapisoval, odovědi, odpolední, představení, rozkazoval, podřízeným, dokonce, nadřízeným, nesnila

7. PŘEDPONY S-, Z-

1. Přečtete si ukázkou. Všimněte si vyznačených slov. Rozdělte je do dvou skupin. Na základě čeho jste tyto dvě skupiny vytvořili?

Řešení: s- shromáždili, spraví; z- zmocnil, zpráva, zjedná, změnit, zhatí, zpěv, změni

A. Psaní předpony s-

2. Za pomoci poučky zdůvodněte, proč ve vyznačených slovech píšeme s-, se-.

Řešení: shlíželi, sjezdovky, scházejte – pohyb shora dolů; smetl, sfoukává, seškrabal – pohyb z povrchu pryč; seběhli, sponku, slepené, schůzka, svážel, spřátelili – směřování dohromady

3. Doplňte předponu s-, nebo z-? Odůvodněte za pomoci tabulky ze str 37.

Řešení: sjezd, sjezdovka, sjíždět (pohyb shora dolů), smeták, smetáček, smést (pohyb z povrchu pryč), shromáždění, shomaždiště, shromáždít se (směřování dohromady), slepit, slepený, slepenec (směřování dohromady), sleva, slevit (pohyb shora dolů)

B. Psaní předpony z-

5. a) Vytvořte slovesa s předponou z-, ze- podle vzoru.

Řešení: zhoustnout, zežloutnout, zešedivět, ztuhnout, změkknout, zteplat

b) Uvedené podstatné jméno (podmět) spojte s vytvořeným slovesem (přísudkem) v náležitém tvaru. Věty napište.

Řešení: Kaše zhoustla. Listy zežloutly. Vlasy zešedivěly. Lepidlo ztuhlo. Brambory změkly. Limonáda zteplala.

6. Napište slova opačného významu (antonyma). Zdůvodněte pravopis.

Řešení: zhubnout × ztloustnout, změkknout × ztvrdnout, zlepšit × zhoršit, zbohatnout × zchudnout, zrychlit × zpomalit, zteplat × zchladnout (změna stavu)

7. Vysvětlete význam slovních spojení. Tvořte s nimi věty.

Řešení: zkrácená verze – kratší než původní text; zteplá postava – urostlá; zpytoval svědomí – přemýšlel o svém jednání; zpronevěřil majetek – utratil; sveřepý odpor – trvalý; stěžejní úkol – hlavní

8. Rozhodněte, zda v neúplných slovech napíšete s-, nebo z-. Odůvodněte. Vytvořte vhodné dvojice slov a napište je do sešitu.

Řešení: shodit talíř ze stolu (pobyb z povrchu pryč), shrabat seno (směřování dohromady), smést smetí (pohyb z povrchu pryč), scházet se před školou (směřování dohromady), sbírka odznaků (směřování dohromady), zhubnout o 3 kila (změna stavu), zkrátit rukávy (dokončení děje), zbavit se strachu (dokončení děje), zřít se odměny (odloučení), ztratit peněženku (dokončení děje)

9. Doplňte slova z nabídky ve správném tvaru. Odůvodněte pravopis.

Řešení: Při zkoušce neuspěl. Soutěž ve zpěvu vyhrál náš spolužák. Hraje na klavír a přitom krásně zpívá. Než si koupíš boty, musíš si je zkusit. Udělal špatnou věc, měl by zpytovat svoje svědomí. Nelíbí se mi způsob, jakým se mnou mluvíš. Jeho nerozumné chování nám způsobilo velké těžkosti. Knížka, kterou napsal, je jeho osobní zpověď.

10. Do slov doplňte správnou předponu. Napište do sešitu. Odůvodněte.

Řešení: ztichly (změna stavu), zpěv (zapamatovat si), spotřebovali (zapamatovat si), spadla (pohyb shora dolů), shnila (zapamatovat si), zkouška (zapamatovat si), ztvrdlý (změna stavu), se slevou (pohyb shora dolů), zlenivěla (změna stavu), zhubnout (změna stavu)

11. Doplňte správné slovo ze sloupce v náležitém tvaru.

Řešení: Shlédlí jsme z okna do zahrady. Zhlédli jsme výstavu maleb Ondřeje Sekory. Zpráva o povodních se rychle rozšířila. Správa hradu se o tento objekt dobře stará. Pavel si stále na něco stěžuje. Práci na stavbě jim ztěžuje dlouhodobý déšť. Podařilo se nám sbít krmítko pro ptáčky. Doufám, že se ho nechystáš zbit.

12. b) Vysvětlete, co je hornina a co minerál. Uveďte příklady.

Řešení: Hornina je směs tvořená různými minerály (pískovec, vápenec, uhlí). Minerál je nerost vzniklý geologickou činností (měď, stříbro, železo).

8. PŘEDLOŽKY S, Z**1. a) Přečtete si vtip. Určete pád podstatného jména, se kterým se pojí předložky ve vyznačených slovních spojení.**

Řešení: se všemi – 7. p.; z nich – 2. p.; z něho – 2. p.

- a) NE; b) ANO; c) NE
- Hospodářská zvířata: chováme je pro náš užitek: maso, kůži, mléko...

b) Vymyslete tři slova příbuzná se slovy mléko, kosti.

Řešení: mléko – mléčný, mlékárna, mlékořar; kosti – vykostit, kostěné, kostlivec

c) Určete kořen slov učitel, domácími, myslíš.

Řešení: uč-itel, domác-ími, mysl-íš

2. a) Řekněte, z čeho byste uvařili dané polévky. Použijte předložku z (ze).

Řešení: z brambor, z kopru, ze zelí

b) Z čeho byste vyrobili uvedené předměty?

Řešení: ze dřeva, z papíru, z vosku

c) Ze kterého vyučovacího předmětu znáte tato slova?

Řešení: z matematiky, z vlastivědy, z tělesné výchovy

3. a) S kým kdo kamarádí? Použijte předložku s (se).

Řešení: Bob s Bobkem, Mat s Patem, Harry Potter s Hermionou

b) S čím jíme uvedené potraviny?

Řešení: tlačenko s cibulí, müsli s mlékem, kuře s rýží

c) S kým se poradím, když:

Řešení: s učitelem, s rodiči, s lékařem

4. Doplňte správnou předložku.

Řešení: s naší školou, se svými přáteli, ze zahraničí, ze dřeva, s kamarády, z dětství, ze středu Asie, z porcelánu, s klíčkem, s obrázky, se slunečnicovými semínky

5. a) Vyberte správnou předložku. Napište do sešitu.

Řešení: ovce s jehnětem, s námi z venku, se zpožděním, s láhvemi vynášeli ze sklepa, sýr s hranolky, vyndat ze zámku, pravítko s ryskou, s přípravou na zkoušky

b) Vyznačte stavbu slova zpožděním.

Řešení: z – předpona, požd – kořen, ění – přípona, m – koncovka

6. a) Doplňte předložky s, se / z, ze a předpony s- / z-.

Řešení: způsoby, z úst, zpět, zpívej, z lesa, s poctivostí, z nebe

b) Přísluví vysvětlete.

Řešení: Kdo chce, hledá... – Kdo chce něco udělat, snaží se, kdo nechce, hledá výmluvy, proč to nejde. Co jsi z úst vypustil... – Přemýšlej o tom, co řekneš. Čí chleba jíš... – Svého zaměstnavatele by sis měl vážít. Jak se do lesa volá... – Jak se chováš ty ke mně, tak já se budu chovat k tobě. S poctivostí nejdál... – Lhaní a krádeže se nevyplácí. Žádný učený z nebe... – Každý se musí učit a i ten šikovný občas dělá chyby.

7. b) Vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Děti si prohlížely.

c) Určete slovní druh všech slov.

Řešení: Děti (1) si (3) s (7) nadšením (1) prohlíželi (5) snímky (1) z (7) cesty (1) do (7) Afriky (1).

d) U podstatných jmen určete pád.

Řešení: děti – 1. p.; nadšením – 7. p.; snímky – 4. p.; cesty – 2. p.; Afriky – 2. p.

e) Zdůvodněte psané předložek s, z.

Řešení: s nadšením – 7. p.; z cesty – 2. p.

f) Napište tři slova příbuzná se slovem cesta.

Řešení: cestovní, procestovat, cestářské

SHRNUTÍ – PSANÍ PŘEDPON A PŘEDLOŽEK**1. Dokončete věty.**

Řešení: ... vz-, protože je to předpona (směr vzhůru). ... s-, protože označuje směřování dohromady. ... s, protože předložka se pojí se 7. pádem. ... z, protože předložka se pojí s 2. pádem. ... z-, protože označuje změnu stavu.

2. Doplňte předponu s-/z-. Odůvodněte.

Řešení: sbalit (směřování dohromady), zlomit (změna stavu), zčervenaly (změna stavu), shromáždili (směřování dohromady), zkrátit (dokončení děje), smaž (shora dolů), zničit (dokončení děje), shodit (z povrchu pryč), zlevněné (změna stavu), zchátrala (změna stavu), skamarádily (směřování dohromady), zkouška (pamatovat si), zpěvu (pamatovat si), stěžovat (pamatovat si), stravu (pamatovat si)

3. Spojte vhodné dvojice slov. Použijte předložku s, se / z, ze.

Řešení: buchy s povídly, halušky se zelím, rohlík s máslem, stěna ze skla, hrad z písku, vývar z kostí, řízek se salátem

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – PSANÍ PŘEDPON A PŘEDLOŽEK**1. Do které věty nedoplňte předponu od-?**

Řešení: b)

2. Ve které větě je chyba?

Řešení: b)

3. Která věta je zapsána správně?

Řešení: b)

4. Do které věty doplníme pouze s-?

Řešení: a)

5. Do které věty doplníme pouze z-?

Řešení: c)

6. Ve kterém řádku je chyba?

Řešení: a)

7. Ve kterém pádě je vyznačené podstatné jméno?

Řešení: b)

8. Které tvrzení je pravdivé (ANO), které nepravdivé (NE)?

Řešení: a) NE; b) ANO; c) NE

UČEBNICE

str. 45

SLOH – POPIS DĚJE

- Ne, lovili ryby oštěpem nebo zatarasili řeku.
- Zatarasili řeku stromem (do písmene V), a v koruně stromu ryby uvízly.
- Sůl.

1. c) V ukázce vyhledejte všechna slovesa, kterými autor popisuje děj.

Řešení: vypadal, lovili, zatarasili, neunikla, museli pomáhat, pokáceli, vytvořili, ležely, hnali, protékala, uvízly, chytali, vyhazovali, pečou, konzervují, ukládají

d) Všimněte si, jak za sebou následovaly jednotlivé části popisu děje. Ve třech bodech запиšte osnovu tohoto popisu.

Řešení: 1. Příprava na lov. 2. Vlastní lov ryb. 3. Zpracování ryb.

e) Na kterém kontinentu žijí indiáni?

Řešení: Amerika.

UČEBNICE

str. 46

9. ZMĚNY PŘI ODVOZOVÁNÍ SLOV

1. a) Přečtěte si článek. Jak říkáme vyznačeným slovům?

Řešení: Slova příbuzná.

- Papír, byliny, kaštiny, porcelán, pohlednice, známky, samolepky.
- b) záliba

b) Ve vyznačených slovech vyhledejte kořen. Co je na něm zvláštního?

Řešení: sběr, sbírat, sběratelem, sbírku, sbírání (v kořeni se mění samohláska ě na í)

UČEBNICE

str. 47

2. Slova запиšte do sešitu. Vyznačte v nich hláskové změny.

Řešení: běh – vybíhat, brát – vybrat, slib – slíbit, bílý – běloch, stůl – stolek, blesk – blýskat, výsměch – vysmívat se, zub – zoubek, sníh – sněhulák, pán – paní, díl – dělit, vrub – vroubek, vrata – vrátka, vyjímat – výjimka

3. Řekněte, k jakým hláskovým změnám došlo u daných slov. O některých jsme se nezmínili, zkuste zformulovat pravidlo.

Řešení: pruh – proužek, pluh – plužit, běh – běžet, kluk – klouček, hluk – hlučet, smích – směšný, tlak – tlačit, ulice – ulička, vybírat – výběr; pravidlo h = ž, k = č, ch = č, c = č

4. Zakroužkujte správné písmeno. Svoji volbu zdůvodněte.

Řešení: Turecku, Turků, turecká (příd. jméno), Číny, čínskou (příd. jméno), španělské (příd. jméno), Angličanech, anglickým (příd. jméno), Iry, Brity, Skoty

5. K přídavným jménům doplňte vhodné podstatné jméno.

Řešení: vlašský ořech, maďarský guláš, francouzský sýr, znojenské okurky, vídeňský(é) řízek (párky), plzeňské pivo

6. a) Jaký suvenýr si přivezeme z dané země? Vyjádřete přídavným jménem.

Řešení: ruský, japonský, maďarský, polský

UČEBNICE

str. 48

10. SKUPINY BĚ/BJE, VĚ/VJE, PĚ

1. Přečtěte si věty. Vysvětlete význam tučně vyznačených slov.

Řešení: Mámino objetí... – přitulení, políbení od někoho; Většina obětí... – padlí ve válce; Objektí tohoto úseku... – jet okolo

2. a) Vyhledejte slova příbuzná a zdůvodněte pravopis ě/je.

Řešení: běh – výběh – běžec – oběžník, objímat – objem – objímka – objetí, vědecký – věda – vědec – vědkyně, pěvec – zpěvník – pěvecký – zpěvák, obět – obětní – obětovat – obětina

3. K vyznačeným kořenům napište další předpony. Vytvořená slova napište.

Řešení: ob-jet – vyjet, přijet, odjet, dojet; ob-jev – zjev, výjev, projev; ob-jem – dojem, příjem, vjem

UČEBNICE

str. 49

4. Ke každému slovu napište dvě slova příbuzná.

Řešení: věnec – věneček, ověncit; pět (5) – pětkrát, pětina; hrábě – shrabat, hrabivý; vězeň – vězeňská, uvěznit; spěch – spěšný, uspěchat; sběr – posbírat, sbírka

6. Vyznačte kořen neúplných slov a doplňte písmena. Vytvořte dvojice.

Řešení: pěvecký sbor, pravěký člověk, nekonečné napětí, organizovaný sběr, zakázaný vjezd; vědecký objev, vypěstovaná bylina, napínavý příběh, orientační běh, kruhový objezd

7. Doplňte ě/je. Odůvodněte.

Řešení: Výběh, pěnová, objektivní (píšeme je, pravopis toho slova byl převzat z latiny, žáci si musí pamatovat. Nelze vysvětlit pravidlem: pokud je v předponě písmeno b nebo v a kořen začíná písmenem j), průběžné, věcná, zběsilý, objemné (předpona ob-), objetí (předpona ob-), objezd (předpona ob-), větrná, oběti, světa, zpěv pěnkavy, svědomitý člověk

UČEBNICE

str. 50

11. PSANÍ -N-/-NN-

1. b) Ve vyznačených slovech určete předponu, kořen a příponu. Za pomoci tabulky zdůvodněte pravopis těchto slov.

Řešení: výměnný, každodenní, obchodník

c) Na základě článku vysvětlete, co je výměnný obchod.

Řešení: Směňují se věci. Peníze v takovém obchodě nehrají žádnou roli.

2. Ve slovech vyhledejte a vyznačte slovtvorný základ.

Řešení: rodinný, dřevěný, denní, průměrný, nevýznamný, zákonný, ramenní, základní, jelení, nečinný, unavený, povinnost

UČEBNICE

str. 51

3. Z podstatných jmen utvořte přídavná jména a napište je do sešitu.

Řešení: kamenný, vinný, železný, slunný/slunečný, měsíční, lachtaný, týdenní, slibný, krocení, okenní, potkaní, zákonný, uliční, sloní, činný

4. a) Do řad příbuzných slov doplňte -n-/-nn-.

Řešení: a) slunce, slunný, sluníčko; b) deníček, denní, deník; c) rameno, ramenní, ramínko; d) okno, okenní, okenice; e) rodinka, rodina, rodinný

b) Naznačte stavbu slov slunný, sluníčko, denní, deníček.

Řešení: slunný, sluníčk-o, denní, deníč-ek

5. Spojte vhodné podstatné jméno s přídavným jménem a doplňte n/nn.

Řešení: raný salát, oblíbený deník, kamenná zídka, občanský zákoník, povinné předměty; rodinné důvody, týdenní rozvrh, krocení peří, ochranné pomůcky, beraní rohy

6. Řekněte, kdy napíšete dvě -nn- a kdy jedno -n-.

Řešení: záchranou, deník, skleněné, okenní, kameníka, bylinkovou, bylinný, povinnosti, delfiní

7. a) Slova v závorkách převedte do správného tvaru. Napište do sešitu.

Řešení: stříbrném nádobí, záchranou operaci, stinných místech, hliněný květináč, sledovaným objektem, ranních zprávách, školního výletu, dobročinnou sbírku, uznán vinným

b) Určete pád přídavných jmen.

Řešení: stříbrném – 6. p., záchranou – 4. p., stinných – 6. p., hliněný – 4. p., sledovaným – 7. p., ranních – 6. p., školního – 2. p., dobročinnou – 4. p., vinným – 7. p.

UČEBNICE

str. 52

12. PŘÍDAVNÁ JMÉNA ODVOZENÁ PŘÍPONOU -SKÝ (-CKÝ)

1. a) Čtete text. Určete slovní druh vyznačených slov.

Řešení: keltští, římský, keltské – přídavná jména

- Knír.
- Štávou z lesních plodů.

b) Jaké počáteční písmeno napíšete ve slovech (K/k)elt a (K/k)eltský?

Řešení: Kelt, keltský

2. a) Vytvořte přídavné jméno a spojte je s vhodným podstatným jménem.

Řešení: pražský orloj, plzeňské pivo, brněnský autodrom, pardubický perník, vídeňské parky

b) Jmenujte další stavby nebo výrobky typické pro určité místo.

Řešení: mladoboleslavská automobilka, karlovarská kolonáda, jihočeské rybníky...

UČEBNICE

str. 53

3. a) Do vět doplňte vhodná slova z nabídky.

Řešení: Krkonošského národního parku, ruskou zmrzlinu, o šumavských lesích, francouzské parfémů, brněnských uličkách, zámeckých obyvatel, kritickou poznámku

b) Slova z nabídky přepište do sešitu a napište k nim slova základová.

Řešení: Krkonošského – Krkonoše, kritickou – kritika, zámeckých – zámek, brněnských – Brno, ruskou – Rusko, šumavských – Šumava, francouzské – Francie

c) U slov z nabídky určete pád.

Řešení: Krkonošského – 2. p.; ruskou – 4. p.; šumavských – 6. p.; francouzské – 4. p.; brněnských – 6. p.; zámeckých – 2. p.; kritickou – 4. p.

4. Přídavná jména napište ve tvaru 1. pádu množného čísla.

Řešení: pražští, heboučcí, lehoučcí, kladrubští, afričtí, slovenští, političtí, sázavští

5. a) Přídavná jména napište ve tvaru 1. pádu jednotného i množného čísla. Pište do sešitu.

Řešení: kupecký – kupečtí, chorvatský – chorvatští, francouzský – francouzští, slezský – slezští, pekařský – pekařští, slabošský – slabošští, přeloučský – přeloučští

UČEBNICE

str. 54

**SHRNUTÍ – ZMĚNY PŘI ODVOZOVÁNÍ SLOV
– SKUPINY BĚ/BJE, VĚ/VJE, PĚ; PŘÍPONY -NÝ, -NÍ
– PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVOŘENÁ PŘÍPONOU -SKÝ**

1. Rozhodněte, zda napíšete jedno, nebo dvě písmena. Potom doplňte.

Řešení: obětavý, objev, vjezd, pěna, ranní, rané, nepovinné, sloní, vinný, proutěný, bylinná, skleněná, tulení, dřevěný, kolenní, deníky, vinice

2. a) Od podstatných jmen v závorce tvořte přídavná jména v náležitém tvaru.

Řešení: pražský, kroměřížský, polský, slovenský, německý

b) Rozdělte se do dvojic. Napište názvy našich sousedních států, ke každému přiřipíte název hlavního města a název jazyka, kterým se zde mluví. Jaká počáteční písmena jste v těchto slovech napsali?

Řešení: Slovensko – Bratislava – slovensky; Polsko – Varšava – polsky; Rakousko – Vídeň – německy; Německo – Berlín – německy

UČEBNICE

str. 55

**OPAKUJEME – ZMĚNY PŘI ODVOZOVÁNÍ SLOV
– SKUPINY BĚ/BJE, VĚ/VJE, PĚ; PŘÍPONY -NÝ, -NÍ
– PŘÍDAVNÁ JMÉNA TVOŘENÁ PŘÍPONOU -SKÝ**

1. Které tvrzení je pravdivé (ANO), které nepravdivé (NE)?

Řešení: a) NE; b) NE; c) ANO

2. Ke každému slovu napište slovo příbuzné.

Řešení: a) obětní; b) objemný; c) vjíždět

3. Ve kterém slově je správně vyznačen kořen?

Řešení: a) zahradník

4. Ve kterém slově je pravopisná chyba?

Řešení: b) obědnávka

5. Ve které možnosti jsou chybně zapsaná přídavná jména?

Řešení: b) tulenní, holení, dřevěnný

6. Ve které možnosti jsou správně zapsaná všechna přídavná jména?

Řešení: c) kroměřížský, letecký, mořští

7. Do které věty doplníme pouze písmeno s?

Řešení: c) Půjdeme s tebou správným směrem.

8. Do kterého řádku doplníme pouze malá písmena?

Řešení: b) čeština, český jazyk, čestný

9. Ve které větě je pravopisná chyba?

Řešení: a) Děti si hrály nahromadě písku.

SLOH – VYPRÁVĚNÍ I**1. Přečtěte si ukázkou. Vysvětlete její nadpis.**

Řešení: Místo zvířat jsou v klecích lidé.

- Afrika.
- Sloni, žirafy, zebry, lvi, gazely.
- Pokud nedojde k újmě na jeho zdraví nebo pokud se mu povede vysoudit nízkou sazbu.

2. Znovu si přečtěte text. Společně запиšte jeho hlavní myšlenky. Každou pište na samostatný řádek. Vytvořte tak osnovu vyprávění.

Řešení: Pozvání do afrického národního parku. Podmínky pobytu v parku. Pohyb po parku. Odměna.

Uč., str. 57–62 | IV. VYJMENOVANÁ SLOVA
1. Pozorně si přečtěte článek. Řekněte, co mají společného slova vyznačená tučně a co slova vyznačená kurzívou.

Řešení: Slova vyjmenovaná nebo s nimi příbuzná jsou napsána tučně. Slova, která nejsou vyjmenovaná ani s nimi příbuzná, jsou napsána kurzívou.

- a) ANO; b) NE; c) ANO
- Egypt leží v Africe.

2. Vytvořte věty s dvojicemi slov. Vysvětlete jejich význam. Pište do sešitu.

Řešení: Pobyl (zůstal) u příbuzných celý týden. Pobíl (pokryl) střechu novou krytinou. Má dobré bydlo. (Je spokojený, daří se mu dobře.) Slepice sedí v kurníku na bidle (dřevěná tyč). Nesmíš být (tlouci) do okna, jinak se rozbije. Chtěl bych být (stát se) letcem. Oprav si úkol, máš tam chyby (praviposně nesprávně napsané). Chybil, že se nezeptal (udělal chybu).

3. Doplňte *i, í / y, ý* a napište do sešitu. Svoji volbu zdůvodněte.

Řešení: bydlíště, bílek, sbírka, bylin, starobyly, nábytek, bystřina, pakobyly, způsobit, býčí, přibyslavské, bičem, ozdobil, vyhubili, dobytek, hbitě, pobíhal, dobyt, obyčej, bídné, býložravci, obilím

4. Do vět doplňte vhodná slova z nabídky.

Řešení: plíšek, vzlyky, sliny, neslyšně, plyšáků, obličej, kličem, plíseň, lyžování, plytký

5. Vytvořte věty s uvedenými dvojicemi slov. Vysvětlete jejich význam. Pište do sešitu.

Řešení: Blízká (je nedaleko) vesnice je vzdálena jen dva kilometry. Blýská se (blesky na obloze), bude bouřka. Líčený (vyprávěný) příběh nás zaujal. Za výlohou byla pěkná lýčená (vyrobená z lýka) taška. Kočka líže (polyká, olizuje jazykem) mléko. K Vánocům jsem dostal nové lyže (sportovní náčiní). Babička je zvyklá mlít (pomlet na mlýnku) si vždy čerstvou kávu. Příbuzní si koupili a opravili starý mlýn (budova, kde se mlelo obilí). Za zahradou nám roste líska (keř s ořechy). Lyska (pták) je vodní živočich a má na hlavě bílou skvrnu. Z jednání zastupitelstva vyplývá (domluvili se), že se bude opravovat pouliční osvětlení. Plivat (vypouštět sliny) na zem je neslušné.

6. Doplňte *i/y*. Z každého řádku vyškrtněte slovo, které tam nepatří.

Řešení: lyžař, lyžování, lízátko, lyžařský; mlynářka, mlýnice, mlýn, líný; omyl, mýlka, milý, mýlí se; myšlenka, myš, mysl, myslet; hmyz, hmyzožravec, mizera, hmyzí

7. a) Spojte vhodné dvojice slov. Doplňte *i, í / y, ý*.

Řešení: smíšené zboží, sírová kyselina, usilovná práce, pilný žák, špinavá podlaha; papírový drak, silný zážitek, písečný přesyp, zásilkový obchod, významný umělec

b) Vysvětlete, co je zásilkový obchod. Znáte nějaký?

Řešení: Zboží si zájemce vybere z domu a přes internet objedná. To je pak dodáno přímo do bydlíště. (např. Alza.cz., Mall)

8. a) Doplňte správné slovo z dvojice. Napište do sešitu.

Řešení: Po cestě pil teplou limonádu. Ježka neber do ruky, protože **píchá**. Včelky přinesly dost **pylu**. Měl bys jíst **syrovou** zeleninu. Nejvíc jim chutnala **sýrová** pomazánka. V zimě budeme **sypat** semínka sýkorkám. Po večeři se cítil **sytý**.

b) Slova, která jste nepoužili, užitje ve větách.

Řešení: Pýcha není pěkná vlastnost. Musíme nabrousit **pilu**, je tupá. V chemickém průmyslu se využívá kyselna **sírová**. Při nachlazení může člověk **sípat**. V síti se mrskala ulovená ryba.

9. Doplňte i, í / y, ý. Zakroužkujte předponu vý-

Řešení: víno, vidle, výška, višeň, zvyk, **(vý)**bor, vyžle, **(vý)**hra, víra, viník, **(vý)**tah, vítěz, **(vý)**skok, cavyky, povyk, **(vý)**kon, žvýkačka, vila (dům), vidina, **(vý)**lov, vinobraní

10. Vyberte vhodné slovo ze závorek. Napište do sešitu.

Řešení: Sousedovi psi celou noc **vyli**. Děvčata **vila** na louce věnečky. Novákovi postavili pěknou **vilu**. Dívka **výská** radostí. Malé vesnici se říká **víska**. Na věšáku **visel** kabát. Zemědělec **vysel** obilí. **Víš** něco o chobotnici? Náš drak vyletěl **výš** než váš. Vítr **víří** na chodníku listí. Viděl jsi někdy **výří** mláďata? Jsem **zvyklá** brzy vstávat. Myslí si, že mě **zviklá** v mém názoru.

UČEBNICE

str. 60

11. a) K daným slovům napište co nejvíce slov příbuzných.

Řešení: zima – zimní, zimník, podzim, zimoviště; jazyk – jazykový, dvojjazyčný, jazýček; nazývat se – vyzývat, nazývaný; zisk – zisková, získat; zívát – zívající, zívání

b) S vytvořenými slovy tvořte krátké věty.

Řešení: Individuální.

12. Doplňte i, í / y, ý; s/z.

Řešení: Na podzim. Dřevorubci vzali pily a vyrazili do lesa. Sychravé počasí a vítr jim ztěžovaly práci. Na loukách se třpytila první námraza. Naštěstí obilí už bylo sklizené. Všichni očekávali zimu. Vysoko v horách už napadl sníh. Lyžaři se radovali, ale lidé museli uklízet chodníky a silnice. Jejich úsilí bylo často marné. Všichni, kdo se potýkali s vichřicemi, záviděli obyvatelům vyhrátých domů a bytů.

13. Spojte podstatné jméno s vhodným přídavným jménem. Všimněte si pravopisu.

Řešení: červené bikiny, jablonecká bižuterie, malé bistro, propečený biftek, stará bible, vesnický biograf

14. a) Větu přepište do sešitu. Doplňte i, í / y, ý.

Řešení: Na podzim se z komína ozývala meluzína.

b) Určete slovní druh všech slov.

Řešení: Na (7) podzim (1) se (3) z (7) komína (1) ozývala (5) meluzína (1).

c) Podtrhněte základní skladební dvojici.

Řešení: Na podzim se z komína ozývala meluzína.

d) Ke slovu komín napište slovo příbuzné.

Řešení: kominík

e) Vyhledejte slovo s předponou.

Řešení: ozývala

UČEBNICE

str. 61

SHRNUTÍ – VYJMENOVANÁ SLOVA

1. Pište odpovědi na otázky nebo doplnění věty. Užitje vyjmenovaná slova.

Řešení: a) vyžle; b) sytý; c) výheň; d) zpytovat; e) sychravo; f) lýko; g) vzlykat; h) lysý; i) plyš; j) byliny

UČEBNICE

str. 62

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – VYJMENOVANÁ SLOVA

1. Která věta je napsána správně?

Řešení: b) Plížil se podél pilířů mostu.

2. Ve které možnosti jsou pouze slova příbuzná?

Řešení: a) objetí, objímat, objem

3. Ve kterém řádku jsou pouze slova vyjmenovaná?

Řešení: b) pýcha, netopýr, kopyto, pýr

4. Do které věty doplníme pouze i, í?

Řešení: a) Vezmu si pilu i pilník.

5. Do které možnosti doplníme pouze y, ý?

Řešení: c) Na výletě nás vyděsil podivný sykot.

6. Které tvrzení je pravdivé (ANO), které nepravdivé (NE)?

Řešení: a) ANO; b) NE; c) ANO

7. Proč píšeme ve slově *vyzývavá* obě tvrdá y?

Řešení: c) Jedná se o předponu vy- a zároveň o slovo příbuzné se slovem *nazývat*.

8. Které pravidlo vyplývá z textu?

Řešení: c) Po m píšeme v kořeni někdy i a někdy y.

Uč., str. 63–68 | V. TVAROSLOVÍ

UČEBNICE

str. 63

SLOVNÍ DRUHY

1. a) Vyhleďte v textu vlastní jména, pojmenování vlastností a alespoň tři pojmenování věcí. Ke kterému slovnímu druhu tato slova patří?

Řešení: vlastní jména (Vltavy, Velvary), vlastnosti (pevnosti, hlupáci, horku), věci (stavba, most, břehy, pověst); jsou to podstatná jména

- Karlův most, Praha.
- Pověst má pravdivý základ, pohádka je smyšlená.

b) Vyhleďte přídavná jména. Ptejte se: Jaký je most? Jaká byla vajíčka? Jaká byla veselice?

Řešení: Jakého mostu? Kamenného. Z jaké země? Celé. Jací hlupáci? Jistí. Jaký vůz? Plný. Jaká byla vajíčka? Uvařená. Jaká byla veselice? Náramná. Jaké byly hody? Skvělé, vaječné.

c) Najděte slova, která zastupují osoby (např.: Petr – on, který, ten).

Řešení: v textu žádné není, ale jsou tam další: co, který, se, toho, jich, mu, to.

d) V textu najděte tvary sloves. Odpovídejte na otázky: Co udělal most? Co dělali hlupáci? Co udělal pes?

Řešení: Co udělal most? Spojil. Co se udělalo s vejci? Byla přidávána. Co dělala vejce? Svázela se. Co dělali hlupáci? Poslali. Co dělala veselice? Byla. Co dělal pes? Sežral. Co mu to dělalo? Chutnalo.

UČEBNICE

str. 64

2. K jakému slovnímu druhu patří vyznačená slova?

Řešení: ... tři bratři... (4); ... tři si... (5); Ráno se... (1); ... přijeli ráno... (6); Bez zubního... (7); ... černý bez. (1); ... své zdraví... (1); Žáci zdraví... (5); Zdraví lidé... (2); Střel pro... (5); ... několik střel. (1); Kolem domu... (7); ... potulovali kolem. (6)

UČEBNICE

str. 65

3. Vytvořte věty, v nichž použijete uvedená slova vždy jako jiný slovní druh. Zapište je do sešitu.

Řešení: Lež má krátké nohy. Lež klidně. Jedu na kole okolo přehrady. Ve sklenici s vínem byla trocha jedu. Okolo domu byl nízký plot. Pojedu s vozíkem okolo. Mezi poli byla vyšlapaná cestička. Na mezi rostla pupava. Naše malá Alice už sama jí. Podáváme jí i kousek zralé meruňky. Byl jsem tu. Tu chybu si oprav.

4. a) Spojte vhodné podstatné a přídavné jméno. Pište do sešitu.

Řešení: světlé vlasy, dětský smích, čínské znaky; obrázková knížka; broušené skleničky, tajná přání, rozpálená pec, neprůjezdné cesty

b) Určete rod slovních spojení.

Řešení: světlé vlasy – rod mužský; dětský smích – rod mužský; čínské znaky – rod mužský; obrázková knížka – rod ženský; broušené skleničky – rod ženský; tajná přání – rod střední; rozpálená pec – rod ženský; neprůjezdné cesty – rod ženský

c) Některá přídavná jména nahradte přídavnými jmény opačného významu.

Řešení: světlé × tmavé, dětský × dospělý, obrázková × neilustrovaná, broušené × hladké, tajná × veřejná, rozpálená × studená, neprůjezdné × sjízdné

5. Nahradte vyznačená zájmena vhodnými podstatnými nebo přídavnými jmény.

Řešení: oni – rodiče; jeho – Petřův; mu – spolužákovi; tamtoho – betonového; takový – modrý; jim – kamarádům; ni – babičku; nějaký – suchý; tuto – rockovou; nic – rohlík; jí – holčičce; ním – bratrem

6. a) Určete slovní druh uvedených slov.

Řešení: pláč (1), plakat (5), uplakaný (2), plačky (1/6), plačící (2); trhat (5), trhlina (1), vytrhané (2), útržek (1), strhnout (5); dobrota (1), udobřit (5), dobrák (1), dobře (6), nedobry (2); sních (1), sněhulák (1), sněžit (5), sněžný (2), zasněžená (2)

b) Jak říkáme slovům v jednom řádku?

Řešení: Slova příbuzná.

c) Určete kořen slov.

Řešení: pláč, plakat, uplakaný, plačky, plačící; trhat, trhlina, vytrhané, útržek, strhnout; dobrota, udobřit, dobrák, dobře, nedobry; sních, sněhulák, sněžit, sněžný, zasněžená

7. a) Z přídavných jmen tvořte příslovce.

Řešení: veselý – vesele, směšný – směšně, křivý – křivě, povinný – povinně, rozumný – rozumně, vznešený – vznešeně, krásný – krásně, podivný – podivně, slepý – slepě, šílený – šíleně, strnulý – strnule, vztekly – vztekle, zamyšlený – zamyšleně, slušný – slušně, příkrý – příkře, světlý – světle, smutný – smutně, červený – červeně, sametový – sametově

UČEBNICE

str. 66

8. Rozhodněte, zda je vyznačené slovo předložka, nebo spojka.

Řešení: před (7), protože (8), vedle (7), v (7), o (7), a (8), když (8), od (7), ale (8), aby (8), okolo (7)

9. Doplňte vhodné předložky.

Řešení: ... na počítači. ... s výsledkem. ... pro výsledky. ... na výsledky. ... s počítačem za výsledek...
... za tetou v Hradci Králové. ... okolo domu... ... na dvoře. ... do Paříže. ... se známými z Pardubic... ... na nebezpečí.

10. Vyhledejte částice. Všimněte si, jak se ve větách mění význam sdělení.

Řešení: až, asi, možná, prý, bohužel, snad

11. a) Místo sloves použijte ve větách citoslovce.

Řešení: spadl – bác, podívala se – kuk, vyskočila – hop, blikala – blik, skočila – žbluňk, mrkla – mrk, ťukaly – ťuk ťuk, cvakaly – cvak

12. b) Vyhledejte příslovce. Vymyslete k nim slova protikladná.

Řešení: pečlivě × ledabyle, jemně × hrubě, pozvolna × prudce, ještě × vůbec

UČEBNICE

str. 67

SHRNUTÍ – SLOVNÍ DRUHY

2. a) Doplňte i, í / y, ý.

Řešení: získávají, oblibu, smyslu, zvířetem, novinku, tisíce, lidé, králíků, výraz, obličej, bystrost, zvědavost, bychom, rozmyslet

2. b) Určete slovní druhy slov v prvním a druhém větném celku.

Řešení: Fretky (1) si (3) v (7) poslední (2) době (1) získávají (5) stále (6) větší (2) oblibu (1) a (8) stávají (5) se (3) v (7) pravém (2) slova (1) smyslu (1) módním (2) zvířetem (1). Nejedná (5) se (3) o (7) žádnou (3) módní (2) novinku (1), fretky (1) se (3) chovají (5) v (7) zajetí (1) už (6) asi (9) dva (4) tisíce (4) let (1).

UČEBNICE

str. 68

SLOH – TRADICE A SVÁTKY

1. Jaké jsou dva hlavní svátky na planetě Minor? Proč jsou pro její obyvatele tak důležité? Co vyjadřují?

Řešení: Svátek zeleného měsíce, Svátek rudého měsíce

2. O čem by podle vás měla být píseň, kterou budou zpívat Minorané na Svátek zeleného měsíce a Svátek rudého měsíce?

Řešení: o jaru, o přátelství

3. Jaké jsou naše tradice a svátky? Vyberte si jednu tradici nebo svátek, který je pro vás nejdůležitější, a vysvětlte proč.

Řešení: tradice (uctívání hostů chlebem a solí, vynášení smrtky na jaře, masopust), svátky (velikonoční, vánoční)

4. Jaké znáte vánoční tradice a zvyky? Vysvětlte si jejich význam.

Řešení: zdobení stromečku, pečení cukroví, pouštění svíček, lití olova, házení pantoflem, půlení jablíčka, půlnoční bohoslužba, stavění betlému, zpěv koled, rodinná soudržnost...

1. a) **Pozorně přečtěte text. Vyhledejte podstatné jméno ženského, mužského a středního rodu. Určete u nich číslo a pád.**

Řešení: nemoci – r. ž., č. mn., 4. p.; pokoji – r. m., č. mn., 6. p.; světlo – r. stř., č. j., 4. p.

- b) **Odpovězte na otázky.**

- Ne, jenom se nemoci bojí. Je hypochondr.
- a) ANO; b) NE; c) ANO

- c) **V poslední větě vyhledejte podstatná jména. Vytvořte věty, kde budou tato podstatná jména použita v jiném pádě.**

Řešení: krabic (2. p.), mléka (2. p.), provázku (2. p.); V krabicích mám uloženu sbírku odznaků. Mléko je základní surovinou mlékárenského průmyslu. Kotě si hrálo s provázkem.

2. a) **Podstatná jména rozdělte do dvou skupin podle toho, zda pojmenovávají děj, nebo vlastnost. Určete u nich rod.**

Řešení: děj: zpěv – r. m.; spěch – r. m.; úsměv – r. m.; tlukot – r. m.; praskání – r. stř.; mrknutí – r. stř.; smích – r. m.

vlastnost: starostlivost – r. ž.; spravedlnost – r. ž.; krása – r. ž.; lenost – r. ž.; ochota – r. ž.; zlomyslnost – r. ž.; pružnost – r. ž.; dobrota – r. ž.; zbabělost – r. ž.

- b) **Ke každému slovu vymyslete slovo příbuzné.**

Řešení: zpěv – zpěvník, starostlivost – postarat se, spravedlnost – nespravedlivý, spěch – spěšný, úsměv – usměvavý, krása – Krasomila, lenost – lenivý, ochota – ochotnické, zlomyslnost – zlomyslný, tlukot – zatloukat, praskání – zapraskat, pružnost – pružina, dobrota – dobrotivý, mrknutí – zamrkat, smích – posměváček, zbabělost – zbabělý

1. PÁD PODSTATNÝCH JMEN

1. a) **Vypište podstatná jména. Určete u nich pád.**

Řešení: historku – 4. p.; souseda – 4. p.; Olina – 4. p.; prodejny – 2. p.; alkoholem – 7. p.; pivo – 1. p.; víno – 1. p.; jedy – 1. p.; Olin – 1. p.; vchodu – 6. p.; brýle – 4. p.; věc – 1. p.; akcí – 7. p.; Nadou – 7. p.; telefonu – 6. p.; budky – 2. p.; vystopování – 3. p.

- b) **Která slovní spojení svědčí o tom, že si Bert hraje na policistu?**

Řešení: Špehoval jsem podezřelého ... abych zabránil vystopování.

- c) **Bert nazývá pivo a víno jedy. Proč? Diskutujte.**

Řešení: Jsou to alkoholické nápoje, obsahují návykové látky.

2. **Doplňte podstatné jméno z nabídky ve správném tvaru. Napište do sešitu.**

Řešení: Prohlížela si obrázky v časopise. Na dno květináče nasyp nejprve písek. Kolem domu pobíhá hejno slepic. Odjela do Egypta na několikadenní dovolenou. Do mobilního telefonu si zapisují důležité adresy klientů. K snídani si namažeme rohlík s máslem. S tím novým účesem určitě všechny okouzlíš.

3. a) **Ke slovům doplňte vhodná podstatná jména v daném pádě. Vytvořená slovní spojení napište do sešitu.**

Řešení: odejít z domu, divit se výsledku, potkat souseda, vyprávět o minulosti, bránit se úsudku, prohlížet si obrázky, závidět Marcele šaty, přemýšlet o hloupostech, vyčítat bratrovi, sledovat film, slíbit mámě pomoc, kamarádit s Jirkou

- b) **U podstatných jmen určete vzor a rod.**

Řešení: Např. Odejít z domu (r. m., vzor hrad), divit se výsledku (r. m., vzor hrad), potkat souseda (r. m., vzor muž), vyprávět o minulosti (r. ž., vzor kost), bránit se úsudku (r. m., vzor hrad)...

4. **Daná předložková spojení užiňte ve větách.**

Řešení: Např. Za hlavu si dám více polštářů. Za hlavou mu proletěl motýl. Mám práce nad hlavu. Nad hlavou mi svítí polední slunce. Atd.

5. a) **Podstatná jména v závorkách uveďte v náležitých tvarech.**

Řešení: Na ulici se shromažďovaly děti s lampiony. Vyhlíželi jsme z okna naši tetu. Chtěl jsem si přečíst knížku o pirátech. Většinu času trávil u počítače. Na procházce se psem jsem se seznámila se zajímavým člověkem. Do přírody bychom neměli jezdit autem. V hrníčku se usadily zbytky nerozpuštěného kakaa. Dědeček seděl v křesle a listoval časopisy. Dívej se mi zpříma do očí.

b) U podstatných jmen, která jste doplnili, určete pád.

Řešení: ulici – 6. p.; lampiony – 7. p.; okna – 2. p.; tetu – 4. p.; knížku – 4. p.; pirátech – 6. p.; času – 2. p.; počítače – 2. p.; procházce – 6. p.; psem – 7. p.; člověkem – 7. p.; přírody – 2. p.; autem – 7. p.; dně – 6. p.; dno – 4. p.; hrníčku – 2. p.; zbytky – 1. p.; kakaa – 2. p.; křesle – 6. p.; časopisy – 7. p.; očí – 2. p.

c) K doplněným podstatným jménům vymyslete slovo příbuzné.

Řešení: ulici – uličník, lampion – lampionový, okno – okenní, teta – prateta, knížka – knihovna, pirát – pirátská, čas – přesčas, počítač – počítat, procházka – chodník, pes – psí, člověk – člověčí, příroda – přírodověda, auto – automobilový, dno – dýnko/oddenek, hrníček – hrnek, zbytek – zbytečný, kakao – kakaový, křeslo – křesílko, časopis – časopisecký, oko – oční

d) Pokud došlo při vytváření správného tvaru k změně hlásky nebo změně délky samohlásky, řekněte, o jakou změnu se jedná (např. deska – desce; změna k → c).

Řešení: ulici – uličník (změna c → č), knížka – knihovna (změna ž → h), procházka – chodník (změna á → o, z → ch), člověk – člověčí (změna k → č), příroda – přírodověda, auto – automobilový, dno – dýnko/oddenek (změna n → ý, o → n), hrníček – hrnek (změna í → e, č → k), zbytek – zbytečný (změna k → č), oko – oční (změna k → č, o → n)

6. b) Vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Na půdě si Honzík tajně četl napínavé vyprávění o rytířích.

c) U podstatných jmen určete pád.

Řešení: půdě – 6. p.; Honzík – 1. p.; vyprávění – 4. p.; rytířích – 6. p.

d) Slovo *napínavé* nahradte synonymem.

Řešení: napínavé || vzrušující

e) Naznačte stavbu slova *vyprávění*.

Řešení: *vy* – předpona, *práv* – kořen, *ěn* – přípona, *í* – koncovka

f) Uvedte tři slova příbuzná se slovem *četl*.

Řešení: četl || čtení, přečíst, čtenářský

2. ČÍSLO A ROD PODSTATNÝCH JMEN

1. a) U vyznačených podstatných jmen určete číslo.

Řešení: košíku – č. j.; jablka – č. mn.; kuchyně – č. j.; bráskové – č. mn.; těsto – č. j.; receptu – č. j.; stole – č. j.; vajíčka – č. mn.; máslo – č. j.; mouka – č. j.; koláč – č. j.; sourozenců – č. mn.; rodičům – č. mn.; pečení – č. j.; dílo – č. j.; výsledku – č. j.

b) Jedno z podstatných jmen nemá množné číslo. Najdete ho?

Řešení: pečení

2. a) Podstatná jména rozdělte do dvou skupin podle čísla a запиšte je.

Řešení: číslo jednotné: kapradí, hrnek, ptactvo, židle, mládež, uhlí, ucho, včelstvo, obilí
číslo množné: Velikonoce, Řečkovice, nůžky, dveře, knížky, brýle, housle, vázy, hradby

b) Barevně vyznačte podstatná jména, která mají tvary jen v jednotném čísle, a podstatná jména, která mají tvary jen v množném čísle.

Řešení: číslo jednotné: kapradí, hrnek, ptactvo, židle, mládež, uhlí, ucho, včelstvo, obilí
číslo množné: Velikonoce, Řečkovice, nůžky, dveře, knížky, brýle, housle, vázy, hradby

3. a) Určete číslo vyznačených podstatných jmen.

Řešení: Vánoce – č. mn.; neštovice – č. mn.; kameny – č. mn.; uhlí – č. j.; uhly – č. mn.; ptactvo – č. j.; dveře – č. mn.; kamení – č. j.; dřevo – č. j.; dříví – č. j.

b) Doplněte slovesný tvar v přítomném čase. (I podle toho někdy poznáte číslo podstatného jména.)

Řešení: přinášejí; neohrožují; nestačí; dochází; jsou; přilétá; se zavírají; se sype; hoří; leží

4. Přečtěte si text. Vyhledejte v něm podstatná jména.

Řešení: Josef, synem, panovnice, Marie, Terezie, rodu, Habsburků, roku, boku, matky, smrti, roce, panovník, moc, rozumu, schopností, člověka, obyvatelé, říše, vlády, výnosů, život, zemích

- O rodu Habsburků.
- a) ANO; b) ANO; c) NE
- b) nařízení

5. a) Určete rod a číslo některých podstatných jmen z předešlého textu.

Řešení: synem – r. m., č. j.; panovnice – r. ž., č. j.; rodu – r. m., č. j.; matky – r. ž., č. j.; rozumu – r. m., č. j.; schopností – r. ž., č. mn.; člověka – r. m., č. j.; obyvatelé – r. m., č. mn.; říše – r. ž., č. j.; výnosů – r. m., č. mn.; život – r. m., č. j.; zemích – r. ž., č. mn.

b) Který rod není zastoupen?

Řešení: Rod střední.

c) Podstatná jména rodu mužského napište do sešitu a určete, zda jsou životná, nebo neživotná.

Řešení: synem – živ.; rodu – neživ.; rozumu – neživ.; člověka – živ.; obyvatelé – živ.; výnosů – neživ.; život – neživ.

6. Změňte rod podstatného jména v podmětu a následně přizpůsobte i další slova ve větě. Věty napište do sešitu.

Řešení: Roztomilá kočka spala v pelíšku. Malá Lenka se naučila jezdit na kole. Na stěně visela krásná malba. Bábovka byla připálená. Student se učil na zkoušku. Díra v zemi se zvětšila. Přijímač se rozbil. Osvětlení pomalu zhasínalo. Seriálová hrdinka je docela zbabělá. Smutný příběh dopadl docela dobře. Bufet otvíral v poledne. Známi se opozdili.

7. a) Určete rod podstatných jmen.

Řešení: slovo – r. stř.; slovník – r. m.; přísloví – r. stř.; proslov – r. m.; slůvko – r. stř.; škola – r. ž.; školník – r. m.; předškolák – r. m.; školení – r. stř.; školka – r. ž.; zub – r. m.; zubař – r. m.; zoubek – r. m.; zubařka – r. ž.; zubačka – r. ž.; stůl – r. m.; stolování – r. stř.; stolař – r. m.; stolek – r. m.; stolička – r. ž.; ruka – r. ž.; rukávník – r. m.; rukavička – r. ž.; příručí – r. m.; ručnice – r. ž.; cvik – r. m.; cvičení – r. stř.; cvičitel – r. m.; rozcvička – r. ž.; cvička – r. ž.

b) Jak říkáme slovům na jednom řádku?

Řešení: Slova příbuzná.

c) Jeli jste někdy zubačkou? Vysvětlete si význam tohoto slova.

Řešení: Vlaková dráha s ozubenou kolejnicí.

d) Podtrhněte podstatná jména rodu mužského životného.

Řešení: slovo, slovník, přísloví, proslov, slůvko, škola, školník, předškolák, školení, školka, zub, zubař, zoubek, zubařka, zubačka, stůl, stolování, stolař, stolek, stolička, ruka, rukávník, rukavička, příručí, ručnice, cvik, cvičení, cvičitel, rozcvička, cvička

e) U každého slova vyznačte kořen a všimněte si hláskových změn.

Řešení: slovo, slovník, přísloví, proslov, slůvko (o → ů); škola, školník, předškolák, školení, školka; zub, zubař, zoubek (u → ou), zubařka, zubačka; stůl, stolování, stolař, stolek, stolička (ů → o); ruka, rukávník, rukavička, příručí, ručnice (k → č); cvik, cvičení, cvičitel, rozcvička, cvička (k → č)

8. a) Větu přepište do sešitu. Vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Zpoždění vlaků na trase z Brna do Prahy způsobil husté sněžení.

b) Vypište slova s předponou z-.

Řešení: zpoždění, způsobil

c) Vyhledejte vlastní jména. Vytvořte z nich přídavná jména.

Řešení: Brna – brněnský, Praha – pražský

d) Určete pády předložkových spojení. (Např.: před domem – před čím? – 7. pád.)

Řešení: na trase – na kom čem? – 6. pád; z Brna – z koho čeho? – 2. pád; do Prahy – do koho čeho? – 2. pád

A. Skloňování podstatných rodu středního

1. b) Vyhledejte podstatná jména rodu středního a přiřaďte je ke vzoru.

Řešení: slov – vzor město; jablíčko – vzor město; jablko – vzor město

2. Doplněte tvar podstatného jména skloňovaného podle slova město.

Řešení: křídly, vesly, sedadly, slovy, světly

3. a) Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru moře.

Řešení: srdci, pole, ovoci

b) Vyhledejte ostatní podstatná jména. Určete u nich rod a vzor.

Řešení: jazyku – r. m. neživ., vzor hrad; oko – r. stř., vzor město; duše – r. ž., vzor růže; okno – r. stř., vzor město; únor – r. m. neživ., vzor hrad; září – r. stř., vzor stavení; vínu – r. stř., vzor město

c) Uvedená lidová rčení a pranostiky vysvětlete.

Řešení: Co na srdci, to na jazyku. – Je přímý, pravdomluvný. Oko – do duše okno. – Na očích se dají poznat pocity člověka. Únor bílý – pole sílí. – Je-li v únoru dostatek sněhu, bude dobrá úroda. Teplé září – ovoce a vínu se daří. – Je-li v září teplo a slunečno, dozraje víno a ovoce.

4. Doplňte tvar slova v závorce, napište do sešitu. Odůvodněte pravopis.

Řešení: polích – vzor moře, hnojivy – vzor město, nebi – vzor moře, čísly – vzor město, Labi – vzor moře, slovy – vzor město, koly – vzor město

UČEBNICE

str. 77

5. Na obrázcích vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru kuře.

Řešení: rajče, koště, tele, štěně

6. a) Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru stavení.

Řešení: létáním, elektrizování, topením, aportování, dříví, lenošení, ověření

b) První písmena z vyhledaných slov doplňte do tajenky: První _____ sestrojili bratři Wrightovi.

Řešení: letadlo

7. U neúplných podstatných jmen určete vzor a doplňte i, í/y, ý.

Řešení: pondělí – vzor stavení; rákosí – vzor stavení; podpalubí – vzor stavení; zelím – vzor stavení; zelím – vzor stavení; údolí – vzor stavení

UČEBNICE

str. 78

B. Skloňování podstatných jmen rodu ženského

1. Přečtete si text písně. Vyhledejte v ní podstatná jména rodu ženského a přiřadte je ke vzoru.

Řešení: mysl – vzor kost; stonožka – vzor žena; práce – vzor růže; nožku – vzor žena; ponožku – vzor žena; botě – vzor žena; vložku – vzor žena; trošku – vzor žena; rohožku – vzor žena; vlohly – vzor žena; nohy – vzor žena

2. Do vět doplňte vhodná slova z nápovědy v náležitém tvaru.

Řešení: jedovaté houby, vrby jívy, do Bratislavy, řeky Vltavy, jsou žirafy

3. Vyhledejte podstatná jména. Určete u nich rod, číslo, pád a vzor.

Řešení: výletě – r. m. neživ., č. j., 6. p., vzor hrad; neděli – r. ž., č. j., 6. p., vzor růže; bleduli – r. ž., č. j., 4. p., vzor růže; motýli – r. m. živ., č. mn., 1. p., vzor pán; chvíli – r. ž., č. j., 4. p., vzor růže; včely – r. ž., č. mn., 1. p., vzor žena; jaro – r. stř., č. j. 1. p., vzor město

UČEBNICE

str. 79

4. Na obrázcích vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru píseň.

Řešení: mrkev, labuť, postel

5. a) Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru kost.

Řešení: možnostem, otrlost, troufalostem, osudovost, radosti

b) První písmena z vyhledaných slov doplňte do tajenky: Němec Rudolf Diesel [dýzl] vynalezl spalovací _____.

Řešení: motor

6. Řekněte, jaké písmeno napíšete. Odůvodněte. Přísluví vysvětlete.

Řešení: Nikdo není bez chyby. (Každý má nějakou chybu.) Malé ryby – také ryby. (Být spokojen i s maličkostmi.) V nouzi poznáš přítele. (Když je ti nejhůř, pomůže kamarád.) Nelze sedět na dvou židlích. (Dvě různé věci se nedají současně dělat správně.)

7. Napište do sešitu v množném čísle.

Řešení: Krev proudí cévami. Rostou tam břízy. U lesa jsme našli bedly. Voda je v konvích. Doma chováme želvy. Vařili jsme na pánvích.

8. U neúplných podstatných jmen určete vzor a doplňte i, í/y, ý.

Řešení: vůlí – vzor růže; holi – vzor píseň; Ostravy – vzor žena; Opavy – vzor žena; Bratislavy – vzor žena; Břeclavi – vzor kost; Přibyslavi – vzor kost; Boleslavi – vzor kost; Sázavy – vzor žena; žirafy – vzor žena; gorily – vzor žena; gazely – vzor žena

C. Skloňování podstatných jmen rodu mužského

1. b) **Vypište podstatná jména rodu mužského. Určete u nich rod a životnost a přiřadte ke vzorům.**

Řešení: průzkum – r. m. než., vzor hrad; Čech – r. m. živ., vzor pán; člověk – r. m. živ., vzor pán; tvor – r. m. živ., vzor pán; vesmír – r. m. než., vzor hrad; úkaz – r. m. než., vzor hrad; mimozemšťan – r. m. živ., vzor pán; obyvatel – r. m. živ., vzor muž; název – r. m. než., vzor hrad; předmět – r. m. než., vzor hrad

2. **Doplňte i/y. Odůvodněte.**

Řešení: naši psi (1. p.), se psy (7. p.), sousedovy psy (4. p.), jestřáby poznáte (4. p.), sokoli se vyskytují (1. p.), předvedli sokoly (4. p.), pozoroval jsem čápy (4. p.), pávi mají (1. p.), s Rusy, Španěly, i Italy (7. p.)

3. **S uvedenými slovy tvořte věty.**

Řešení: Nad loukou létali motýli. Viděla jsem cizokrajné motýly. Holubi zobou zrní. Pozorovali jsme poštovní holuby. Lvi se vyhřívají na sluníčku. Lvice se lvy se blížili ke kořisti. Vysoko na obloze kroužili orli. Voliéra pro orly musí být vysoká.

4. a) **Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru hrad.**

Řešení: prášek, roky, obvody, uzel, domech, ubrusem

- b) **První písmena z vyhledaných slov doplňte do tajenky: Nikola Tesla vymyslel princip střídavého _____, který užíváme dodnes.**

Řešení: proudu

5. **Doplňte náležitý tvar podstatného jména ze závorky v množném čísle. Napište do sešitu.**

Řešení: vynálezy, nadpisy, drahokamy, filmy, pštrosi, topoly, závěsy, úly, sokoli, stromy

6. a) **Doplňte chybějící slova. Odpovědi pište do sešitu.**

Řešení: pralesy, drábi, obrazy, světadíly, kosi, motýly

7. **K názvům samic přiřipšte názvy samců v 1. pádu množného čísla. Určete, podle jakého vzoru se skloňují.**

Řešení: zaječice – zajíci (muž), šimpanzice – šimpanzi (muž), lvice – lvi (pán), feny – psi (pán)

8. a) **Doplňte i/y. Odůvodněte.**

Řešení: Francouzi, učitelé, léčitelé, rysi, pachatelé, Jakubovi, králové

- b) **Vypište podstatná jména skloňovaná podle vzoru muž.**

Řešení: Francouz, učitel, léčitel, pachatel, král

9. a) **Vyhledejte podstatná jména skloňovaná podle vzoru stroj.**

Řešení: souboj, talíře, rozvoj, orlojem, jetele

- b) **První písmena z vyhledaných slov doplňte do tajenky: Angličan James Watt vynalezl v 80. letech 18. století parní _____.**

Řešení: stroj

10. a) **Doplňte správný tvar slova v závorce a napište do sešitu.**

Řešení: kužely, stavitelích, přáteli, pytlí, koráby, vítězi, králové, Vilémovi, objevitelích, cíli, zuby

- b) **Vyznačte slovesa. Určete u nich osobu, číslo, způsob a čas.**

Řešení: cvičily – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; četli jsme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; vítám – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; jsou – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; vypluly – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; předejte – 2. os., č. mn., zp. roz., čas neurčujeme; budeme číst – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; pojďme – 1. os., č. mn., zp. roz., čas neurčujeme; zajímají – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; byl – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; rozbolely – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.

11. **Doplňte podle vzoru.**

Řešení: anděl – muž. živ., pán, anděly; kolega – muž. živ., předseda, kolegy; spisovatel – muž. živ., muž, spisovatelé; topol – muž. neživ., hrad, topoly; basista – muž. živ., předseda, basisty

12. **Určete vzor podstatných jmen a napište tvar 5. pádu čísla jednotného.**

Řešení: dárce – vzor soudce, dárce; poslanec – vzor muž, poslanče; průvodce – vzor soudce, průvodce; otec – vzor muž, otče

SHRnutí – PODSTATNÁ JMÉNA**1. Rozhodněte, podle jakého klíče jsou slova zařazena do jednotlivých řádků.**

Řešení: Mají jen tvar množného čísla. Mají jen tvar jednotného čísla. Skloňují se podle vzoru růže. Skloňují se podle vzoru stavení.

2. a) Doplňte i, í / y, ý.

Řešení: vsi, školy, čápi, jeteli, motýly, pytlí, holuby, okolí, Břeclavi, děliteli, neděli, Ostravy, husy, rákosí, kotlí, uhlím, psy, cvičiteli, obrazy, rámy, červy

b) U doplněných podstatných jmen určete rod (životnost), číslo a pád.

Řešení: vsi – r. ž., č. j., 6. p.; školy – r. ž., č. j., 2. p.; čápi – r. m. živ., č. mn., 1. p.; jeteli – r. m. neživ., č. j., 6. p.; motýly – r. m. živ., č. mn., 7. p.; pytlí – r. m. neživ., č. j., 6. p.; holuby – r. m. živ., č. mn., 4. p.; okolí – r. stř., č. je., 6. p.; Břeclavi – r. ž., č. j. 2. p.; děliteli – r. m. živ., č. j., 6. p.; neděli – r. ž., č. j., 4. p.; Ostravy – r. ž., č. j., 2. p.; husy – r. ž. č. mn., 1. p.; rákosí – r. stř., č. j. 6. p.; kotlí – r. m. neživ., č. j., 6. p.; uhlím – r. stř., č. j., 7. p.; psy – r. m. živ., č. mn., 4. p.; cvičiteli – r. muž. živ., č. mn. 7. p.; obrazy – r. m. neživ., č. mn. 1. p.; rámy – r. m. neživ., č. mn. 4. p.; červy – r. m. živ., č. mn., 7. p.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – PODSTATNÁ JMÉNA**1. Ve kterém řádku jsou jen názvy vlastností?**

Řešení: a) poctivost, dobrota, skromnost

2. Které podstatné jméno je ve tvaru 6. pádu?

Řešení: c) o maličkostech

3. Ve kterém bodě jsou jen podstatná jména v množném čísle?

Řešení: c) selata, kůzlata, děti

4. Ve kterém bodě jsou všechna podstatná jména rodu mužského?

Řešení: b) ochránce, táta, přístroj

5. Které slovní spojení je bez chyby?

Řešení: b) pozoroval orly

6. Který řádek obsahuje podstatné jméno skloňované podle vzoru kost?

Řešení: b) lenost, lenoch

7. Které tvrzení je pravdivé (ANO), které nepravdivé (NE)?

Řešení: a) ANO; b) ANO, ale podtyp les; c) NE

8. Které tvrzení odpovídá stavbě dané věty?

Řešení: a) Ve větě jsou jen podstatná jména rodu mužského.

9. Určete vzory podstatných jmen. Napište vzor rodu mužského, který zde není zastoupen.

Řešení: a) občan – vzor pán; b) plátce – vzor soudce; c) pobuda – vzor předseda; d) ředitel – vzor muž; e) přístroj – vzor stroj; Není zastoupen vzor hrad.

SLOH – VYPRÁVĚNÍ II

- Vypravěčem je syn.
- Odpoledne chtěli strávit projížďkou na loďce po řece.
- Opalovali se a na loďce usnuli.
- Upozorňovali je přihlížející z mostu.
- Nevydávat se na neznámou vodu. Nespat na vodě.

2. Vysvětlete slovní obraty z úvodního článku.

Řešení: byl by hřích nejt – bylo by škoda se nezúčastnit; měl plné ruce práce – měl hodně práce; oč jim jde – co chtějí

3. Vyznačená slova v textu nahradte slovy souznačnými (synonymy).

Řešení: pravil || řekl; dívali se || hleděli; sešli jsme || sestoupili jsme; ujal se || chopil se; opalovat || slunit

4. Sestavte osnovu úvodního textu. Na základě osnovy články převyprávějte vlastními slovy.

Řešení: 1. Rozhodnutí vyjet si na loďce. 2. Nečekané probuzení. 3. Upozornění na blížící se nebezpečí. 4. Záchraný člun.

7. a) Do příběhu doplňte vhodná slovesa. Můžete využít nápovědu.

Řešení: sledovali, stoupal, zachytil, oddychoval, sehnul, rozhlédl se, unkl, usmál se

b) Doplňená slovesa nahradte synonymy.

Řešení: sledovali || pozorovali; stoupal || se vynořoval; zachytil || upevňoval; oddychoval || dýchal; sehnul || přikrčil; rozhlédl se || podíval se; unkl || utekl; usmál se || zazubil se

c) Víte, co je dračí smyčka? Pokud ne, vyhledejte informaci na internetu.

Řešení: Smyčka z lana vázaná přímo na tělo.

Uč., str. 88–105 | VII. PŘÍDAVNÁ JMÉNA

UČEBNICE

str. 88

1. CO JSOU PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. Vyznačená přídavná jména napište do sešitu. Ke každému uveďte příbuzné podstatné jméno.

Řešení: shodných – shoda; podobné – podoba; mimické – mimika; lidským – lidstvo; otevřenou – otvor; současní – současnost; společný – společnost

- Šimpanzi, gorily a orangutani.
- Ano, mají. Mnohdy nepoznáme, co cítí, protože jejich mimika je odlišná od lidské mimiky.
- c) Šimpanzi se často smějí.

UČEBNICE

str. 89

2. a) Z podstatného jména v závorce vytvořte přídavné jméno. Doplňte je ve správném tvaru.

Řešení: dřevěné panáčky; vánočním svátkům; zakázaný pořad; oříškové čokoládě; chorvatské moře; krásnou dívku; dětské knížky; syrovou pomazánkou; okenní rámy; delfíní vystoupení; hedvábné šaty; teplákovou soupravu; konečné výsledky

b) U přídavných jmen určete pád, číslo a rod.

Řešení: dřevěné – 4. p., č. mn., r. m.; vánočním – 3. p., č. mn., r. m.; zakázaný – 4. p., č. j., r. m.; oříškové – 6. p., č. j. r. ž.; chorvatské – 4. p., č. j., r. stř.; krásnou – 4. p., č. j., r. ž.; dětské – 4. p., č. mn., r. ž.; syrovou – 7. p., č. j., r. ž.; okenní – 4. p., č. mn., r. m.; delfíní – 4. p., č. j., r. stř.; hedvábné – 4. p., č. j., r. m.; teplákovou – 4. p., č. j., r. ž.; konečné – 4. p., č. mn., r. m.

3. a) K podstatnému jménu doplňte přídavné jméno, které označuje barvu.

Řešení: zelené kiwi, červené rajče, bílé sasanky, šedý slon, růžové sny, modrá chrpa, černé vlasy, žlutý podběl, rezavá kořata

b) Uveďte číslo a rod (životnost) doplněných přídavných jmen.

Řešení: zelené – č. j., r. stř.; červené – č. j., r. stř.; bílé – č. mn., r. ž.; šedý – č. j., r. m. živ.; růžové – č. mn., r. m. než.; modrá – č. j., r. ž.; černé – č. mn., r. m. než.; žlutý – č. j., r. m. než.; rezavá – č. mn., r. stř.

4. a) K daným přídavným jménům uveďte slova opačného významu.

Řešení: velké/malé, vysoké/nízké, horké/studené, smutné/veselé, tajné/veřejné, kulaté/hranaté, světlé/tmavé, hodné/zlé, ošklivé/hezké, večerní/ranní, pěkné/ošklivé, hluboké/mělké, předstírané/upřímné, hrubé/hladké, nové/staré, tlusté/štíhlé, složité/jednoduché, špinavé/čisté

b) Utvořte vhodná slovní spojení.

Řešení: velké/malé uši, vysoké/nízké komíny, horké/studené pokrmy, smutné/veselé příběhy, tajné/veřejné smlouvy, kulaté/hranaté podnosy, světlé/tmavé odstíny, hodné/zlé děti, ošklivé/hezké výkresy, večerní/ranní zprávy, pěkné/ošklivé vzpomínky, hluboké/mělké talíře, předstírané/upřímné zájmy, hrubé/hladké podložky, nové/staré známosti, tlusté/štíhlé postavy, složité/jednoduché příklady, špinavé/čisté nádoby

5. a) Doplňte správná písmena a napište do sešitu.

Řešení: Světlejší vlasy, ranní zprávy, věrní psi, ztracené drahokamy, svědomité přípravy, rozhodující chvíle, jelení stopy, rodinné problémy, starobylé vykopávky, obětní beránci, sběrné suroviny, obytné přívěsy, stinné místo, kruhový objezd, zpěvaví ptáci

b) K vyznačeným přídavným jménům uveďte slovo základové.

Řešení: světlejší – světlo, ztracené – ztráta, jelení – jelen, obětní – oběť, sběrné – sběr, obytné – byt, stinné – stín, kruhový – kruh

c) Slovní spojení řekněte ve tvaru 2. pádu.

Řešení: bez světlejších vlasů, bez ranních zpráv, bez věrných psů, bez ztracených drahokamů, bez svědomitých příprav, bez rozhodující chvíle / rozhodujících chvil, bez jeleních stop, bez rodinných problémů, bez starobyklých vykopávek, bez obětních beránků, bez sběrných surovin, bez obytných přívěsů, bez stinného místa, bez kruhového objezdu, bez zpěvavých ptáků

UČEBNICE

str. 90

2. DRUHY PŘÍDAVNÝCH JMEN

1. V textu vyhledejte přídavná jména. Odpovězte na otázky: Jaké jsou vlny? Jaké je nebe? Čí jsou fotky? ... Všimněte si, že přídavná jména text obohacují.

Řešení: Jací jsou lidé? Zachumlaní. Jakého jara? Přicházejícího. Jaké je teplo? Příjemné. Jaké vody? Mořské. Jakých vln? Šumících. Jaké barvy? Neskutečné. Jaké louky? Zelené. Jaké nebe? Blankytné. Jaké květy? Žluté, červené a oranžové. Na jakých fotkách? Tatínkových. Jací jsme všichni byli? Šťastní, rozesmátí a krásní. Jakým hračkám? Sestriným.

- Ve chvíli, kdy autorka píše text, je zima.
- Touží po létě.

UČEBNICE

str. 91

2. a) Vyhledejte přídavná jména. Za pomoci tabulky určete jejich druh.

Řešení: ryzí – měkká; královi – přivlastňovací, čistý – tvrdá, žlutá – tvrdá, lví – měkká, koroptví – měkká, spolužaččina – přivlastňovací, spící – měkká, Oldův – přivlastňovací, stříbrná – tvrdá, kouzelníkův – přivlastňovací, Tomášovi – přivlastňovací, telefonní – měkká, krouživý – tvrdá, Petřin – přivlastňovací, paví – měkká

b) Slovní spojení rozdělte podle druhu přídavného jména do tří sloupců.

Řešení: tvrdá: čistý, žlutá, stříbrná, krouživý
měkká: ryzí, lví, koroptví, spící, telefonní, paví
přivlastňovací: královi, spolužaččina, Oldův, kouzelníkův, Tomášovi, Petřin

c) K přídavným jménům přivlastňovacím napište základové slovo.

Řešení: královi – král, spolužaččina – spolužačka, Oldův – Olda, kouzelníkův – kouzelník, Tomášovi – Tomáš, Petřin – Petra

d) Proč se motýl na obrázku nazývá paví oko? Popište jeho tělo.

Řešení: Protože má na křídlech zbarvení, které vypadá jako část zbarvení ocasu páva. Stavba těla: hlava, hrud', zadeček, 2 páry křídel, 6 noh, 2 tykadla.

3. a) Doplňte přídavné jméno vytvořené z podstatného jména nebo slovesa.

Řešení: tvrdá: rodinné důvody, skleněnou vázu, kouzelný svět, papírového draka, k perníkové chaloupce, mořské podnebí, tvarohové dorty, na autobusové zastávce
měkká: cestovní tašku, výrobní náklady, denní světlo, mobilního operátora, jarní výlety, divadelní představení, v pobřežních vodách, paví pera
přivlastňovací: sousedův pes, Rumcajsův les, Jitčin přítel, profesorův výklad, Petrovo přání, Janin cíl

b) Určete rod a pád spojení přídavného a podstatného jména.

Řešení: rodinné důvody – r. m., 4. p., tvrdá; skleněnou vázu – r. ž., 4. p., tvrdá; kouzelný svět – r. m., 4. p., tvrdá; papírového draka – r. m., 4. p., tvrdá; k perníkové chaloupce – r. ž., 3. p., tvrdá; mořské podnebí – r. stř., 1. p., tvrdá; tvarohové dorty – r. m., 4. p., tvrdá; na autobusové zastávce – r. ž., 6. p., tvrdá; cestovní tašku – r. ž., 4. p., měkká; výrobní náklady – r. m., 4. p., měkká; denní světlo – r. stř., 4. p., měkká; mobilního operátora – r. m., 4. p., měkká; jarní prázdniny – r. ž., 4. p., měkká; divadelní představení – r. stř., 1. p., měkká; v pobřežních vodách – r. ž., 6. p., měkká; paví pera – r. stř., 1. p.; sousedův pes – r. m., 1. p., přivlast.; Rumcajsův les – r. m., 1. p., přivlast.; Jitčin přítel – r. m., 1. p., přivlast.; profesorův výklad – r. m., 4. p., přivlast.; Petrovo přání – r. stř., 1. p., přivlast.; Janin cíl – r. m., 1. p., přivlast.

UČEBNICE

str. 93

1. a) Uvedená slovní spojení skloňujte v jednotném i množném čísle.

Řešení: krásný den – bez krásného dne, ke krásnému dni, pro krásný den, krásný dne, o krásném dnu, s krásným dnem; krásné dny, bez krásných dnů, ke krásným dnům, pro krásné dny, krásné dny, o krásných dnech, s krásnými dny; malý chlapec – bez malého chlapce, k malému chlapci,

pro malého chlapce, malý chlapče, o malém chlapci, s malým chlapcem; malí chlapci, bez malých chlapců, k malým chlapcům, pro malé chlapce, malí chlapci, o malých chlapcích, s malými chlapci; **štědrá odměna** – bez štedré odměny, ke štedré odměně, pro štedrou odměnu, štedrá odměno, o štedré odměně, se štedrou odměnou; štedré odměny, bez štedrých odměn, ke štedrým odměnám, pro štedré odměny, štedré odměny, o štedrých odměnách, se štedrými odměnami; **hladové telátko** – bez hladového telátka, k hladovému telátku, pro hladové telátko, hladové telátko, o hladovém telátku, s hladovým telátkem; hladová telátka, bez hladových telátek, k hladovým telátkům, pro hladová telátka, hladová telátka, o hladových telátkách, hladovými telátky; **obydlený dům** – bez obydlého domu, k obydlnému domu, pro obydlný dům, obydlný dome, o obydlném domě, s obydlným domem; obydlné domy, bez obydlných domů, k obydlným domům, pro obydlné domy, obydlné domy, o obydlných domech, s obydlnými domy

2. Od podstatného jména utvořte přídavné jméno. Spojte je s vhodným podstatným jménem. Napište do sešitu.

Řešení: chlad – chladný den, housle – houslový klíč, papír – papírová koule, teplo – teplé podnebí, zásada – zásadní problém, hlad – hladový člověk, pravda – pravdivý příběh, pravěk – pravěké zvíře

3. a) Určete druh a rod přídavných jmen.

Řešení: veselá příhoda – tvrdé, r. ž.; tmavé sukně – tvrdé, r. ž.; kamenný kostel – tvrdé, r. m.; křupavé housky – tvrdé, r. ž.; hloupé odpovědi – tvrdé, r. ž.; šedivé mračno – tvrdé, r. stř.; palmový list – tvrdé, r. m.; nedobytné vězení – tvrdé, r. stř.; opravdoví přátelé – tvrdé, r. m.

b) Napište ve tvaru 7. pádu množného čísla.

Řešení: s veselými příhodami, s tmavými sukněmi, s kamennými kostely, s křupavými houskami, s hloupými odpovědmi, s šedivými mračny, s palmovými listy, s nedobytnými vězeními, s opravdovými přáteli

c) Ke každému přídavnému jménu uveďte slovo příbuzné.

Řešení: veselá – veselost, tmavé – tma, kamenný – kámen, křupavé – křupání, hloupé – hloupost, šedivé – šed, palmové – palma, nedobytné – dobýt, opravdoví – pravda

4. Napište ve tvaru 7. pádu jednotného a 1. pádu čísla množného.

Řešení: s dřevěným stolem, dřevěné stoly; se slepým mužem, slepí muži; s šikovným chlapcem, šikovní chlapci; s koženým křeslem, kožená křesla; s usměvavou dívkou, usměvavé dívky; s bílou košilí, bílé košile; s novým stavením, nová stavení

UČEBNICE

str. 94

5. Vytvořte vhodné dvojice a doplňte *i/y*. Odůvodněte pomocí patřičného tvaru vzoru mladý.

Řešení: světlý byt – mladý; nekalý úmysl – mladý; rychlí běžci – mladí; pravý úhel – mladý; milí lidé – mladí; pravidelní návštěvníci – mladí; zbabělý čin – mladý; děravý hrnec – mladý; hladoví vlci – mladí; skotačiví králíci – mladí

6. a) Tvořte tvar 1. pádu množného čísla. (Tabulka vám pomůže.) b) K utvořeným přídavným jménům doplňte vhodná podstatná jména.

Řešení: blízcí příbuzní, hluší staříci, ubozí lidé, městští policisté, američtí kosmonauti, maličcí chlapečci

7. Převeďte do množného čísla.

Řešení: dobří přátelé, hezcí herci, budějovičtí občané, brněnští rodáci, bystří žáci, dlouzí muži, vesničtí učitelé, maličcí brouci, nebozí dědečkové

8. Doplňte *i, í/y, ý*. Potom napište jako diktát.

Řešení: drzími, pravý, hladový, slohový, platinový, neznámými, okurkový, kyselý, sněhovými, provinilý, shnilými, ohniví

UČEBNICE

str. 95

SLOH – NEBEZPEČÍ Z INTERNETU

2. Dokázali byste Jáchymovi poradit?

Řešení: Chybu udělal, že se přihlásil na facebook. Obrátit se musí na rodiče a ve škole na metodika prevence. Přátele si má hledat mezi svými vrstevníky, které zná.

3. Vysvětlete pojmy: internet, sociální síť, kyberšikana.

Řešení: Internet je celosvětový systém propojených počítačových sítí, ve kterých mezi sebou počítače komunikují a vyměňují si data. Sociální síť je služba na internetu, která přihlášeným umožňuje komunikovat s ostatními, předávat si informace, fofo, videa atd. Kyberšikana je forma šikany přes internet nebo mobilní telefon. Záměrně a agresivně napadá a poškozují uživatele.

4. Představte si, že byste na list papíru napsali údaje, které od vás běžně žádají provozovatelé sociálních sítí – jméno, příjmení, telefon... a vyvěsili byste je na nástěnku ve škole. Kolik lidí by si mohlo tyto údaje přečíst? Kolik lidí si tyto údaje může přečíst na internetu?

Řešení: Ve škole maximálně všichni žáci a zaměstnanci školy. Na internetu nevyčísitelné množství lidí.

5. a) Jaké výhody může mít komunikace na sociálních sítích?

Řešení: Anonymitu. Můžeme rychle a neomezeně komunikovat s lidmi na druhém konci světa, pokud oni budou na internetu.

- b) Jaké nebezpečí nám naopak hrozí při komunikaci na internetu, pokud nebudeme opatrní? Diskutujte.

Řešení: Nikdy opravdu nevíme, s kým komunikujeme.

UČEBNICE

str. 97

1. a) Vyhledejte přídavná jména, rozdělte je na tvrdá a měkká a запиšte je do sešitu do dvou sloupců.

Řešení: tvrdá – pracovitý, slaměná, prosebný, smutná, červená, železná, umělé, květinový, spanilá
měkká – prosící, okenní, vlčí, spící, ptačí, kuřecí, denní, včelí

- b) U tvrdých přídavných jmen určete rod.

Řešení: pracovitý – r. m.; slaměná – r. ž.; prosebný – r. m.; smutná – r. ž.; červená – r. ž.; železná – r. stř.; umělé – r. stř.; květinový – r. m.; spanilá – r. ž.

- c) Ke každému přídavnému jménu doplňte vhodné podstatné jméno.

Řešení: pracovitý člověk, slaměná ozdoba, prosící dítě, okenní rám, prosebný pohled, vlčí mládě, smutná písnička, spící kočka, červená stužka, ptačí hnízdo, železná dveře, kuřecí maso, umělé květiny, květinový záhon, denní nabídka, spanilá princezna, včelí med

2. a) Vytvořte vhodné dvojice slov. Doplňte vynechané písmeno.

Řešení: krabí tyčinky, soví moudrost, lví hřívá, slepičí polévka, sokolí zrak, paví pero, oslí uši, včelí med, psí počasí

3. a) Zopakujte si pravidla pro psaní přídavných jmen tvořených příponami -ný, -ní. Tvořte přídavná jména podle vzoru. Napište do sešitu.

Řešení: ranní zprávy, jelení parohy, cenný šperk, sloní kly, kamenné schody, telefonní ústředna, okenní rám, vraní krákání, týdenní program, rodinný dům, plamenná řeč, tulení kůže

- b) Určete druh utvořených přídavných jmen.

Řešení: ranní – měkké, jelení – měkké, cenný – tvrdé, sloní – měkké, kamenné – tvrdé, telefonní – měkké, okenní – měkké, vraní – měkké, týdenní – měkké, rodinný – tvrdé, plamenná – tvrdé, tulení – měkké

4. a) Vyhledejte přídavná jména. Určete jejich druh.

Řešení: pravý – tvrdé, včelí – měkké, vosího – měkké, soví – měkké, psích – měkké, pomalý – tvrdé, zvědaví – tvrdé, masožravým – tvrdé, býložraví – tvrdé, žabí – měkké

UČEBNICE

str. 98

5. STUPŇOVÁNÍ PŘÍDAVNÝCH JMEN

1. b) Přídavná jména v této písni vyjadřují trojí stupeň vlastnosti. V každé sloce vyhledejte dvě nebo tři přídavná jména, která mají společný kořen. Vypište je do pěti řádků.

Řešení: krásný – 1. st., krásnější – 2. st., nejkrásnější – 3. st.; pevný – 1. st., pevnější – 2. st., nejpevnější – 3. st.; pustá – 1. st., nejpustější – 3. st.; mocná – 1. st., mocnější – 2. st., nejmocnější – 3. st.; velká – 1. st., největší – 3. st.

UČEBNICE

str. 99

2. a) Poskládejte slovní spojení do řady od nejmenší míry po největší.

Řešení: zbabělý čin, odvážný čin, zbabělejší čin, nejzbabělejší čin, nejodvážnější čin; kyselý nálev, sladký nálev, kyselejší nálev, nejsladší nálev; mírný vítr, mírnější vítr, prudký vítr, prudší vítr, nejprudší vítr; smutný konec, šťastný konec, šťastnější konec, nejsmutnější konec, nejšťastnější konec; tvrdý nerost, měkký nerost, tvrdší nerost, měkčí nerost, nejtvrdší nerost, nejměkčí nerost

- b) Z každého řádku vypište do sešitu 2. a 3. stupeň přídavných jmen. Uveďte k nim přídavné jméno v základním tvaru (1. stupeň).

Řešení: zbabělejší čin, nejzbabělejší čin (zbabělý čin), nejodvážnější čin (odvážný čin), kyselejší nálev (kyselý nálev), nejsladší nálev (sladký nálev), prudší vítr, nejprudší vítr (prudký vítr), mírnější vítr (mírný vítr), šťastnější konec, nejšťastnější konec (šťastný konec), nejsmutnější konec (smutný konec), tvrdší nerost, nejtvrdší nerost (tvrdý nerost), měkčí nerost, nejměkčí nerost (měkký nerost)

c) Víte, který nerost je nejtvrdší a který nejměkčí? Pokud ne, vyhledejte tuto informaci na internetu.

Řešení: Nejtvrdší je diamant, nejměkčí mastek.

3. Doplňte chybějící stupeň přídavných jmen.

Řešení: pomalé – pomalejší – nejpomalejší; odvážný – odvážnější – nejodvážnější; malý – menší – nejmenší; veselý – veselejší – nejveselejší

4. Věty napište s přídavnými jmény v daném stupni.

Řešení: Dnes už jsem o hodně moudřejší. Používáme ty nejmodernější přístroje. Je to ta nejnapínavější knížka, jakou jsem kdy četl. Kdo je pomalejší – hlemýžď, nebo želva? Gepard je nejrychlejší suchozemský živočich.

5. a) Rozhodněte, která z přídavných jmen nelze logicky stupňovat.

Řešení: poslední možnost, dřevěná hračka, pravé zlato, rybí kost, slíbený výlet

b) Zbylá přídavná jména stupňujte. Pište do sešitu.

Řešení: malé – menší – nejmenší, krátký – kratší – nejkratší, drzý – drzejší – nejdrzejší, sladká – sladší – nejsladší, moudrý – moudřejší – nejmoudřejší, pomalý – pomalejší – nejpomalejší, šikovní – šikovnější – nejšikovnější, tmavé – tmavší – nejtmaší

UČEBNICE

str. 100

6. Doplňte vhodná přídavná jména. Využijte slova z nápovědy.

Řešení: Hranická propast je nejhlubší propast v České republice. Vltava je naší nejdelší řekou. Nejvyšší horou naší vlasti je Sněžka. Antarktida je nejjižnější světadíl. Pražský hrad je nejrozsáhlejší hradní areál ve střední Evropě. Nejsušší místo na světě je v poušti Atacama v Jižní Americe. Nejchladnější místo na světě je jižní pól. Zlato je nejdražší kov.

7. Doplňte přídavná jména v daném stupni. Napište do sešitu.

Řešení: Dostal jsem dobrý nápad, tvůj je ale lepší a ten Petrův je nejlepší. Plyšové hračky jsou na hraní pro malé děti, gumové hračky jsou pro ty menší a chrastítka pro ty nejmenší. Zebra má dlouhé nohy, velbloud je má delší, žirafa nejdelší. Počasí je horší než včera a v neděli má být nejhorší. U cesty jsem našel větší hřib, za smrkem jsem objevil ten největší.

UČEBNICE

str. 101

SHRNUTÍ – PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. a) Doplňte *i, í / y, ý*. Pravopis odůvodněte pomocí vzoru *mladý*.

Řešení: nový dům – mladý; pomalý živočich – mladý; se sedmihlavým drakem – mladým; o pokojových rostlinách – mladých; se zajímavými fotografiemi – mladými; tmavý kabát – mladý; s přímými svědky – mladými; malí kocourci – mladí; byli velmi hraví – mladí; živý sen – mladý; Hrubý Jeseník – mladý; známí hudební skladatelé – mladí; opravdoví přátelé – mladí

b) Vyznačená přídavná jména stupňujte. Napište do sešitu.

Řešení: nový – novější – nejnovější; pomalý – pomalejší – nejpomalejší; tmavý – tmavší – nejtmaší; živý – živější – nejživější; známý – známější – nejznámější

2. a) Tvořte přídavná jména podle vzoru. Určete jejich druh.

Řešení: jelení říje (měkké), kolenní kloub (měkké), denní tisk (měkké), rodinná oslava (tvrdé), tulení mládě (měkké), vinný ocet (tvrdé)

b) Uvedte synonymum ke slovnímu spojení *denní tisk*.

Řešení: deník

c) Uvedte příklady denního tisku, který vychází v České republice.

Řešení: MF Dnes, Lidové noviny, Právo, Blesk, Sport

d) Co je *jelení říje*? Pokud nevíte, vyhledejte tento údaj na internetu.

Řešení: Období od poloviny září do poloviny října, kdy jeleni svádějí souboje o vedoucí postavení ve skupině laní. Je doprovázeno troubením jelenů.

e) Který název měsíce je odvozen od slova *říje* a proč?

Řešení: Měsíc říjen a jeho české jméno je odvozeno právě podle jelení říje.

UČEBNICE

str. 102

3. a) Rozlište přídavná jména tvrdá a měkká. Doplňte *i, í / y, ý*.

Řešení: rychlý běžec – tvrdé; rychlí běžci – tvrdé; cizí jazyk – měkké; v neznámých zemích – tvrdé; zářivý úsměv – tvrdé; s otužilými sportovci – tvrdé; ryzí zlato – měkké; milý chlapec – tvrdé; drazí rodiče – tvrdé; zuřivý psí štěkot – tvrdé, měkké; hovězí dobytek – měkké; syslí nora – měkké; pod strmými převisy – tvrdé; světlovlasí chlapci – tvrdé; obvyklý postup – tvrdé

b) Vysvětlete význam slova *převís*. Pokud nevíte, vyhledejte význam tohoto slova ve Slovníku spisovné češtiny nebo na internetu.

Řešení: Terénní útvar, který ční (trčí) nad např. skalní stěnou. Využívají jej často horolezci k bivakování.

c) Uvedte synonymum se slovem *strmý*.

Řešení: strmý || příkrý, prudký

4. a) Podstatná jména v závorce nahradte přídavnými jmény. Tvar přídavného jména spolu s patřičným podstatným jménem napište.

Řešení: horskou službu, vlasový šampon, jelení paroží, psí štěkot, americké sportovce, bramborovou kaši, vodní hladině, sluneční paprsky, české zboží, včelí med

b) Zdůvodněte použité tvary přídavných jmen.

Řešení: horskou službu – mladou; vlasový šampon – mladý; jelení paroží – jarní; psí štěkot – jarní; americké sportovce – mladé; bramborovou kaši – mladou; vodní hladině – jarní; sluneční paprsky – jarní; české zboží – mladé; včelí med – jarní

5. a) Doplňte daný tvar přídavného jména.

Řešení: Který je tvůj nejoblíbenější předmět ve škole? Kdo je podle tebe nejpobulárnější zpěvák u nás? Je lehčí kilogram peří, nebo kilogram železa? Je větší Brno, nebo Ostrava? Jakou nejdelší trasu jsi ujel na kole?

6. a) Společně odůvodněte pravopis. Napište jako diktát.

Řešení: V naší zemi (vzor píseň) je mnoho poutavých (mladých) míst (není VS). Hlavní město Praha (název) se pyšní (příbuzné k VS) mnoha starobylými (B – příbuzné k VS, koncovka – mladými) stavbami (koncovka -ami v 7. p. rodu ž.). Se zajímavými (mladými) památkami (koncovka -ami v 7. p. rodu ž.) se setkáváme i v dalších městech naší vlasti. K náročnějším cílům patří výstup (předpona vy-) na naši nejvyšší (příbuzné k VS) horu Sněžku (název). Roviny (v – není VS) v Po-labí (název, koncovka – vzor stavení) nebo na jihu Moravy (název, koncovka – vzor žena) vybízejí (v – předpona, b – není VS) k vyjížd'kám (v – předpona vy-) na kole. Lákavý (mladý) může být (VS) také výlet (předpona vy-) na hrad nebo pobyt (příbuzné k VS) u některé z (2. pád) přehrad.

b) Jmenujte neznámější pamětihodnosti Prahy.

Řešení: Pražský hrad s Chrámem sv. Víta a Vladislavským sálem, Karlův most, Prašná brána, Vyšehrad, Petřínská rozhledna, Strahovský klášter...

c) Ve kterém pohoří najdeme Sněžku?

Řešení: V pohoří Krkonoše na severovýchod od Prahy u hranic s Polskem.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. Ve kterém řádku jsou pouze přídavná jména?

Řešení: c) losí, rytířský, učitelův

2. Ve kterém řádku jsou pouze přídavná jména tvrdá?

Řešení: c) červení, zbabělí, kouzelní

3. Doplňte do věty přídavné jméno *stříbrný* ve správném tvaru.

Řešení: a) Dostal jsem stříbrné hodinky. b) Ztratila jsem stříbrnou náušnici. c) Na stříbrném medailonu byl tajemný nápis.

4. Vytvořte z podstatných jmen přídavná jména.

Řešení: a) rodinný, b) denní, c) pražský

5. Ve které možnosti je zapsán chybný tvar přídavného jména?

Řešení: b) pod vysokým skálou

6. Ve kterém řádku jsou přídavná jména v 7. pádě množného čísla?

Řešení: b) statečnými vojáky, Jakubovými dcerami, svítícími drahokamy

7. Ve které větě je přídavné jméno přivlastňovací?

Řešení: c) Pavlovi přátelé nám neodpověděli na dopis.

8. Ve kterém řádku není přídavné jméno správně vystupňováno?

Řešení: b) dobrý, dobřejší, nejdobřejší

SLOH – PŘÍPRAVA PLAKÁTU

1. Víte, co je černá skládka? Jak taková skládka vznikne?

Řešení: Místo, kam lidé odkládají nepotřebné věci, odpadky, zbytky stavebního materiálu apod. (Např. příkopy u cest, kraje lesa.) A toto místo nebylo k tomuto účelu určené.

2. Proč bychom neměli vyhazovat, co nás napadne a kam nás napadne?

Řešení: Kvůli ekologické stopě.

3. Pokud potřebujeme vyhodit, co se nevejde do popelnice nebo co do běžného odpadu nepatří, měli bychom to odvézt do sběrného dvora. Vysvětlete si, co je sběrný dvůr a co všechno se tam může odvézt.

Řešení: Je to sběr nebezpečného komunálního odpadu. Dávají se tam věci, které lze recyklovat nebo je nutná jejich likvidace podle legislativy. (Likvidace šetrnější k životnímu prostředí).

UČEBNICE

str. 105

2. Co mají tyto plakáty společného?

Řešení: Název akce, datum, místo a čas akce, organizátoři (sponzoři).

Uč., str. 106–121 | VIII. ZÁJMENA

UČEBNICE

str. 106

1. DRUHY ZÁJMEN

1. a) Přečtěte si básničku. Co mají společného vyznačená slova?

Řešení: Jsou to zájmena.

- Zelené bochánky jsou polštářky mechu.
- Protože hlavička hříbu není úplně hladká, vypadá jak sametová.
- Tůň je malá sladkovodní plocha ve tvaru kruhu nebo oválu. Je často zastíněna stromy a obsahuje značné množství spadaneho listí na dně.

b) Vyhledejte přídavná jména. Rozhodněte, zda jsou v 1. stupni, a určete jejich druh.

Řešení: zelené – 1. st., tvrdé; sametovou – 1. st., tvrdé; lesní – 1. st., měkké; nohatého – 1. st., tvrdé; tiché – 1. st., tvrdé; tišší – 2. st., tvrdé

UČEBNICE

str. 107

2. Zájmena z úvodní básničky rozdělte na osobní, přivlastňovací a ukazovací.

Řešení: osobní – ti, ty, já; přivlastňovací – moje, tvá; ukazovací – ty, ty, ty, to, takový, to

3. Doplňte vhodné osobní zájmeno.

Řešení: Vy se jednou budete divit, co já dokážu. Ty se mnou nemluvíš? My si rozumíme i beze slov. Já se vrátím až odpoledne. Ona ti nikdy nerozuměla. Oni naše problémy nechápu.

4. a) U vyznačených osobních zájmen určete pád.

Řešení: Vy – 1. p.; vás – 2. p.; nám – 3. p.; tobě – 6. p.; mnou – 7. p.; ti – 3. p.; němu – 3. p.; vás – 6. p.; nás – 2. p.; ji – 4. p.; tebe – 2. p.; mně – 3. p.; vámi – 7. p.; jí – 3. p.

b) Zájmena vypište do sešitu a připište jejich tvar v 1. pádu.

Řešení: Vy – Vy; vás – vy; nám – my; tobě – ty; mnou – já; ti – ty; němu – on; vás – vy; nás – my; ji – ona; tebe – ty; mně – já; vámi – vy; jí – ona

c) Vypište slovesa v podmiňovacím způsobu a určete u nich osobu a číslo.

Řešení: nedokázal bych – 1. os., č. j.; přáli bychom – 1. os., č. mn.

5. Rozpoznejte, kdy se jedná o zvrtné zájmeno se a kdy o předložku se.

Řešení: se sestrou – předložka; umyj se – zájmeno; obleč se – zájmeno; se zelím – předložka; seznámili se – zájmeno; poděly se – zájmeno; se mnou – předložka; se zpracováním – předložka; těším se – zájmeno; se kterým úkolem – předložka; pozdravil se – zájmeno; se všemi – předložka

UČEBNICE

str. 108

6. a) Řekněte, čím co je. Napište do sešitu.

Řešení: já – můj bratr; on – jeho byt; vy – vaše kočka; já – moje sestra; ona – její táta; oni – jejich auto; my – naše tajemství; ty – tvůj sešit; ty – tvoje morče

7. Doplňte i/í.

Řešení: naší dohodě; naši novou; naším návrhem; naší Lídě; našich psů; našim dětem; našim kanárkem

8. a) Doplňte i/í. Pomáhejte si ukazovacími zájmeny.

Řešení: (tu) naši zahradu, s (tou) vaší dcerou, s (tím) naším projektem, bez (těch) vašich vědomostí, (tu) vaši adresu, na (tu) naši práci, k (těm) našim rodičům, (tím) naším řešením, o (těch) vašich plánech, za (tím) vašim plotem, za (tou) naší chatou, za (tu) naši chatu, před (tou) vaší hodinou, před (tu) vaši prodejnu

b) Vyhledejte podstatná jména. Určete u nich rod.

Řešení: zahradu – r. ž.; dcerou – r. ž.; Paříži – r. ž.; projektem – r. m. neživ.; vědomostí – r. ž.; adresu – r. ž.; práci – r. ž.; rodičům – r. m. živ.; přátelé – r. m. živ.; řešením – r. stř.; plá-
nech – r. m. neživ.; plotem – r. m. neživ.; hromada – r. ž.; odpadků – r. m. neživ.; chatou – r. ž.;
potok – r. m. neživ.; topoly – r. m. neživ.; hodinou – r. ž.; matematiky – r. ž.; učebně – r. ž.;
prodejnu – r. ž.; systém – r. m. neživ.

c) Vyhledejte slovesa. Určete u nich osobu a způsob.

Řešení: podívej se – 2. os., zp. rozk.; jsem byla – 1. os., zp. ozn.; pomozte – 2. os., zp. rozk.;
nedostaneme se – 1. os., zp. ozn.; zapomněl jsem – 1. os., zp. ozn.; jsme – 1. os., zp. ozn.;
přijeli – 3. os., zp. ozn.; jsme si – 1. os., zp. ozn.; bych nemluvil – 1. os., zp. podm.; leží – 3. os.,
zp. ozn.; teče – 3. os., zp. ozn.; bychom vysázeli – 1. os., zp. podm.; se sejdeme – 1. os.,
zp. ozn.; nainstalují – 3. os., zp. ozn.

UČEBNICE

str. 109

9. b) V článku vyhledejte ukazovací zájmena.

Řešení: ta, tu, ty, té, toho, tom

c) Rozdělte se do dvojic V textu hledejte po určitou dobu další zájmena. Soutěžte, která dvojice jich najde nejvíc.

Řešení: mé, ji, mě, ni, které, moje, se, ní, nic, nic, toho, se, ona, mnou, mi, ho, moje, mi, moje, které,
já, si, nimi, je, je

d) Řekněte, jakými slovními druhy mohou být slova se, je. Příklady najdete v článku.

Řešení: se – předložka (v článku není), se – zájmeno (se budu stěhovat), je – zájmeno (neztratil jsi je),
je – sloveso (je nadepsaná)

10. a) V jednotlivých řádcích vyhledejte zájmena.

Řešení: 1. takový, tvůj, tobě; 2. mně, moje, my; 3. vám, váš; 4. onen, ona; 5. sebe, samo, svoje

b) Zájmena vypište do sešitu a rozdělte je do skupin (osobní, ukazovací, přivlastňovací).

Řešení: osobní – tobě, mně, my, vám, ona, sebe; ukazovací – takový, onen, samo; přivlastňovací –
tvůj, moje, váš, svoje

UČEBNICE

str. 110

12. Do otázek doplňte vhodné tázací zájmeno.

Řešení: Kdo k nám dnes přijde? S kým půjdeš do kina? Co si dáme k večeři? O co se vsadíme? Čí je to
pes? Které herce máš nejraději? Komu víc věříš? Jakými jazyky se domluvíš? Na kterou stra-
nu se při přecházení silnice nejprve podíváš?

13. a) Vytvořte otázky k odpovědím.

Řešení: Jakou pohádku jí vyprávěl? Čí je to sešit? Čemu se smála? O čem jste se učili? Co nejraději
jíš? Která řeka pramení v Krkonoších? S kým jsi byl?

14. a) V otázkách vyhledejte tázací zájmena. Potom na ně odpovězte.

Řešení: Kdo, Čím, Jaká, Čí, Kdo, Které; Současným prezidentem ČR je Miloš Zeman. Město Plzeň
se proslavilo výrobou piva. Na Šumavě pramení řeka Vltava. Univerzita v Praze nese jméno
Karla IV. Naším prvním prezidentem byl Tomáš. G. Masaryk. Individuální.

c) Navštívil někdo z vás hrad na obrázku? Jak se nazývá?

Řešení: Hrad Pernštejn.

UČEBNICE

str. 111

15. a) Do souvětí doplňte vhodné vztažné zájmeno.

Řešení: Nevím, kdo to udělal. Nevím, co tím chtěl říct, Nevím, kdo z českých malířů je nejznámější
ve světě. Nevím, čí je to bratr. Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. Kdo chce kam, po-
mozme mu tam. Kdo chce psa bít, hůl si najde.

b) Uvedená přísloví vysvětlíte.

Řešení: Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá. – Nevyplatí se připravovat pro někoho něco zlého,
protože se to obrátí proti nám a dopadneme špatně. Kdo chce kam, pomozme mu
tam. – Je zbytečné někoho zrazovat od toho, k čemu se rozhodl. Kdo chce psa bít, hůl si
vždycky najde. – Když se někdo rozhodne být na někoho zlý, důvod si vždycky najde.

c) Ve cvičení vyhledejte další zájmena a určete jejich druh.

Řešení: to – ukazovací; tím – ukazovací; to – ukazovací; sám – osobní; ní – osobní; mu – osobní;
si – zvrtné

16. Nahradte tvary zájmena *jenž* tvary zájmena *který*.

Řešení: Mám kamaráda, kterému důvěřuji. Přivedl dívku, kterou jsem nikdy neviděl. Bydlíme vedle rodiny, se kterou je velká legrace. Vezmu si věci, bez kterých se neobejdu. Nevím nic o hradu, ke kterému se blížíme.

17. a) Tázací zájmena podtrhnete rovnou čarou a vztažná zájmena vlnovkou.

Řešení: Kdo ti to udělal? Vzpomeňte si, co jsem vám říkal. Do obchodu, který minulý týden zavřeli, jsem rád chodil. Čí je to pes? Kterou cestou se mám dát? Na jevišti se objevila dívka, jež všechny okouzila. Jakou barvu máte rádi? Slib mi, že zjistíš, kdo to udělal. Prozradte mi, koho budete volit. Za koho se provdala vaše dcera? Řekni, jaké jídlo máš nejraději. Kterou kravatu si mám vzít k tomuto obleku? Čemu jsi se dnes naučil? Vzpomeň si, co jsem ti říkal. Mám takovou práci, kterou bych nevyměnil.

b) Vyhledejte alespoň deset dalších zájmen a určete jejich druh.

Řešení: osobní – ti, vám, se, se, mi, mi, se, si, se, si, ti; ukazovací – to, to, to; přivlastňovací – vaše, takovou; neurčitá – všechen

c) Vyberte 5 zájmen, která nejsou v 1. pádě, a napište je ve tvaru 1. pádu.

Řešení: vám – vy, mi – já, koho – kdo, kterou – která, tomuto – tento, ti – ty

UČEBNICE

str. 112

18. Doplněte neurčitá zájmena. Můžete použít nápovědu.

Řešení: Dal bych si něco malého k večeři. Ve dveřích zůstaly něčí klíče. Z výletu se vrátili všichni poštípaní od komárů. Do domu se někdo vloupal. Odpověděl každému, kdo se zeptal. Ve sněhu byly jakési stopy. Mohlo se to podařit leckomu, ale dokázal to jen málokdo. Kdosi tě tu hledal. Jen někteří žáci se přihlásili na zájezd do Anglie.

19. a) Rozlište neurčitá zájmena a příslovce.

Řešení: neurčitá zájmena – někdo, něco, čemusi, čísi, kterýsi, kohokoli, jakýkoli, cokoli, leckterý, leckoho, lecco, lecjaký
příslovce – někde, někdy, nějak, kamsi, kdysi, kdekoli, jakkoli, leckde

20. Vytvořte záporné věty. Změňte neurčité zájmeno v záporné a přizpůsobte zbytek věty.

Řešení: Nic není v pořádku. Nikdo se nesnažil. Nikdo nepřišel pozdě. Ty bonbony nejsou ničím. Nikomu se to nelíbilo. Nic se nám přece nepovedlo.

21. Změňte záporné zájmeno v neurčité a přizpůsobte zbytek věty.

Řešení: Něčeho si všiml. Někomu věřil. Něco ho těšilo. Každému kamarádovi se někdy svěřil. Něčím mu udělali radost. S někým mu bylo dobře.

UČEBNICE

str. 113

2. SKLOŇOVÁNÍ OSOBNÍCH ZÁJMEN

1. a) Přečtete si text písně. Vyhledejte v něm osobní zájmena.

Řešení: já, já, mně, ním, mě, já, já, vám, mě, mě

- Text pronáší žena.
- katedrála je většinou trojlodní kostel (např. sv. Víta v Praze, Petrov v Brně).
- Karel IV.
- Ve 14. století.

b) U vyhledaných osobních zájmen určete, v jakém jsou pádě.

Řešení: já – 1. p.; já – 1. p.; mně – 3. p.; ním – 7. p.; mě – 4. p.; já – 1. p.; já – 1. p.; vám – 3. p.; mě – 4. p.; mě – 4. p.

c) V textu vyhledejte další zájmena. Určete jejich druh.

Řešení: má – přivlastňovací; se – zvrtné; sám – ukazovací; má – přivlastňovací; svoji – přivlastňovací; se – zvrtné; sám – ukazovací

2. a) Doplněte vhodné tvary osobních zájmen. Využijte slova z nabídky.

Řešení: ... řekni mi, kdo... „Jiříku, my ti... „Tatínku, já tě mám ... dám ti hrneček.“ „Ty jsi...

b) Ze kterých pohádek jsou uvedené věty? Zkuste vymyslet podobné věty z pohádek, ve kterých použijete osobní zájmena.

Řešení: Sněhurka a sedm trpaslíků. Zlatovláska. Sůl nad zlato. Hrnečku vař. O princezně solimánské.

A. Skloňování zájmen já, ty, se**3. Zájmena v závorkách doplňte v náležitém tvaru. Napište do sešitu.**

Řešení: ... jsme ti nový ... se mnou pojedou ... bez sebe. Tobě se podařilo ... na sebe musíte ... že ti půjčím ... se mi plyšový ... raději k sobě. V lesíku mi...

4. Tvary zájmena ty nahradte tvary zájmena já.

Řešení: Beze mě nemůžete odjet. Rozhodl, aniž se mě zeptal. Mně prodali prošlý jogurt? Uviděl mě na poslední chvíli. Mně se to skutečně podařilo. Mne/mě má každý rád. Pozvali mě na ten večírek? Nastěhuje se ke mně?

5. Určete pád zájmena já ve větě. Potom doplňte mě/mně.

Řešení: Mně (3. p.) se to líbí. Asi mě (4. p.) nechali vyhrát. Viděli mě (4. p.) vystupovat v divadle. Pomalu mně (3. p.) docházejí síly. Sotva jsem se přiblížil, prohlížela si mě (4. p.). Přišla ke mně (3. p.) s prosbou o pomoc. Slíbil mně (3. p.) odměnu. V hotelu mně (3. p.) zapomněli vrátit pas. Z hledišť mě (4. p.) sledovaly stovky očí. O mě (4. p.) se nemusíš bát. Nečekejte mě (4. p.) moc brzy. Beze mě (2. p.) se snadno obejdete.

6. Kdy použijete kratší a kdy delší tvar zájmen ty, se? Odůvodněte.

Řešení: Oni tě chtějí navštívit. Tady máš peníze a kup si něco pro radost. Jak se ti to líbí? My ti to nevěříme. Moc si o sobě myslí. On se ti omlouvá. Tobě vždycky všichni pomohou. Nemusíš chválit sám sebe. Viděl jsem tě v divadle. Něco proti tobě mají. Nemohli jsme tě vzít s sebou. Tebe jsme tu opravdu nečekali. Půjdeme k tobě v pět hodin.

7. Doplňte sebou, nebo s sebou. Odůvodněte.

Řešení: Nebyla si sebou moc jistá. Do batohu si vezmi s sebou také baterku. Nezapomeňte si s sebou zabalit dobrou náladu. Na židličkách v čekárně sebou děti neustále šily. Celou noc sebou házela. Dejte mi s sebou také teplé ponožky. Ryba sebou v tašce pořád mrskala. Přibalili mi s sebou také oba mladší sourozence. Pokaždé, když se ozval výkřik, tak sebou trhla.

8. a) Doplňte i, í / y, ý. Odůvodněte. Potom napište jako diktát.

Řešení: naši, jí, Slíbil, ji, zlobit, školy, neviděli, konci, ulice, Mluvili, jejich, vynikající, houslistka, restauraci, nabízejí, pštrosí, králi, zprávy, sloupy, oceli

b) Do sešitu vypište všechna zájmena. Určete jejich druh a pád.

Řešení: sobě – osobní, 3. p.; naši – přivlastňovací, 4. p.; jí – osobní, 3. p.; ji – osobní, 4. p.; některými – neurčité, 7. p.; kohosi – neurčité, 4. p.; jejich – přivlastňovací, 6. p.; samé – ukazovací 4. p.; čeho – tázací, 2. p.; ty – ukazovací, 1. p.

B. Skloňování zájmen my, vy**9. Doplňte zájmena my, nebo mi. Odůvodněte.**

Řešení: My vyrazíme později. Podej mi smetáček a lopatku. Řekněte mi, co je nového. Vrátil mi jen polovinu dluhu. My si dáme k večeři jen zeleninu. Dokážeme to my sami. Předal mi důležitou zprávu. My vás máme rádi.

10. Určete pád zájmena v závorce. Potom uveďte v patřičném tvaru.

Řešení: Pomohu vám (3. p.) najít to jméno v telefonním seznamu. Musíte s námi (7. p.) mluvit otevřeně. Vám (3. p.) se podařilo rozbít ten skleněný lustr. Přivedli jste nám (3. p.) pomocníka? Paní učitelka nám (3. p.) řekla, abychom narýsovali rovnoramenný a rovnostranný trojúhelník. Bez vás (2. p.) ten dřevěný totem nepostavíme. Teta k nám (3. p.) přijede na týdenní návštěvu. Její deník se o vás (6. p.) nezmiňuje.

11. b) Vyberte z každé věty jedno zájmeno a určete jeho druh.

Řešení: jejich – přivlastňovací; mi – osobní; naší – přivlastňovací; mě – osobní; svého – přivlastňovací; sobě – osobní; se – zvrtné; naše – přivlastňovací; vaší – přivlastňovací; se – zvrtné; sebou – osobní; té – ukazovací

C. Zájmena on, ona, ono, oni, ony, ona**12. a) Určete, v jakém pádě jsou vyznačená zájmena. Jak zní tvar 1. pádu?**

Řešení: ní – 7. p., ona; ní – 2. p., ona; ní – 4. p., ona; jí – 3. p., ona

b) Odhadněte, co je střemcha. Ověřte ve Slovníku spisovné češtiny.

Řešení: Střemcha je dřevina s opadavými listy a trpkými, peckovitými plody, které se podobají třešni.

13. Doplňte i/í a odůvodněte.

Řešení: Očekávali jsme ji (tu). Půjdu tam dnes s ní (tou). Těšili jsme se na ni (tu). Zamával jí (té). Okamžitě ji (tu) pust. Půjč jí (té) deštník. Neříkej jí (té) to. Pozdravuj ji (tu). Pozoroval jsem ji (tu). Co o ní (té) víš?

14. Vyznačené podstatné jméno nahradte patřičným tvarem zájmena ona.

Řešení: Musíme jí pomáhat. Vidím ji. Uvařím jí dobrou kávu. Zapiš si ji. Zazpívej mi ji ještě jednou. Je nutné opravit ji. Zavři ji. Zlomený prst jí rychle srostl. Zamířil k ní. Ta zkouška byla pro ni obtížná. Rád vzpomínám na chvíle strávené s ní.

15. b) Vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Nic z téhle nabídky se jim nezdálo dost dobré.

c) Slova z věty napište pod sebe a určete jejich slovní druh.

Řešení: Nic (3) z (7) téhle (3) nabídky (1) se (3) jim (3) nezdálo (5) dost (6) dobré (2).

d) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: nic – záporné; téhle – ukazovací; se – zvrtné; jim – osobní

c) Zdůvodněte psaní předložky z.

Řešení: 2. pád.

f) Napište dvě slova příbuzná se slovem nabídka.

Řešení: nabízet, pobídka

g) U slovesa určete osobu, číslo, způsob a čas.

Řešení: nezdálo se – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.

SHRNUTÍ – ZÁJMENA

1. a) Vyznačená zájmena převedte do množného čísla.

Řešení: Chtěl jsem vám s tím pomoci. My se tam brzy vrátíme. Podej jim hrnek mléka. Takovou písničku nám zpívala naše maminka. Vám se všechno daří. V kartách nás nikdo neporazí. Jich se tohle netýká. Kdo vás odveze domů? Přinesl jim broskve.

b) Určete druh všech zájmen v textu.

Řešení: ti (osobní), tím (ukazovací), já (osobní), se (zvrtné), mu (osobní), takovou (ukazovací), mi (osobní), moje (přivlastňovací), tobě (osobní), se (zvrtné), všechno (neurčité), mě (osobní), nikdo (záporné), jeho (osobní), se (zvrtné), tohle (ukazovací), kdo (tázací), tebe (osobní), jí (osobní)

2. Doplňte náležitý tvar zájmen v závorce. Napište do sešitu.

Řešení: Podej mi/mně tužku. Koupil jí novou zimní bundu. Na výlet s sebou máme mít batoh. Nelíbilo se mi/mně, jak se chová. Zahlédl ji jen na chvíli. Dej nám vědět, kdy se vrátíš. O mně a o něm se říkalo, že se máme rádi. Po hodině už sebou všichni vrtěli. Nevěděl si s tím rady. Jak se ti líbí v novém domě?

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – ZÁJMENA

1. Na kterém řádku jsou jen osobní zájmena?

Řešení: a) mu, sebe, tobě

2. Na kterém řádku nejsou zájmena?

Řešení: a) jak, kde, nikdy

3. Na kterém řádku jsou pouze správné tvary zájmena já?

Řešení: c) o mně nemluv, se mnou, pověz mi

4. Kdy se nejedná o tázací zájmeno?

Řešení: c) Prozrad' nám, komu jste to řekli.

5. Na který řádek doplníš pouze i?

Řešení: a) rozumně, jí, bez naší babičky, podej mi tužku
b) pochopil ji, viděl naši kočku, kup mi knížku
c) bavil se s ní, pro naši kočku, my si rozumíme

6. Do které věty doplníte pouze y?

Řešení: a) My bychom byli rádi, kdybys hrál s námi.
b) My jsme vám to říkali a vy jste nám nevěřili.
c) Pavel mi slíbil, že si s námi zahraje hokej.

7. Na kterém řádku je zájmeno?

Řešení: b) někomu

8. Kdy doplníte „s sebou“?

Řešení: b) Vzal si s sebou svačinu.

9. Které zájmeno plní funkci spojky?

Řešení: b) vztažná

UČEBNICE

str. 120

SLOH – PSANÍ DOPISU

1. Pozorně si přečtete oba dopisy. Potom zkuste vyjádřit, čím se liší.

Řešení: První dopis je úřední, druhý osobní.

2. Ve druhém dopisu vyhledejte nespisovná slova a nespisovné tvary slov a nahradte je spisovnými.

Řešení: klekl – porouchal se; furt – stále, pořád; zahnali – poslali; trčí – stojí; křivý – křivé; nářez – nadělení; vylízt už v půl sedmý – vstát už o půl sedmé; lítat po lese – běhat po lese; svinčák – nepořádek

UČEBNICE

str. 121

3. Rozhodněte, které body můžeme vynechat, když píšeme e-mail.

Řešení: datum, pozdrav

4. Jaké jsou výhody dopisu posílaného elektronickou poštou a jaké výhody má klasický dopis? Diskutujte.

Řešení: Dopis elektronickou poštou je doručen rychle, netřeba kupovat známku, nemusíme znát adresu bydliště. Klasický dopis je pěkný, více osobní, vzhledem k tomu, že je málo častý, příjemce potěší.

Uč., str. 122–132 | IX. ČÍSLOVKY

UČEBNICE

str. 122

1. DRUHY ČÍSLOVEK

1. a) Přečtete si text. Vyhledejte v něm číslovky a запиšte je na tabuli.

Řešení: 30., 2010, 40, 3., 2010, 25, 1., první, 1985, čtvrtý, 1987, 1760, 1987

- a) ano; b) ano; c) ne
- Slouží k výrobě elektřiny. Tepelná, vodní.

b) Zapsané číslovky rozdělte na ty, které vyjadřují počet (ptáme se na ně *kolik?*), a ty, které vyjadřují pořadí (ptáme se na ně *kolikátý?*).

Řešení: počet – 2010, 40, 2010, 25, 1985, 1987, 1760, 1987; pořadí – 30., 3., 1., první, čtvrtý

c) Vyhledejte ve slovníku, co znamenají slova *číslo*, *číslice*, *číslovka*.

Řešení: *číslo* – užívá se pro vyjádření množství nebo pořadí; *číslice* – grafický znak používaný pro zapisování čísel; *číslovka* – je slovní druh, kterým se vyjadřuje počet, pořadí, násobenost, díl celku apod.

UČEBNICE

str. 123

2. Rozdělte se do dvojic. Doplňte vhodné číslovky určité. Pracujte tak, aby věty byly matematicky správně.

Řešení: Můj dědeček má **dvě** sestry a **jednoho** bratra. Pochází tedy ze **čtyř** dětí. Ve skříni mám **troje** staré kalhoty a na věšáku visí **čtvery** šaty po sestře. Do kontejneru odnesu **sedmero** kusů oblečení. V závodě jsem doběhl **druhý**. Kamarád doběhl o **jedno** místo za mnou, skončil tedy **třetí** v pořadí. O to, že máš uklidit, ti říkala **jednou** maminka a **jednou** babička. Celkem jsi to slyšel **dvakrát**. Kolikrát ti to musíme ještě říct?

3. Vyhledejte číslovky a určete, zda jsou určité, nebo neurčité.

Řešení: **určité** – pětkrát, stonásobný, dvoje, třetí, tisíce, desetinásobný, desaterý, bilion, dvojka, šestý

neurčité – několik, mnoho, kolikrát, několikero

4. a) Vytvořte vhodné spojení číslovky a podstatného jména.

Řešení: sedmero krkavců, do první třídy, za devatero horami, dvoje dveře, dvanáct měsíců, třetí přání, málo peněz

5. a) Do přísloví a lidových rčení doplňte správné číslovky.

Řešení: Kdo šetří, má za **tři**. Má **obě** ruce levé. Kdo rychle dává, **dvakrát** dává. Jeden za osmnáct, druhý bez **dvou** za dvacet.

b) Vysvětlete význam uvedených vět.

Řešení: Kdo šetří, má za tři. – Šetřit se vyplatí. Má obě ruce levé. – Je nešikovný. Kdo rychle dává, dvakrát dává. – Rychlá pomoc je nejlepší. Jeden za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet. – Nevybereš si, jsou oba stejní.

UČEBNICE

str. 124

6. a) Do sešitu vypište číslovky a určete jejich druh.

Řešení: 6. (řadová), čtvrtém (řadová), 110 (základní), dvoje (druhová), čtvery (druhová), desetkrát (násobná), IV. (řadová), první (řadová), patnácté (řadová), čtyři (základní), dvacet (základní), osm (základní), jedno (základní), dvoje (druhová), tři (základní), několikanásobnou (násobná), 1848 (základní)

b) Vyhledejte podstatná jména a určete, v jakém jsou pádě.

Řešení: olympiádě – 6. p.; místě – 6. p.; skoku – 6. p.; lyžích – 6. p.; výkonem – 7. p.; metrů – 2. p.; sklepa – 2. p.; schody – 1. p.; dveře – 1. p.; Karel – 1. p.; univerzitu – 4. p.; stránce – 6. p.; cvičení – 1. p.; minut – 4. p.; rohlíků – 2. p.; máslo – 4. p.; broskve – 4. p.; litry – 4. p.; mléka – 2. p.; soupeři – 1. p.; převahu – 4. p.; červnu – 6. p.; roku – 2. p.; Praze – 6. p.; povstání – 1. p.

c) Vyhledejte slovesa, napište je v infinitivu.

Řešení: umístil se – umístit se; vedly – vést; Počítali jsme – počítat; založil – založit; nacházejí se – nacházet se; měli byste vyřešit – vyřešit; kupte – koupit; měli – mít; propuklo – propuknout

UČEBNICE

str. 125

9. a) Doplňte tečky za číslovkami řadovými.

Řešení: Tomáš Garrigue Masaryk se narodil 7. 3. 1850 v Hodoníně. Film skončil v 17 hodin. Oslavím svoje 10. narozeniny. Jahody se prodávají za 60 korun. Máme lístky do 2. řady. Vypracuj 9. cvičení na 56. straně. Pojedeme až 2. autobusem. Ve vědomostní soutěži jsme získali 15 bodů. Karel IV. měl za svůj život 4 manželky. Zavraždění svatého Václava si připomínáme 28. září.

b) U vyznačených slov určete kořen, ke každému uveďte 3 slova příbuzná.

Řešení: film – zfilmovat, filmový, filmař; narozeniny – porodit, narozeninový, porod

10. Vysvětlete, čím se liší věty, použijeme-li různé číslovky.

Řešení: Na lavici ležely tři pastelky (červená, modrá, žlutá) / troje pastelky (tři sady pastelek). U vchodu opřeli čtyři lyže (2 páry lyží) / čtvery lyže (4 páry lyží). Z terasy do zahrady vedou dva schody (jen dva schody) / dvoje schody (dvě schodiště). V obchodě jsme koupili šest nových rukavic (3 páry) / šestero nových rukavic (6 párů).

11. Vyhledejte číslovky ukryté ve větách. Určete jejich druh.

Řešení: Kos mi sklídl všechny jahody. (osm – základní) Odvaha mu rozhodně nechyběla. (dva – základní) Moji bratři se vracejí z práce. (tři – základní) Jed na krysy je na poličce. (jedna – základní) Vyřešil bystře tíživou situaci. (třetí – řadová) S tátou jezdíme na kole. (stá – řadová) Obědváme v poledne. (obě – základní) Soused má nové auto. (sedm – základní, sedmá – řadová)

12. a) Odpovězte na otázky. Odpovědi můžete vyhledat na internetu.

Řešení: Kolik hráčů je na hřišti při fotbalovém utkání? $11 + 11 = 22$. Z kolika disciplín se skládá triatlon? Ze tří: běh, plavání a jízda na kole. Kolikery máš kalhoty? Individuální. Kolikrát za život jsi měl narozeniny? Individuální.

UČEBNICE

str. 126

2. SKLOŇOVÁNÍ ČÍSLOVEK ZÁKLADNÍCH**A. Číslovky dva, dvě; oba, obě****1. Doplňte tvary číslovek dva, dvě; oba, obě. Využijte slova z nápovědy.**

Řešení: Třicet bez dvou je dvacet osm. Sudá čísla jsou dělitelná dvěma. Šest děleno dvěma jsou tři. Dobrý fotbalista umí vykopnout míč oběma nohama. Ve dvou se to lépe táhne. Bez obou svých nejmilejších plyšáků se neobejdu.

2. a) Doplňte číslovky v náležitém tvaru.

Řešení: Vzpomněl jsem si na oba rodiče. Dám si svíčkovou omáčku se dvěma knedlíky. Bez obou svých bratrů nikam nejedu. Ve dvou dorazíme snáz k cíli. Uvažujeme o těchto dvou termínech dovolené. Mohla se pochlubit oběma syny. Začátek nám posunuli o dvě hodiny. O obou školách si myslí, že jsou výborné. Od dvou let ho učil lyžovat.

b) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: si (zvratné), si (zvratné), svých (přivlastňovací), těchto (ukazovací), se (zvratné), nám (osobní), si (zvratné), ho (osobní)

UČEBNICE

str. 127

B. Číslovky tři, čtyři

1. Doplňte tvary číslovek tři, čtyři.

Řešení: Dám si kornout se **třemi** kopečky zmrzliny. Půjdu do kina se **čtyřmi** kamarády. Byli jsme rozdělení po **třech**. Ke **třem** růžím přidala gerbery. Na výlet jedeme bez **tří** spolužáků. Na přípravu **čtyř** porcí potřebuješ kilo brambor. Vyprávěl mi o svých **třech** kočkách. Od **tří** hodin až do **čtyř** mám balet.

2. Přečtěte nahlas.

Řešení: dvacet čtyři děleno čtyřmi, dvacet čtyři děleno dvěma, devět děleno třemi, čtrnáct děleno dvěma. Číslo osm je dělitelné dvěma i čtyřmi. Číslo dvanáct je dělitelné dvěma, třemi i čtyřmi.

UČEBNICE

str. 128

C. Číslovky pět až devadesát devět

4. Přepište do sešitu, číslice v závorkách pište slovy.

Řešení: Čekám na tebe od **pěti** hodin. Na tábor pojedou se **třemi** kamarádkami. Přidejte k těm **dvěma** knedlíkům ještě alespoň další **dva**. Domů přijedeme do **desíti** hodin. Stůl s **osmi** židlemi se do kuchyně nevejde. Dospělý člověk má **třicet dva** zubů. Vezmu si s sebou **dvě stě** korun. Ještě mu dlužím **sto dvacet pět** korun. Do Aše je to **osmdesát** km, na kole tam pojedeme okolo **čtyř** hodin. Po **dvaceti sedmi** týdnech se konečně vrátila domů. Babička šla do důchodu v **šedesáti pěti** letech.

5. a) Uvedené letopočty přečtěte oběma možnými způsoby.

Řešení: 1212 – tisíc dvě stě dvanáct, dvanáct set dvanáct; 1415 – tisíc čtyři sta patnáct, čtrnáct set patnáct; 1620 – tisíc šest set dvacet, šestnáct set dvacet; 1918 – tisíc devět set osmnáct, devatenáct set osmnáct; 1989 – tisíc devět set osmdesát devět, devatenáct set osmdesát devět

b) Ke každému letopočtu přiřadte správnou historickou událost.

Řešení: 1212 – Zlatá bula sicilská; 1415 – upálení mistra Jana Husa; 1620 – bitva na Bílé hoře; 1918 – vznik Československa; 1989 – „sametová“ revoluce

UČEBNICE

str. 129

SHRNUTÍ – ČÍSLOVKY

1. a) Opravte chybné údaje. Napište do sešitu.

Řešení: Týden má **sedm** dní a rok **dvanáct** měsíců. Žijeme ve **21.** století. Znamé lidové rčení zní **dvakrát** měř a **jednou** řež. Duben má **30** dní. Karel **IV.** založil univerzitu v Praze. Naše vlast sousedí se **čtyřmi** státy.

b) Kde se můžeme setkat s římskými číslicemi?

Řešení: V historických údajích, u jmen králů, na ciferníku některých hodin.

2. Uvedené číslice napište číslovkami (slovy).

Řešení: 7 – sedm; 25 – dvacet pět; 1989 – tisíc devět set osmdesát devět; 3. – třetí; 31. – třicátý první; 185. – sto osmdesátý pátý

3. Číslice pište číslovkami (slovy).

Řešení: K obědu jsem měl svíčkovou se **třemi** knedlíky. Můžeme se vydat **dvěma** směry. Příběh vypráví o **dvou** znepřátelených rodech. V družstvu jsem společně se **čtyřmi** spolužáky. Šestka je dělitelná **dvěma** i **třemi**.

UČEBNICE

str. 130

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – ČÍSLOVKY

1. Na kterém řádku jsou pouze číslovky?

Řešení: b) dva, tři, deset

2. Na kterém řádku nejsou číslovky řadové?

Řešení: c) počáteční, poslední, konečná

3. Na kterém řádku jsou všechny tvary číslovek správné?

Řešení: a) bez dvou kamarádů, se třemi kolegy

4. Do které věty můžeme doplnit tvar *dvěma*?

Řešení: c) Spěchal za dvěma přáteli.

5. Která výpověď je pravdivá?

Řešení: a) Číslovky patří k ohebným slovním druhům
c) Číslovky neurčité můžeme zapsat číslicí.

6. Ve které větě není řadová číslovka?

Řešení: a) Posadte se do řady číslo 14.

7. Ve které výpovědi je chyba?

Řešení: c) Devět je dělitelné třema. (Správně: třemi.)

8. Která výpověď je zapsána správně?

Řešení: c) Zaplatil jsem *sto třicet sedm* korun.

9. Ve které větě je číslovka neurčitá?

Řešení: b) Přišlo jich několik.

UČEBNICE

str. 132

SLOH – POZVÁNKA (OZNÁMENÍ)

2. Přečtěte si následující pozvánky a řekněte, která je napsána lépe.

Řešení: Lépe je napsána pozvánka č. 2.

4. Vysvětlete si význam slova *exkurze*.

Řešení: zájezd, návštěva nebo výlet se vzdělávacím nebo poznávacím účelem

Uč., str. 133–152 | X. SLOVESA

UČEBNICE

str. 133

1. CO JSOU SLOVESA

1. a) Přečtěte si text. V prvním a třetím odstavci vyhledejte slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: jsou – 3. os., č. mn., čas přít.; domnívá se – 3. os., č. j., čas přít.; mají – 3. os., č. mn., čas přít.; žijí – 3. os., č. mn., čas. přít.; dorozumívají se – 3. os., č. mn., čas přít.; tvoří – 3. os. mn., čas přít.; má – 3. os., č. j., čas přít.; volá – 3. os., č. j., čas přít.

- a) ne; b) ano; c) ano
- Základní znaky savců: dýchají plicemi, rodí živá mláďata a ta sají mateřské mléko, tělo pokryté kůží.

b) Určete slovní druhy všech slov ve druhém odstavci.

Řešení: Delfíni (1) obývají (5) světová (2) moře (1) už (6) 50 (4) milionů (1) let (1). Vyvinuli (5) se (3) ze (7) suchozemských (2) kopytníků (1), kteří (3) se (3) postupně (6) přizpůsobili (5) vodnímu (2) prostředí (1). Delfíni (1) patří (5) mezi (7) savce (1). I (9) po (7) definitivním (2) odchodu (1) z (7) pevniny (1) dýchají (5) vzdušný (2) kyslík (1) plicemi (1). Proto (8) se (3) přibližně (6) každých (3) 30 (4) minut (1) vynořují (5) nad (7) hladinu (1), kde (6) se (3) nadechují (5). Delfíni (2) mláďata (1) se (3) rodí (5) podobně (6) jako (6) u (7) pozemských (2) savců (1) živá (2).

c) V textu vyhledejte všechna přídavná jména měkká. Určete u nich rod, číslo a pád.

Řešení: inteligentními – rod m., č. mn., 7. p.; vodnímu – rod stř., č. j., 3. p.; definitivním – rod m., č. j., 6. p.; vlastní – rod ž., č. j., 2. p.; delfíni – rod stř., č. mn., 1. p.

UČEBNICE

str. 134

2. a) Spojte podstatná jména s vhodnými slovesnými tvary.

Řešení: oči se zavíraly, vosy vylétaly, dopis byl přečten, jelen troubí, květiny usychaly, mlha se rozplynula, kuchař vařil, telefon se vybil, slunce vychází, vyučování vyšlo

b) Doplňte *i, í / y, ý*. Vytvořená slovní spojení použijte ve větách.

Řešení: vosy, dopis, vyšlo, troubí, se zavíraly, se rozplynula, usychaly, se vybil, vychází, vyučování, vylétaly, byl přečten

3. Ke každému slovu napište pět sloves, která s daným slovem významově souvisejí.

Řešení: strom – zasadit, očesat, pokácet, prořezat, usychat; obraz – namalovat, koupit, prodat, pověsit, sundat; fotbal – hrát, sledovat, vyhrát, prohrát, naučit se; svíčka – zapálit, zhasnout, koupit, darovat, přivonět; počítač – otevřít, spustit, zavřít, vyhledat, napsat

4. a) V textu vyhledejte slovesa ve tvaru infinitivu.

Řešení: natrhat, kouřit, plavat, číst, namalovat, lyžovat, vymýšlet, zatopit, uvařit, tleskat, lhát, odpovídat, zmeškat, navštívit

b) U podtržených slovesných tvarů určete osobu a číslo.

Řešení: půjdeme – 1. os., č. mn.; zkoušela jsem – 1. os., č. j.; přestaň – 2. os., č. j.; budeme tleskat – 1. os., č. mn.; prohlíželi si – 3. os., č. mn.; chystáte se – 2. os., č. mn.

c) Vyberte si pět sloves ve tvaru infinitivu a napište je do sešitu ve tvaru 1. osoby jednotného a množného čísla.

Řešení: natrhat – natrhám, natrháme; kouřit – kouřím, kouříme; plavat – plavu, plaveme; číst – čtu, čteme; namalovat – namaluji, namalujeme; lyžovat – lyžuji, lyžujeme; vymýšlet – vymýšlím, vymýšlíme; zatopit – zatopím, zatopíme; uvařit – uvařím, uvaříme; tleskat – tleskám, tleskáme; lhát – lžu, lžeme; odpočívat – odpočívám, odpočíváme; zmeškat – zmeškám, zmeškáme; navštívit – navštívím, navštívíme

5. a) Na každém řádku vyhledejte a podtrhněte slovesné tvary.

Řešení: maloval jsem, bude malovat; napsala, přepíšeme; pracuji, pracoval, vypracuje; skončím, skončil jsi; vaří, navaříme, uvař

b) Určité slovesné tvary napište do sešitu a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: maloval jsem – 1. os., č. j., čas min.; bude – 3. os., č. j., čas bud.; napsala – 3. os., č. j., čas min.; přepíšeme – 1. os., č. mn., čas bud.; pracuji – 1. os., č. j., čas přít.; pracoval – 3. os., č. j., čas min.; vypracuje – 3. os., č. j., čas bud.; skončím – 1. os., č. j., čas bud.; skončil jsi – 2. os., č. j., čas min.; vaří – 3. os., č. j., čas přít.; navaříme – 1. os., č. j., čas bud.; uvař – 2. os., č. j.

c) Jak říkáme slovům uvedeným vždy na jednom řádku?

Řešení: Slova příbuzná.

6. a) Doplňte i, í / y, ý.

Řešení: Pořádáme sbírku plyšových hraček. Rodiče se nemýlili, když dětem nechtěli koupit vše, co si děti usmyslely. Lesy v okolí očarovaly mnohé malíře. Vázy na květiny postavíme na vyzdobené stoly. Záznamy z jednání se ztratily. Slíbil jsem babičce, že se usmíříme. K cíli se přibližovala jen pozvolna. Budete si myslet, že jsem pyšný. V obchodě viděli výhodné slevy. Brzičko si koupím nové lyže. V televizi vysílají málo pořadů pro děti. Zíval jsem únavou, ale všechnu práci jsem vykonal.

b) Do sešitu vypište slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: pořádáme – 1. os., č. mn., čas přít.; nemýlili se – 3. os., č. mn., čas min.; nechtěli koupit – 3. os., č. mn., čas min.; usmyslely si – 3. os., č. mn., čas min.; očarovaly – 3. os., č. mn., čas min.; postavíme – 1. os., č. mn., čas bud.; ztratily se – 3. os., č. mn., čas min.; slíbil jsem – 1. os., č. j., čas min.; usmíříme se – 1. os., č. mn., čas bud.; přibližovala se – 3. os., č. j., čas min.; budete si myslet – 2. os., č. mn., čas bud.; jsem – 1. os., č. j., čas přít.; viděli – 3. os., č. mn., čas min.; koupím si – 1. os., č. j., čas bud.; vysílají – 3. os., č. mn., čas přít.; zíval jsem – 1. os., č. j., čas min.; vykonal jsem – 1. os., č. j., čas min.

c) Podtrhněte jednoduché slovesné tvary.

Řešení: Pořádáme sbírku plyšových hraček. Rodiče se nemýlili, když dětem nechtěli koupit vše, co si děti usmyslely. Lesy v okolí očarovaly mnohé malíře. Vázy na květiny postavíme na vyzdobené stoly. Záznamy z jednání se ztratily. Slíbil jsem babičce, že se usmíříme. K cíli se přibližovala jen pozvolna. Budete si myslet, že jsem pyšný. V obchodě viděli výhodné slevy. Brzičko si koupím nové lyže. V televizi vysílají málo pořadů pro děti. Zíval jsem únavou, ale všechnu práci jsem vykonal.

2. TVARY OZNAMOVACÍCH ZPŮSOBŮ

A. Přítomný čas

1. a) Doplňte osobní koncovky slovesných tvarů v přítomném čase.

Řešení: Mamince pomáhám rád. Ve škole se učíme také o ochraně přírody. Ondra hraje šachy. Maminka na jaře sází sazenice rajčat a paprik. Prosím tě, abys přišel včas. Ty mi dlužíš radu. Ty knihy se mi líbí. Vy se na nás nezlobíte? Lidé se na děti často usmívají. Ty někoho hledáš? Sněhulák pomalu roztává. Tyto květiny se zalévají každý týden. Vodovodní potrubí rezaví. Cesty se opravují hlavně v létě. Na pláži si hrají děti.

b) U všech slovesných tvarů určete osobu a číslo.

Řešení: pomáhám – 1. os., č. j.; se učíme – 1. os., č. mn.; hraje – 3. os., č. j.; sází – 3. os., č. j.; prosím – 1. os., č. j.; abys přišel – 2. os., č. j.; dlužíš – 2. os., č. j.; líbí se – 3. os., č. mn.; nezlobíte se – 2. os., č. mn.; usmívají se – 3. os., č. mn.; hledáš – 2. os., č. j.; roztává – 3. os., č. j.; zalévají se – 3. os., č. mn.; rezaví – 3. os., č. j.; opravují se – 3. os., č. mn.; hrají si – 3. os., č. mn.

c) K podtrženým slovesům uveďte slova opačného významu.

Řešení: prosím × děkuji, usmívá se × mračí se, hledáš × nacházíš, roztává × zamrzá, opravují × rozbíjejí

UČEBNICE

str. 137

2. S uvedenými slovy utvořte věty. Použijte v nich sloveso být v náležitém tvaru přítomného času. Věty napište do sešitu.

Řešení: Děti jsou veselé. Ty jsi nadaná. Já nejsem z vesnice. Řeka je prudká. Pohádkový Honza je hloupý. Ukoly nejsou těžké. Dárek je od mámy. Ty jsi usměvavý. Moře je kouzelné. Střecha je z tašek. My všichni jsme poslušní. Vy jste před námi.

3. Doplňte jsem/sem, jsi/si.

Řešení: Přines mi **sem** kávu. Vezmi **si** s sebou pláštěnku. Já **jsem** se vrátil už včera. Kam **jsem** to položil? **Jsem** šťastná, že **jsi** se mnou. Dej **si** něco dobrého. Myslel **jsem**, že to neumí. Jak **jsi** to dokázal? Já **jsem** to nestihl. **Sem** se to nehodí. Krásně **jsi** to napsal. Kam **jsi** šel? Přečti **si** to sám. Ty věci patří **sem**. Nikdy **jsi/jsem** tomu nerozuměl.

4. a) Přepište do sešitu se slovesy ve tvarech přítomného času.

Řešení: Amazonie zatím **ukrývá** mnohá tajemství. I za to **zasluhují** amazonské deštné lesy náš obdiv. **Je** to jediné místo na světě, které nám **zachovává** pohled do dětských let naší planety. My tuto oblast **pozorujeme, studujeme, zkoumáme**, ale také ji **obdivujeme** a **necháváme** se jí okouzlit. Ona od nás nic **nežádá**, jen abychom dali pokoj místním rostlinám, zvířatům a domorodcům. Všichni společně **tvorí** nádhernou harmonii mezi přírodou a lidskou kulturou. To my už **neumíme**.

b) V prvních dvou větách vyznačte podmět a přísudek.

Řešení: Amazonie zatím ukrývá mnohá tajemství. I za to zasluhují amazonské deštné lesy náš obdiv.

c) Ke kterým slovním druhům patří slova v předposlední větě?

Řešení: Všichni (3) společně (6) tvoří (5) nádhernou (2) harmonii (1) mezi (7) přírodou (1) a (8) lidskou (2) kulturou (1).

d) Podle jakých vzorů skloňujeme slova tajemství, pralesy, místo, planety?

Řešení: tajemství – vzor stavení; pralesy – vzor hrad; místo – vzor město; planety – vzor žena

e) Určete druh přídavných jmen amazonské, deštné, lidskou.

Řešení: amazonské – tvrdé; deštné – tvrdé; lidskou – tvrdé

f) Odůvodněte pravopis: Amazonie – amazonský. Kde si můžete ověřit správné řešení?

Řešení: Amazonie – místní název, amazonský – přídavné jméno odvozené od vlastního jména. Ověřit můžeme v Pravidlech pravopisu českého jazyka nebo ve Slovníku spisovné češtiny.

g) Která osoba je u slovesných tvarů v textu nejčastěji zastoupena?

Řešení: 1. os., č. mn.

UČEBNICE

str. 138

B. Budoucí čas

1. a) Podthněte slovesný tvar vyjadřující budoucí čas.

Řešení: půjdeme, budu se koupat, zaženete, budou se prodávat, budeš poslouchat, provedeme, umyji si, dovede, posadíte se

b) Rozlište jednoduché a složené tvary budoucího času.

Řešení: jednoduché – půjdeme, zaženete, provedeme, umyji se, dovede, posadíte se
složené – budu se koupat, budou se prodávat, budeš poslouchat

c) Napište všechny slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: **přišla** – 3. os, č. j., čas min.; **půjdeme** – 1. os., č. mn., čas bud.; **budu se koupat** – 1. os., č. j., čas bud.; **navštívili jsme** – 1. os., č. mn., čas min.; **zaženete** – 2. os., č. mn., čas bud.; **dohodí** – 3. os., č. j., čas přít.; **budou se prodávat** – 3. os., č. mn., čas bud.; **zablikala** – 3. os., č. j., čas min.; **budeš poslouchat** – 2. os., č. j., čas bud.; **provedeme** – 1. os., č. mn., čas bud.; **umyji si** – 1. os., č. j., čas bud.; **dovede** – 3. os., č. j., čas bud.; **posadíte se** – 2. os., č. mn., čas bud.

UČEBNICE

str. 139

3. a) Které ze sloves vyjadřuje přítomnost, které budoucnost?

Řešení: vychází – přít. / vyjde – bud.; budu se učit – bud. / učím se – přít.; sleduji – přít. / budu sledovat – bud.; jede – přít. / pojede – bud.; čtou si – přít. / přečtou si – bud.; vzpomínám si – přít. / vzpomenu si – bud.; trápí se – přít. / utrápí se – bud.; koupí – bud. / kupují – přít.; budeš vzpomínat – bud. / vzpomínáš si – přít.; počkáte – bud. / čekáte – přít.

b) Určete osobu a číslo slovesných tvarů v závorce.

Řešení: vychází / vyjde – 3. os., č. j.; budu se učit / učím se – 1. os., č. j.; sleduji / budu sledovat – 1. os., č. j.; jede / pojedje – 3. os., č. j.; čtou si / přečtou si – 3. os., č. mn.; vzpomínám si / vzpomenu si – 1. os., č. j.; trápí se / utrápí se – 3. os., č. j.; koupí / kupují – 3. os., č. mn.; budeš vzpomínat / vzpomínáš si – 2. os., č. j.; počkáte / čekáte – 2. os., č. mn.

c) Slovesné tvary v přítomném čase převedte do budoucího času.

Řešení: budu vycházet, bude jezdit, budou si číst, budu vzpomínat, budou se trápit, budou kupovat, budete čekat

4. Vytvořte slovesa podle zadání.

Řešení: bránit se – bráním se; cíhat – číháš; děkovat – budeme děkovat; foukat – foukají; hledat – budete hledat; jíst – bude jíst

5. a) Doplňte chybějící písmena.

Řešení: Po cestě sbíral Zbyněk houby. Paní učitelka zkoušela z látky o rovnoramenném trojúhelníku. Ztratili jsme rodinnou památku. Smaž tabuli mokrou houbou. Jablka ve sklepě shnijí, pokud je včas nesníme. Přečtou si zprávu z týdenního školení. Karel objedná prohlídku u správce hradu. Budeme přemýšlet o záznamech v jeho deníku. Děti si vzpomněly na dědovy narozeniny na poslední chvíli.

b) Vyhledejte slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a čas.

Řešení: sbíral – 3. os., č. j., čas min.; zkoušela – 3. os., č. j., čas min.; Ztratili jsme – 1. os., č. mn., čas min.; smaž – 2. os., č. j., čas neurčujeme; shnijí – 3. os., č. mn., čas bud.; nesníme – 1. os., č. mn., čas bud.; přečtou si – 3. os., č. mn., čas bud.; objedná – 3. os., č. j., čas bud.; budeme přemýšlet – 1. os., č. mn., čas bud.; vzpomněly si – 3. os., č. mn., čas min.

C. Minulý čas

1. a) Přečtete si článek. Vyhledejte s ním slovesné tvary v minulém čase.

Řešení: opakovala, zatvářila se, nezdálo se, šuškali si, chtěl vědět, nestaral se, přišel, došlo, pokračoval, neměl, dospěly, dozrál,

- Harry Potter a Hermiona jsou studenti ve škole v Bradavicích. Brumbál je ředitel školy.
- Hermiona měla obavy z úmrtnosti při školních turnajích, Harry chtěl o turnajích vědět víc.
- Neměl valný úspěch – málo úspěšný. Valný samo o sobě je značný, velký – valná většina.

b) Vyznačená slova nahradte synonymy.

Řešení: šeptem – polohlasem, znepokojení – obavy, vzrušeně – rozčileně, dospěly – došly, dozrál – nastal, znovu – opět

2. a) Napište do sešitu dané tvary sloves v minulém čase. Pomáhejte si osobními zájmeny.

Řešení: slepil jsem, myslíte jste, opakovali, snídal jsi, přidávali jsme, pozoroval

c) Tvary sloves převedte do přítomného a budoucího času.

Řešení: slepuji, budu slepovat; myslíte, budete myslet; opakují, budou opakovat; snídáš, budeš snídat; přidáváme, budeme přidávat; pozoruje, bude pozorovat

3. Uvedená slovesa časujte v čase minulém.

Řešení: vymýšlet si – vymýšlel jsem si, vymýšlel sis, vymýšleli jsme si, vymýšleli jste si, vymýšleli si
učit se – učil jsem se, učil ses, učil se, učili jsme se, učili jste se, učili se
přát si – přál jsem si, přál sis, přál si, přáli jsme si, přáli jste si, přáli si
mýt se – myl jsem se, myl ses, myl se, myli jsme se, myli jste se, myli se
snažit se – snažil jsem se, snažil ses, snažil se, snažili jsme se, snažili jste se, snažili se
pospíšit si – pospíšil jsem si, pospíšil sis, pospíšil si, pospíšili jsme si, pospíšili jste si, pospíšili si
číst si – četl jsem, četl sis, četl si, četli jsme si, četli jste si, četli si

4. a) Slovesné tvary v závorce pište podle zadání v čase minulém.

Řešení: Žáci navštívili zámek v Opočně. Po škole jsem jel rovnou domů. Vrátil se pozdě domů. Rodiče mi dovolili navštívit kamarádka. Všimli jste si, že mám nové šaty? Květiny náhle uvadly. Nakreslil jsem sestřin portrét. Kniha skončila jinak, než si myslel. Edo, smál ses tomu vtipu?

SLOH – POPIS PRACOVNÍHO POSTUPU

1. Diskuse:

- **Víte, ve kterém století bylo otevřeno Národní divadlo v Praze? Proč je pro Čechy významné? Diskutujte.**

Řešení: Bylo otevřeno v 19. století. Do té doby bylo v Praze pouze německé divadlo. V ND se hrála představení v češtině.

2. Vysvětlete si jednotlivé pojmy, které s divadlem souvisí.

Řešení: jeviště (místo, kde hrají herci), hlediště (místo, kde sedí diváci), opona (odděluje jeviště od hlediště, je většinou látková), scénář (původní nebo upravené literární dílo tak, aby zde bylo vše, co se na jevišti děje: kdo mluví, co dělá, jaké jsou kulisy, atd.), role (jednotlivé postavy, které ztvárňují herci nebo loutky), orchestr (místo pro orchestr; obvykle pod jevištěm), balkon (vyvýšené místo pro diváky nad hledištěm), lóže (bývá obvykle na balkoně a hned u jeviště, je zřízena honosněji a slouží pro významné hosty), kukátko (divadelní dalekohled), program (většinou tištěný přehled osob, které hrají + krátké představení hraného díla), osoby a obsazení (osoby, které v představení vystupují, a jména herců, kteří tyto role budou hrát)

3. Vysvětlete si jednotlivé profese, které jsou v divadle důležité.

Řešení: režisér – umělecky řídí celé představení (herce, hudbu, osvětlovače, kulisy...); dramatik – píše literární díla (dramata např. vážná, tragická, veselá, milostná...); scenárista – píše scénáře (rozpis děje a technického zabezpečení); herec – účinkující v daném představení; uvaděčka – při vstupu do hlediště kontroluje vstupenky a sděluje, kde se místo nachází (občas také prodává program); nápověda – při představení kontroluje text všech účinkujících, v případě potřeby „napoví“; šatnářka – ukládá do šatny věci diváků a vydává jim je

4. Přečtete si popis pracovního postupu. Jednotlivé kroky se v něm pomíchaly. Dokážete je seřadit tak, jak by měly jít správně za sebou?

Řešení: 2., 3., 1., 5., 4., 6., 7., 8.

3. TVARY ROZKAZOVACÍHO ZPŮSOBU

1. a) Vyhledejte slovesa ve tvaru rozkazovacího způsobu.

Řešení: vstávej, vyčisti si, umyj se, nezapomeň, zavolej, uč se, poslouvej, napiš, vypni, neruš, rozdej, vyber, nezapomeň, neběhej, napiš, nauč se, umyj, uklid, vypni, přečti, jdi

b) Vyhledané slovesné tvary převedte do 2. osoby čísla množného.

Řešení: vstávejte, vyčistěte si, umyjte se, nezapomeňte, zavolejte, učte se, poslouvejte, napište, vypněte, nerušte, rozdejte, vyberte, nezapomeňte, neběhejte, napište, naučte se, umyjte, uklidte, vypněte, přečtěte, jděte

c) Vyhledejte slovesa vyjadřující zápor (např. neslyším).

Řešení: nezapomeň, neruš, nezapomeň, neběhej, nevnímám

2. Rozkazujte a zakazujte různým osobám. Pracujte ústně.

Řešení: Čtěte knihy. Drž se pevně. Nevjíždějte z garáže. Nezničme tu knihu. Kupujme ovoce. Vyhodte to do koše. Nemluvme nahlas. Přijď včas.

3. a) Příkazy změňte v zákazy.

Řešení: Nedívej se před sebe. Nezalej květiny. Neber si limonádu. Nepouštěj televizi. Nečti si tu poučku. Neumývej podlahu. Nevolej mu.

b) Uvedené tvary rozkazovacího způsobu převedte do 1. osoby množného čísla.

Řešení: nedívejme se, nezalejme, neberme si, nepouštějme, nečtěme, neumyjme, nevolejme

4. a) Doplňte slovesný tvar v rozkazovacím způsobu. Využijte nápovědu.

Řešení: Při prověrce **neopisuj**. Ze školy **jdi** rovnou domů. Hlavně si **přečti** pořádně zadání. Po vyučování se zbytečně **nezdržuj** před školou. Za odměnu si **vezmi** čokoládu. Před odchodem **zkontroluj** všechny vypínače. Nikdy **nekuř** a **nepij** alkohol, škodí to zdraví. U babičky **buď** poslušný. **Nezapomeň** podepsat písemku. **Zkontroluj** peníze za nákup. **Odpovídej** celou větou.

4. TVARY PODMIŇOVACÍHO ZPŮSOBU

1. a) Přečtete si článek. U vyznačených slovesných tvarů určete osobu, číslo a způsob.

Řešení: mohla by – 3. os., č. j., zp. podm.; nevznikly by – 3. os., č. mn., zp. podm.; nestály by – 3. os., č. mn., zp. podm.; nelétali by – 3. os., č. mn., zp. podm.; byste řekli – 2. os., č. mn., zp. podm.

- Fantazie je představivost – obrazotvornost o něčem.
- Spisovatel, básník, vědec, malíř, stavitel...

b) Vyznačené slovesné tvary časujte ve všech osobách a obou číslech.

Řešení: mohla by – mohl bych, mohl bys, mohl by, mohli bychom, mohli byste, mohli by; by nevznikl – nevznikl bych, nevznikl bys, nevznikl by, nevznikli bychom, nevznikli byste, nevznikli by; nestály by – nestál bych, nestál bys, nestál by, nestáli bychom, nestáli byste, nestáli by; nelétali by – nelétal bych, nelétal bys, nelétal by, nelétali bychom, nelétali byste, nelétali by; byste řekli – řekl bych, řekl bys, řekl by, řekli bychom, řekli byste, řekli by

2. a) Doplněte chybějící část podmiňovacího způsobu v naznačené osobě.

Řešení: Zavolal **bys** rodičům? Nakrájel **bych** cibuli, ale nevím jak. Ty **bys** to neudělal. Vyřešili **by** to sami. Děvčata **by** vyhrála, nebýt chyb v obraně. Když **by** někdo zvonil, tak neotvírej. Půjčil **bys** mi tu knížku? Slíbili **bychom** vám, že se o to postaráme, ale odjíždíme. Co **byste** udělali vy? Nevětrej tak často, mohl **bys** nachladnout. Zpívali **by** hlasitěji, kdyby se nestyděli.

b) Určete mluvnické kategorie vyznačených slovesných tvarů.

Řešení: nevím – 1. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; neotvírej – 2. os., č. j., zp. rozk.; odjíždíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nevětrej – 2. os., č. j., zp. rozk.

3. Doplněte neúplné tvary sloves v podmiňovacím způsobu. Napište do sešitu.

Řešení: Já **bych** se samou radostí vznášela. Ty **by** ses měl sedět. On **by** se určitě rád omluvil. My **bychom** si vyšli na procházku. Vy **byste** ten byt určitě hezky zařídili. Oni **by** si s vámi rádi zahráli vybíjenou. Ty **by** sis nechtěl zahrát s námi? My **bychom** si vážili vaší pomoci.

4. a) Vytvořte tvary v podmiňovacím způsobu podle zadání.

Řešení: radoval by ses, učil by se, přáli bychom si, povídali by si, umyly bychom se

5. Přečtete si básničku. Všimněte si podtrženého slovesného tvaru. Za pomoci tabulky u něho určete osobu, číslo a způsob. Podle tabulky doplněte další slovesné tvary.

Řešení: kdyby mělo – 3. os., č. j., zp. podm.; kdybych měl, kdybys měl, kdyby měl, kdybychom měli, kdybyste měli, kdyby měli

6. a) Určete osobu, číslo a způsob podtržených slovesných tvarů.

Řešení: abych šel – 1. os., č. j., zp. podm.; aby mohl – 3. os., č. j., zp. podm.; abyste se snažili – 2. os., č. mn., zp. podm.; aby se netrápila – 3. os., č. j., zp. podm.; kdybys měl – 2. os., č. j., zp. podm.; zašli bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; kdyby ses snažil – 2. os., č. j., zp. podm.; poznali bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.

b) Za pomoci tabulky tvořte všechny zbývající slovesné tvary v podmiňovacím způsobu.

Řešení: abych šel, abys šel, aby šel, abychom šli, abyste šli, aby šli; abych mohl, abys mohl, aby mohl, abychom mohli, abyste mohli, aby mohli; abych se snažil, aby ses snažil, aby se snažil, abychom se snažili, abyste se snažili, aby se snažili; abych se netrápil, aby ses netrápil, aby se netrápil, abychom se netrápili, abyste se netrápili, aby se netrápili; kdybych měl, kdybys měl, kdybychom měli, kdybyste měli, kdyby měli; zašel bych, zašel bys, zašel by, zašli bychom, zašli byste, zašli by; kdybych se snažil, kdyby ses snažil, kdyby se snažil, kdybychom se snažili, kdybyste se snažili, kdyby se snažili; poznal bych, poznal bys, poznal by, poznali bychom, poznali byste, poznali by

8. Doplněte vynechané části podmiňovacího způsobu se spojkami *aby, kdyby*.

Řešení: **Abys** bezpečně dojela, nejezdi vysokou rychlostí. **Kdyby** chtěl být lékařem, musel by vystudovat lékařskou fakultu. **Kdybys** chtěl vidět sochu Svobody, musíš zajet do USA. **Abychom** se vrátili za světla, musíme vyrazit v osm ráno. **Abychom** se na stáži dorozuměli, intenzivně studujeme angličtinu.

9. a) **Souvětí přepište do sešitu. Doplňte *i, í / y, ý*.**

Řešení: Kdyby se děti nehádaly kvůli maličkostem, dohodli bychom se na podrobnostech výletu.

b) **Vypište celé slovesné tvary a určete u nich osobu, číslo a způsob.**

Řešení: kdyby se nehádaly – 3. os., č. mn., zp. podm.; dohodli bychom se – 1. os., č. mn., zp. podm.

c) **U podstatných jmen určete vzory.**

Řešení: děti – kost; maličkostem – kost; podrobnostech – kost; výletu – hrad

d) **Napište tři slova příbuzná se slovem *maličkost*.**

Řešení: maličkový, malíček, malinký

e) **Napište tvary rozkazovacího způsobu slovesa *nehádat se*.**

Řešení: nehádej se, nehádejme se, nehádejte se

10. b) **Vyznačte slovesné tvary. Určete u nich osobu, číslo, způsob a čas.**

Řešení: kdybych mohl – 1. os., č. j., zp. podm.; vyrazil bych – 1. os., č. j., zp. podm.; nacházejí se – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; jsou – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; vypravil bych se – 1. os., č. j., zp. podm.; je – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; domluvil bych se – 1. os., č. j., zp. podm.

c) **Napište, jak nazýváme obyvatele Slovenska a jak jejich národní jazyk.**

Řešení: Obyvatelé jsou Slováci a jejich národní jazyk je slovenština.

UČEBNICE

str. 150

SHRNUTÍ – SLOVESA

1. a) **Přečtěte si text. Vyhledejte v něm slovesa ve tvaru infinitivu.**

Řešení: dát, stát, stát, sednout

b) **Vyhledejte určité tvary sloves. Určete u nich osobu, číslo, způsob a čas (pokud je to možné).**

Řešení: klade – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; připomeňme si – 1. os., č. mn., zp. rozk.; je – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; hromadili by se – 3. os., č. mn., zp. podm.; nezůstaneme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; abychom nebránili – 1. os., č. mn., zp. podm.; vystupujeme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nastoupíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; abychom zůstali – 1. os., č. mn., zp. podm.; držíme se – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; abychom nepoletovali – 1. os., č. mn., zp. podm.; vrazíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; omluvíme se – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; pustíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; mají – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; nekřičíme + nekonzumujeme + nekouříme + nehrajeme + nepouštíme si + nemáme-li – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas přít.; není – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

UČEBNICE

str. 151

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – SLOVESA

1. **Na kterém řádku jsou pouze tvary sloves?**

Řešení: c) plakal, neplač, neplakal by

2. **Na kterém řádku jsou pouze tvary slovesa *být*?**

Řešení: b) jsem, budu, byl, buď

3. **Na kterém řádku jsou slovesa pouze v přítomném čase?**

Řešení: a) čekám, lezu, věším

4. **Na kterém řádku je správně určen slovesný tvar *přinesli jsme*?**

Řešení: c) 1. osoba, číslo množné, způsob oznamovací, čas minulý

5. **Vyhledejte správný tvar 2. osoby čísla jednotného v minulém čase.**

Řešení: b) umyl ses

6. **Který řádek neobsahuje pouze slovesa v rozkazovacím způsobu?**

Řešení: a) pracujete, spěte, odejděme

7. **Na kterém řádku jsou chybné tvary podmiňovacího způsobu?**

Řešení: b) řekli bysme, řekl by jsi, řekli by jste

8. **Který řádek obsahuje pouze tvary 2. osoby?**

Řešení: a) zpívej, zpívali byste, zpíváš

UČEBNICE

str. 152

SLOH – VYPRÁVĚNÍ III – VÝLET NA HRAD

1. **Co všechno musí obsahovat správně napsaný dopis?**

Řešení: datum + místo, oslovení, pozdrav, sdělení = vlastní dopis, pozdrav, podpis

2. **S jakým počátečním písmenem píšeme přídavná jména odvozená od vlastních jmen (např. od místního jména *Praha*)?**
Řešení: malé počáteční písmeno – pražský
3. **Co jsou slova jednoznačná a co slova mnohoznačná? Uveďte příklad.**
Řešení: jednoznačná mají pouze jeden význam (svetr), mnohoznačná významů několik (oko – lidské, pytlácké, na punčoše, mastné)
4. **Slova vyznačená v textu nahraďte slovy souznačnými.**
Řešení: pozoroval = sledoval, všiml si = uviděl, blízko = nedaleko, doby = léta, roky, pohled = podívání, naleznete = najdete, nesmírné = obrovské
5. **Jaké rozlišujeme druhy zájmen?**
Řešení: osobní, přivlastňovací, ukazovací, tázací, vztažná, neurčitá, záporná
6. **Jak rozdělujeme číslovky?**
Řešení: základní, řadové, druhové, násobné
7. **Jaké jsou vzory pro skloňování přídavných jmen tvrdých a měkkých?**
Řešení: u tvrdých vzor mladý, u měkkých vzor jarní
8. **Podle jakého vzoru se skloňují podstatná jména *hrad, Lipnice, poklad* a *pověst*?**
Řešení: hrad = sám vzor, Lipnice – růže, poklad – hrad, pověst – kost
9. **Vymyslete tři důležitější věci, než je zlatý poklad.**
Řešení: zdraví, rodina, přátelství

Uč., str. 153–169 | XI. STAVBA VĚTY JEDNODUCHÉ

UČEBNICE

str. 153

1. URČOVÁNÍ ZÁKLADNÍCH VĚTNÝCH ČLENŮ

1. **Pozorně si přečtete text. Rozhodněte, který větný celek je věta jednoduchá a který je souvětí.**

Řešení: Začínalo jaro. (VJ) Král si vyjel se svou družinou do luk a polí. (VJ) Tu nad hlavou zaslechl překrásný ptačí zpěv. (VJ) Na nebi se jako mžítka před očima třepotal skřivan. (VJ) Králi se jeho zpěv zalíbil a rozhodl, že chce ptáčka mít ve své komnatě. (S) Sluhové na ptáčka políčili sítě a zlatník pro něho vyrobil zlatou klec. (S) Sluhové ho potom strčili do klece a klec umístili do královny komnaty. (S) Skřivan v kleci však nezpíval. (VJ) Král povolal svého nejlepšího lékaře. (VJ) Myslel si, že je ptáček nemocný. (S) Lékař se podíval na smutného ptáčka a sdělil králi, že skřivan je nemocný touhou po svobodě. (S) Král může znovu uslyšet jeho zpěv, když ptáčka vypustí z klece. (S)

- c) Skřivan toužil po svobodě.
- Přirovnání: jako mžítka před očima (světelná skvrna kmitající před očima).

UČEBNICE

str. 154

2. **Ve větách vyhledejte základní skladební dvojice a vyznačte je graficky.**

Řešení: Okenní tabulky se větrem roztřepaly. Pod lavicí spadla pastelka. Čmelák si v trávě tiše pobrukoval. Z kuchyně voněla káva. Polička se prohýbala pod tíhou knih. Pod vodou objevili potápěči vrak lodě. Psi se honili po návsi.

3. **a) Slovesa ve tvaru infinitivu převedte do náležitého tvaru a vytvořte vhodné základní skladební dvojice.**

Řešení: Např. Kotě mňouká. Kamarád povídá. Dítě zívá. Sova houká. Petr utíká. Květina voní. Maminka nakupuje. Babička přijde.

- b) Vyberte čtyři dvojice slov, doplňte je o další vhodná slova. Věty napište.**

Řešení: Např. Naše malé kotě smutně mňouká.

- c) U slovesných tvarů určete osobu, číslo, způsob a čas.**

Řešení: Např. mňouká – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.

4. **a) Utvořte věty s těmito slovy. Užijte jich několik, tvar slov můžete měnit.**

Řešení: Např. Kočka patří mezi savce.

- b) Ve větách vyznačte podmět a přísudek.**

Řešení: Např. Kočka patří mezi savce.

2. PŘÍSUDEK SLOVESNÝ

1. a) Doplňte vynechaná písmena.

Řešení: vydal, uvítací, výbor, ulička, kamenný, byly, hradby, viděl, působila, bezbranně

b) Vyhledejte souvětí. Uvědomte si, že věta jednoduchá obsahuje jedno sloveso ve tvaru určitém a souvětí více sloves ve tvaru určitém.

Řešení: Hliník už z dálky viděl, jak tam stojí jeho strýc.

c) Víte, co vrakoviště? Co všechno byste mohli na vrakovišti najít?

Řešení: Vrakoviště je místo pro odkládání nepotřebných věcí. Např. aut.

d) Vysvětlete slovní spojení hradby kamenného šrotu.

Řešení: Valná hromada nepotřebného použitého odpadu určitého druhu.

2. a) Ve větách vyznačte přísudky.

Řešení: Děvčata umývala po obědě nádobí. Vyprané prádlo uschlo velmi rychle. Smetí vyneseme do popelnice. Ještě utřu hrníčky. Bratr vyleští sklenice. Prostřeme stůl. Klobouky i čepice visely na věšáku. Maminka umyla podlahu v kuchyni. Tatínek utíral prach. Vyžehli alespoň kapesníky.

b) Určete čas slovesných tvarů v přísudku.

Řešení: umývala – čas min.; uschlo – čas min.; vyneseme – čas bud.; utřu – čas bud.; vyleští – čas bud.; prostřeme – čas bud.; visely – čas min.; umyla – čas min.; utíral – čas min.; vyžehli – čas neurčujeme, zp. rozk.

3. a) K uvedeným podmětům doplňte vhodné přísudky z nabídky.

Řešení: Košile slušela. Knížka zaujala. Hrnek se rozbil. Kuřata zobala. Zahrada rozkvetla. Šipky mířily. Jablko upadlo. Pes štěkal.

b) Vyberte čtyři dvojice slov. Rozšířte je o další slova a věty napište.

Řešení: Např. Kostkovaná košile kamarádovi velice slušela.

c) U všech podstatných jmen určete rod a vzor.

Řešení: košile – r. ž., vzor růže; knížka – r. ž., vzor žena; kuřata – r. stř., vzor kuře; jablko – r. stř., vzor město; hrnek – r. m., vzor hrad; zahrada – r. ž., vzor žena; šipky – r. ž., vzor žena; pes – r. m., vzor pán

3. PŘÍSUDEK JMENNÝ SE SPONOU

1. Přečtěte si text. Všimněte si vyznačených přísudků. Jak takový druh přísudku nazýváme?

Řešení: Je to přísudek jmenný se sponou.

- Austrálie a Oceánie je jeden z pěti kontinentů na planetě Země.
- Australané jsou potomci lidí, kteří se přistěhovali z Evropy.
- Protože Austrálie leží na opačné polokouli.

2. Doplňte jmennou část přísudku.

Řešení: Včera bylo hezké počasí. Knížka byla zajímavá. Jeho nehty nebyly čisté. Zelenina v regálech je čerstvá. Studenti vysoké školy jsou dospělí. O Vánocích budeme všichni spolu a budeme šťastní. Kdy budeš hotov s domácím úkolem?

3. Rozlište přísudky slovesné a přísudky jmenné se sponou.

Řešení: Obchod otevřeli až v poledne. (slovesný) Moje maminka byla úspěšná reprezentantka v atletice. (se sponou) Vylezli jsme po žebříku vysoko do koruny stromu. (slovesný) Za hodinu byl celý promočený. (se sponou) Celou dobu s někým telefonoval. (slovesný) Silnice byly za sucha velmi prašné. (se sponou) Stoly byly slavnostně prostřené. (se sponou)

4. Spojte vhodné podměty s jmennou částí přísudku pomocí náležitého tvaru slovesa být.

Řešení: Hrad byl nedobytný. Gepardi jsou šelmy. Táta je ředitelem. Netopýři jsou létající savci. Kyslík je plyn. Krokodýl je vodní plaz.

6. a) Doplňte i, í/y, ý. Odůvodněte pravopis. Napište do sešitu.

Řešení: Každý učitel je také vychovatel (předpona vy-). Děti byly po výletě (předpona vy-) unavené. Budova školy (vzor žena) je vymalována (předpona vy-) pastelovými (vzor mladými) barvami (koncovka -ami v 7. p., r. ž.). Oběd už bude brzy (vyjm. slovo) hotový (mladý). Dědeček býval (vyjm. slovo být) veselý (mladý). Ten nábytek (vyjm. slovo) není moderní. Hosté

byli veselí (mladí). Před zkouškou byl klidný (není vyjm. slovo). Staneme se vítězi (vzor muž) celé soutěže. Bratr bude výpravčím (předpona vy-). Papoušek je krásně vybarvený (předpona vy-).

b) Ve větách vyznačte základní skladební dvojice.

Řešení: Učitel je vychovatel. Děti byly unavené. Budova je vymalována. Oběd bude hotový. Dědeček býval veselý. Nábytek není moderní. Hosté byli veselí. (On) byl klidný. (My) se staneme vítězi. Bratr bude výpravčím. Papoušek je vybarvený.

7. b) Vyhleďte a vyznačte přísudky jmenné se sponou.

Řešení: Motýli a můry jsou zvláštní hmyz. Motýli jsou v první řadě pestřeji zbarvení.

c) Do které velké skupiny živočichů patří hmyz? Čím se tato skupina liší od obratlovců?

Řešení: Hmyz patří mezi bezobratlé. Od obratlovců se liší tím, že nemá v těle kostru.

4. PODMĚT SLOVNĚ NEVYJÁDŘENÝ

1. a) Ve vyznačených větách vyhleďte a podtrhněte podmět. Věty s podmětem slovně nevyjádřeným podtrhněte červeně a zdůvodněte, proč je podmět nevyjádřený.

Řešení: Pavouci nechytají kořist jen do sítí. Někteří používají pasti různých typů (oni – pavouci). Číhají na hlídce (oni – pavouci). Například pavouk běžník na sebe bere zbarvení květů. Následně překvapuje oběť bleskurychlým uchopením (on – pavouk). Podmět můžeme odvodit od slovesa – zájmeno, nebo domyslet z předcházející věty.

- a) NE; b) ANO; c) NE
- Do sítí, číhají, vrhají se střemhlav, maskují se.

b) Určete slovní druh slov v podmětu.

Řešení: Ve všech větách je podmět pavouk nebo pavouci (podstatné jméno). Ve větách s nevyjádřeným podmětem pak zájmeno.

c) V textu vyhleďte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: někteří (neurčité), se (zvratné), všechno (neurčité), co (vztažné), kteří (vztažné), se (zvratné), sebe (přivlastňovací)

d) Kolik končetin mají všichni pavouci? Do které velké skupiny živočichů (společně např. s brouky a hlemýždi) řadíme pavouky?

Řešení: Mají 4 páry nohou, patří mezi členovce.

2. a) Do sešitu vypište základní skladební dvojice. Nevyjádřený podmět uveďte do závorky.

Řešení: Můry létají. Tráví (ony – můry). Hadi se živí. Dokážou vytáhnout (oni – hadi). Všichni se radovali. Měli (oni – hadi). Medvěd se živí. Zabije (on – medvěd). Zranění se dopotáceli. Usnuli (oni – zranění). Sloni žijí. Liší se (oni – sloni). Svíčka dohořivala. Zhasla (ona – svíčka). Rodiče se zlobili. Ty se zlobily.

b) Určete slovní druhy slov v podmětu.

Řešení: Můry, hadi, medvěd, sloni, svíčka, rodiče – podstatné jméno, u nevyjádřeného podmětu – zájmeno; zranění – přídavné jméno; všichni, ty – zájmeno

c) Slovesné tvary v přísudku napište ve tvaru infinitivu.

Řešení: létat, trávit, živit se, dokázat, mít, radovat se, živit se, zabít, dopotáčet se, usnout, žít, lišit se, dohořívát, zhasnout, zlobit se, zlobit se.

d) Vypište vyznačená slova a napište k nim antonyma.

Řešení: noc × den, první × poslední, usnuli × vzbudili se, zhasla × rozsvítila

3. a) V textu se nevhodně opakuje podmět. Pokuste se tento slohový nedostatek odstranit.

Řešení: Např. Kamzíci se zbytečně nebrodí vysokým sněhem, vyhledávají totiž návětrné svahy nebo odvádá skalní místa. S elegancí akrobatů procházejí i po ostrých skalních stěnách. Jak to dělají? Kamzíci k tomu mají zvlášť uzpůsobená kopýtka. Lidé po jejich stopách chodí jen se stoupacími řetězy a někdy používají cepín, protože jinak by se mohli zranit nebo také zemřít. Jen v jednom případě horolezecké umění kamzíků nefunguje. Neudrží se na ledu s popraškem sněhu, často zde uklouznou, proto se takovým místům vyhýbají.

- Kamzíci žijí ve vysokohorském prostředí.
- Cepín je pomůcka horolezců, hůl opatřená kovovým bodcem.
- Protože mají zvlášť uzpůsobená kopýtka.

b) V článku vyhledejte přídavná jména měkká.

Řešení: skalní, skalních, kamzičí, stoupacími

c) Proveďte rozbor stavby slov *nebrodí, vyhledávají, uklouznou*.

Řešení: *nebrodí* (ne – předpona, brod – kořen, í – koncovka), *vyhledávají* (vy – předpona, hledá – kořen, vají – přípona), *uklouznou* (u – předpona, klouz – kořen, n – přípona, ou – koncovka)

d) Kamzíci žijí ve vysokých pohořích, jako jsou např. Alpy nebo Vysoké Tatry. Jmenujte země, kde se tato pohoří rozkládají.

Řešení: Alpy v Rakousku, Vysoké Tatry na Slovensku.

5. PODMĚT NĚKOLIKANÁSOBNÝ

1. a) Podtrhněte několikanásobné podměty.

Řešení: V Česku žijí zmije a užovky. Na představení se těšili žáci, učitelé, ale i rodiče. Na každé lavici leží učebnice, sešity, tužky a pravítko. Okna a dveře jsou čerstvě natřené. Na hladině se kolébají rybářské čluny i výletní plachetnice. Vy i oni si musíte dávat na cestách pozor. Motocykly, čtyřkolky ani auta nepatří na lesní cesty. Nemocní a bezmocní potřebují naši pomoc. Do městečka přijedou nejen kolotoče, ale i střelnice. Deštník nebo pláštěnka jsou na výletě nezbytné. Dva nebo tři nám utekli.

b) Určete slovní druhy slov v podmětu.

Řešení: vy + oni (zájmena), nemocní + bezmocní (přídavná jména), dva + tři (číslovky), ostatní jsou podstatná jména

2. Ve větách vyhledejte přísudky. Ke každému vymyslete vhodný několikanásobný podmět.

Řešení: Krávy a telata se pasou na louce za vesnicí. Lenka a Tomáš dostali k Vánocům krásné dárky. V nalezeném batohu se našly doklady a klíče. Do aktovky se mi nevejdou papuče ani cvičky.

3. Podstatná jména v několikanásobném podmětu nahradte slovem významem nadřazeným.

Řešení: Ryby bývají vánoční pochoutkou. Zelenina by neměla chybět v našem jídelníčku. Savci sají po narození mateřské mléko. Ovoce se stalo kořistí vos. Uzeniny nejsou moc zdravé. Domácí elektrické spotřebiče dosloužily. Mláděta se motala okolo maminky. Moji příbuzní jedou na dovolenou.

4. K několikanásobným podmětům doplňte vhodné přísudky.

Řešení: Srnky, jeleni, ale i divoká prasata přicházejí k lesní studánce. Obrazy, sochy a další umělecké předměty vystavuje zámek Buchlovice. Bolí mě ruce i nohy. V sadu pěstujeme třešně, meruňky i švestky. Na aukci se draží obrazy, hodiny a další umělecké předměty.

5. a) Doplňte *i, í/y, ý*.

Řešení: Smeták, lopatka a kýbl se nacházejí na obvyklém místě. Tak si je vezmi. Právě jsem se vrátil z výletu do Litomyšle. Uklidím zítra. Já jsem z Přibyslavi doma teprve druhý den. Prádlo a nádobí na tebe počkají do zítřka. Slyšíš? Já slyším. Nic mi neuteče. Žádná práce nemá nožičky. Jak myslíš. Brzičko se ti tvoje lenost vrátí.

b) Z každé věty vypište základní skladební dvojici.

Řešení: Smeták, lopatka a kýbl se nacházejí. Vezmi si (ty). (Já) jsem se vrátil. Uklidím (já). Já jsem. Prádlo a nádobí počkají. Slyšíš (ty)? Já slyším. Nic neuteče. Práce nemá. Myslíš (ty). Lenost se vrátí.

c) Vyhledejte zájmena a číslovky a určete jejich druh.

Řešení: se (zvratné), si (zvratné), je (osobní), se (zvratné), já (osobní), tebe (osobní), já (osobní), nic (záporné), mi (osobní), žádná (záporné), mně (osobní), se (zvratné), ti (osobní), tvoje (přivlastňovací); číslovky: druhý (řadová), několikrát (násobná)

6. a) Do vět doplňte vhodné podměty.

Řešení: Matka měla dvě dcery, jednu vlastní, druhou nevlastní. Vlastní se jmenovala Holena a nevlastní se jmenovala Maruška. Matka a Holena se chtěly Marušky zbavit. A tak ji poslaly uprostřed zimy do lesa na jahody. Maruška nic nenamítala a šla. V lese narazila na staříky, kteří seděli okolo ohně. To byli ve skutečnosti měsíčci. Nejprve povstal Leden, který zrovna vládl, vyslechl Marušku a požádal Června, aby se ujal vlády. Červen máchl holí. V tu chvíli v lese na stráni uzrály jahody. Maruška je přinesla domů.

b) Určete slovní druhy podmětu.

Řešení: Matka (podstatné jméno), vlastní (přídavné jméno), nevlastní (přídavné jméno), matka + Holena (podstatná jména), ony – nevyjádřený (zájmeno), Maruška (podstatné jméno), ona – nevyjádřený (zájmeno), oni – nevyjádřený (zájmeno), to (zájmeno), Leden (podstatné jméno),

on – nevyjádřený (zájmeno) + totéž ve zbytku souvětí, Červen (podstatné jméno), jahody (podstatné jméno), Maruška (podstatné jméno)

c) Z jaké pohádky je tento úryvek?

Řešení: Z pohádky Boženy Němcové O dvanácti měsíčkách.

UČEBNICE

str. 162

6. SHODA PŘÍSUDKU S PODMĚTEM

1. Doplňte chybějící koncovky v přísudku.

Řešení: Do Prahy přijeli chlapci z Brna. Do Prahy přijely dívky z Ostravy. Do Prahy přijela děvčata z Polska. Do Prahy přijely děti z venkova. Do Prahy přijeli rodiče za dětmi. Psi utíkali do lesa. Všechna zvířata utíkala do lesa. Srnky utíkaly do lesa. Koně utíkali do lesa. Stáda dobytka utíkala do lesa.

2. Spojte vhodné podměty a přísudky.

Řešení: Domy se zamykaly. Rodiče se zlobili. Auta se srazila. Děti si hrály. Koně cválali. Telata bučela.

UČEBNICE

str. 163

3. a) Do vět doplňte vhodné podměty. Dávejte pozor na shodu přísudku s podmětem.

Řešení: Žáci napsali dopis panu prezidentovi. Tituly tohoto autora se dobře prodávaly. Letadla přistávala na letiště podle letového řádu. Kuchařky uvařily skvělou polévku. Slepice snášely vajíčka pravidelně. Rodiče četli dětem pohádku. Děti šly bruslit. Lodě vpluly do přístavu. Světla v ulicích se rozsvítila. Špačci se slétli na třešně.

b) V každé větě vyznačte přísudek.

Řešení: Žáci napsali panu prezidentovi. Tituly tohoto autora se dobře prodávaly. Letadla přistávala na letiště podle letového řádu. Kuchařky uvařily skvělou polévku. Slepice snášely vajíčka pravidelně. Rodiče četli dětem pohádku. Děti šly bruslit. Lodě vpluly do přístavu. Světla v ulicích se rozsvítila. Špačci se slétli na třešně.

4. Věty převedte do množného čísla a napište do sešitu.

Řešení: Na stole ležely sešity. Prodavačky se usmívaly na zákazníky. Křesla stála u zdi. Jeho pohledy se upíraly ke vchodu. Kabáty visely na věšáku v předsíni. Křišťálové lustry prozářily taneční sál. Babičiny buchty chutnaly všem. Selátka se motala kolem prasnice. Želvy se schovávaly před očima návštěvníků. Při práci se mi ulomily nehty. Jejich příběhy vyšly knižně. Koně u kočáru se splašili.

5. a) Doplňte vynechané koncovky. Odůvodněte. Potom napište jako diktát.

Řešení: Někteří spolužáci o té schůzce nevěděli a nepřišli na ni. (spolužáci – podmět r. m. živ.) Nohy nás po výletu opravdu bolely a některým dokonce opuchly. (nohy – podmět r. ž.) Pod stromem se scházeli obyvatelé vesnice a vyprávěli si o událostech posledních dní. (obyvatelé – podmět r. m. živ.) Mláďata se natahovala zobáčky a hlásila se o potravu. (mláďata – podmět r. stř.) Listy těch stromů zežloutly a pomalu začaly opadávat. (listy – podmět r. m. neživ.) Rodiče se zlobili na děti a zakázali jim užívat počítač. (rodiče – podmět r. m. živ.) Děti stavěly hrady a vytvářely bábovičky z písku. (děti – podměr r. ž.)

b) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: někteří (neurčitě), té (ukazovací), ni (osobní), nás (osobní), některým (neurčitě), se (zvratné), si (zvratné), se (zvratné), se (zvratné), těch (ukazovací), se (zvratné), jim (osobní)

UČEBNICE

str. 164

7. SHODA PŘÍSUDKU S NĚKOLIKANÁSOBNÝM PODMĚTEM

1. a) Pozorně si přečtete věty. Vyhledejte v nich podmět a přísudek. Jak nazýváme druh podmětu ve větách?

Řešení: Na jaře se jako první probudili ježci a jezevci. Poslední ledy a kusy sněhu roztály. Sněženy, bledule a prvosenky ukázaly svoje květy. Čápi i vlaštovky se vrátili z jihu. Na statku se narodila telata, jehňata a kůzlata. Kořata a štěně pobíhaly po dvoře.

Ve větách jde o podmět několikanásobný.

b) Určete rod podstatných jmen v podmětu.

Řešení: ježci + jezevci – r. m. živ.; ledy + kusy – r. m. neživ.; sněženy + bledule + prvosenky – r. ž.; čápi – r. m. živ. + vlaštovky – r. ž.; telata + jehňata + kůzlata – r. stř.; kořata – r. stř., č. mn. + štěně – r. stř., č. j.

2. Za pomoci tabulky odůvodněte psaní koncovky slovesa v přísudku.

Řešení: Na obloze svítily vzducholodě a balony. (bod 4.) Žáci a žákyně plnili své povinnosti. (bod 3.)

Kolem hřiště byly vysázeny topoly, buky i borovice. (bod 4.) Do zoo dorazili žirafy, nosorožci a hroši. (bod 3.) Na filmu se podíleli také maskérky, kostymérky, architekti a další. (bod 3.) Slepíčka a kuřátka zobaly zrní na dvorku. (bod 4.) Nová auta a motorky poutaly největší pozornost. (bod 4.) Chlapec a dívky se hlasitě smáli. (bod 3.)

3. Doplňte vhodné přísudky v čase minulém.

Řešení: Např. Maminka s tetou **vařily**. Srnci a zajíci **se pásli**. Blatouchy a pomněnky **kvetly**. Pera, tužky a gumy **byly v pouzdře**. Prodavači a prodavačky **se usmívali**. Z lesa **vyběhli** srnci, srnky a zajíci.

4. Sestavte vhodné věty s několikanásobným podmětem a přísudkem v minulém čase.

Řešení: Naše jehňata a kůzlata se narodila na jaře. Slepice, kuřata a kohouti zobali zrní. Lékaři i sestry se starali o pacienty. Kůzlata i telátko si pochutnávaly na seně.

5. a) Doplňte i/y/a. Odůvodněte.

Řešení: Broskve, meruňky i švestky letos zmrzly (všechny podměty r. ž.). Pravitka a kružítko patřila k naší povinné výbavě (všechny podměty r. stř.). Husté keře a houštiny zastínily všem cestu (jeden podmět r. m. neživ. a jeden podmět r. ž.). Někteří žáci, učitelé a rodiče odjeli na Šumavu (všechny podměty r. m. živ.). Ve vraku ztroskotaného Titaniku se dochovaly talířky, hrnčíčky i příbory (všechny podměty r. m. neživ.). Sněženky i právě narození zajíci oznamovali příchod jara (jeden podmět r. m. živ. – zajíci). Zajíci a srnky se ukrývali před vánicí (jeden podmět r. m. živ. – zajíci). Čápi a havrani se slétli na poli (všechny podměty r. m. živ.). Gorily a šimpanzi v oddělení opic vyváděli veselé kousky (jeden podmět r. m. živ. – šimpanzi). Z blízkého lesa se ozývali kukačky, straky i datli (jeden podmět r. m. živ. – datli). Čápi a volavky se slétli na poli (jeden podmět r. m. živ. – čápi). Petr a Hanka se stali vítězi soutěže (jeden podmět r. m. živ. – Petr).

b) Dvě poslední věty napište a vyznačte v nich podmět a přísudek.

Řešení: Čápi a volavky se slétli na poli. Petr a Hanka se stali vítězi soutěže.

6. Společně přečtěte a odůvodněte pravopis. Potom napište jako diktát.

Řešení: Nad rybníkem a močály (hrady) kroužili (podmět čápi – r. m. živ.). Staré žáby (ženy) je uviděly a spěchaly (podmět žáby – r. ž.) varovat všechny mladé. Ale mladé žabičky nic nepochopily (podmět žabičky – r. ž.). Zůstaly sedět u vody (nevyjádřený podmět žabičky – r. ž.). Za chvíli (růži) čápi (páni) slétli (podmět čápi – r. m. živ.) na zem a všechny žáby (ženy) pochytali (podmět nevyjádřený čápi – r. m. živ.). Do rákosí (stavení) přiletěli (podmět kosi – r. m. živ.) kosi (páni) a pěnkavy (ženy). U cesty už nestály (podmět lípy a topoly – r. m. neživ.). Lidé je pokáceli (podmět lidé – r. m. živ.). Na poli (moři) dozrály (podmět klasy – r. m. neživ.) zlaté klasy (hrady). Koroptve i bažanti zobali (podmět bažanti – r. m. živ.) vysypaná zrna.

SHRNUTÍ – JEDNODUCHÁ VĚTA**1. Ve větách vyhledejte základní skladební dvojici. Znázorněte graficky. Pokud je podmět nevyjádřený, uveďte ho v závorce.**

Řešení: Ptáci štěbetají. Oznamují (oni – ptáci). Vlaštovky a jiříčky sídlí. Odlétají (ony – vlaštovky a jiříčky). Křičí a krákorají vrány. Někdo si plete. Stromy se klátí. Kmeny se objevují.

2. a) Tvary sloves převedte do minulého času a napište do sešitu.

Řešení: Příkopy se zazelenaly. Domácím zvířatům se narodila mláďata. Krávy i ovce se pásly na pastvě. Lesy oživily štěbetáním ptactva. V trávě se pásla jehňata. Včely a motýli létali z květu na květ. Děti si začaly hrát venku. První jarní květiny vykvetly. Vlaštovky a čápi se vraceli z teplých krajín.

b) Ze kterého ročního období jsou uvedené věty? Které roční období máte nejraději a proč? Diskutujte.

Řešení: Věty jsou z jara.

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – JEDNODUCHÁ VĚTA**1. Ve které větě je špatně podtržená základní skladební dvojice?**

Řešení: b) V průchodu viděli diváci také alegorické vozy.

2. Ve které větě je několikanásobný podmět?

Řešení: c) Malé štěně obdivovali kluci i holky.

3. **Ve které větě je nevyjádřený podmět?**
Řešení: b) Nevzpomínám si už na konec příběhu.
4. **Ve které větě je podmět vyjádřen zájmenem?**
Řešení: b) Ty se nemusíš nic učit?
5. **Ve které větě je přísudek jmenný se sponou?**
Řešení: c) Okna jsou otevřená.
6. **Ve které větě je chybná koncovka slovesa v přísudku?**
Řešení: b) Děti se *smáli* snad celý den.
7. **Ve které větě je chyba?**
Řešení: a) Všichni živočichové se za bouřky *schovaly*.
8. **Ve které větě není chyba?**
Řešení: c) Prsty se mi nervozitou *chvěly*.

UČEBNICE

str. 169

4. **Poznáte, ze kterých pohádek jsou uvedené inzeráty?**
Řešení: O šípkové Růžence. Popelka. Sněhurka a sedm trpaslíků. Červená karkulka.
5. **Doplňte podstatné jméno z nabídky ve správném tvaru. Napište do sešitu.**
Řešení: a) O Šípkové Růžence; b) Červená karkulka; c) Popelka; d) Sněhurka a sedm trpaslíků

Uč., str. 170–172 | XII. STAVBA SOUVĚTÍ

UČEBNICE

str. 170

1. CO JE TO SOUVĚTÍ

1. **Přečtěte si vyprávění. V každém větném celku vyhledejte přísudek (přísudky). Rozhodněte, zda je to věta jednoduchá, nebo souvětí.**

Řešení: Restaurace se jmenovala Hanoi. (VJ) Vietnamci svoje hlavní město milují, ať žijí kdekoliv... (S) Po jídle jsem dostával dárky. (VJ) Děda si svůj dárek nechal až na konec. (VJ) Byl to složený kus látky, a když jsem ho rozložil, viděl jsem, že je to malba na hedvábí. (S) Byl na ní duhový drak, jak odpočívá na dně moře, a nad ním na souši se tyčí hory ve tvaru rohlíků a klikatě tečou modré řeky. (S) Měl jsem fakt radost, protože draky mám strašně rád. (S) Nemyslím ale draky z českých pohádek. (VJ) Já mám rád asijské draky, což jsou docela jiné bytosti. (S) Vietnamský nebo čínský drak je moudrý a veselý, má rád lidi a přináší jim radost a bohatství a prima život. (S)

- Long a jeho rodina pocházejí z Vietnamu.
- Vietnam leží v Asii. Rýže.

2. a) **Ve větách vyhledejte základní skladební dvojice.**

Řešení: Vykvetl záhon. Růže voněly, my jsme čichali. Růžička píchla, abych věděla (já), nesmím trhat (já). Maminka měla. Poprosila jsem (já), by nedal (on). Uvázal (on), maminka byla nadšená.

- b) **Vypište do sešitu všechna souvětí a spočítejte, z kolika vět se skládají.**

Řešení: Všechny růže omamně voněly a my jsme k nim s oblibou čichali. (2 věty.) Někdy mě nějaká růžička píchla, abych věděla, že je nesmím trhat. (3 věty.) Poprosila jsem pana souseda, jestli by mi nedal pár růží. (2 věty.) Uvázal mi nádhernou kyticí a maminka byla nadšená. (2 věty.)

UČEBNICE

str. 171

2. SPOJOVÁNÍ VĚT V SOUVĚTÍ

1. a) **Pozorně přečtěte text. Co mají společného vyznačená slova? Jakým souhrnným názvem je označujeme?**
Řešení: Jsou to spojky nebo spojovací výrazy (příslovce, zájmena).
- b) **Vyznačte základní skladební dvojice.**
Řešení: Plachetnice vypluly, našly (ony – plachetnice), pocházelo koření a poklady. italský mořeplavec Kryštof Kolumbus vedl, myslel si (on – Kryštof Kolumbus), musí dorazit (on – Kryštof Kolumbus), popluje (on – Kryštof Kolumbus). Lodě přistály, obyvatelé přivítali, námořníci začali říkat, si mysleli (oni – námořníci), jsou (oni – námořníci).
- c) **Článek vymyslete vhodný nadpis.**
Řešení: Objevení Ameriky

2. a) **Spojte věty vhodnými spojovacími výrazy a souvětí napište do sešitu.**

Řešení: Všichni se snažili, protože chtěli získat dobrou známku. Počasí se pokazilo, ale my jsme se pořád dobře bavili. Moje teta přijela o den dřív, aby se s námi setkala. Petra a Petr trávili dovolenou v Egyptě, kde navštívili všechny památky, o kterých jsme se učili v dějepise. Poslední bude platit oběd, a proto chceme být v cíli první. Radek rybu neuložil, ale několikrát se o to pokusil.

b) **Vyznačte základní skladební dvojice.**

Řešení: Všichni se snažili, protože chtěli získat dobrou známku. (oni) Počasí se pokazilo, ale my jsme se pořád dobře bavili. Moje teta přijela o den dřív, aby se s námi setkala (ona – teta). Petra a Petr trávili dovolenou v Egyptě, kde navštívili všechny památky (oni – Petra a Petr), o kterých jsme se učili v dějepise (my). Poslední bude platit oběd, a proto chceme být v cíli první (my). Radek rybu neuložil, ale několikrát se o to pokusil (on – Radek).

c) **Určete slovní druh slov v podmětu.**

Řešení: všichni (zájmeno), počasí (podst. jméno), my (zájmeno), teta (podst. jméno), Petra a Petr (podst. jméno), poslední (přídavné jméno), Radek (podst. jméno)

UČEBNICE

str. 172

4. **Zapište vzorce souvětí.**

Řešení: V1, že V2. V1, ale V2, aby V3. Když V1, V2. V1 a V2, aby V3. I když V1, V2, protože V3. V1, který V2, ale V3.

6. b) **V každé větě vyznačte podmět a přísudek.**

Řešení: Slunečnímu světlu a teplu vděčíme za to (my), že na Zemi vznikl život, jelikož v hlubinách vesmíru jinak panuje velký mráz.

c) **Určete počet vět v souvětí.**

Řešení: Tři věty.

d) **Vyhledejte přídavná jména a určete jejich druh.**

Řešení: slunečnímu (měkké), velký (tvrdé)

e) **Slovo panuje nahradte synonymem.**

Řešení: panuje || vládne

f) **Slovo vznikl nahradte antonymem.**

Řešení: vznikl × zanikl

g) **Napište dvě slova příbuzná se slovem mráz.**

Řešení: zamrznout, odmrazit, mražený, mraznička...

Uč., str. 173–176 | XIII. ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

UČEBNICE

str. 173

1. a) **Pozorně si přečtete článek. Vyhledejte v něm tři způsoby psaní přímé řeči a napište je do sešitu.**

Řešení: 1. „Vy jste byl vážně námořník?“ zeptal se Martin. 2. Martin namítl: „Teď už ale nikam neplujete.“ 3. „Já jsem námořník,“ řekl muž, „to člověk buď je, nebo není, a když je, tak na celý život.“

- a) NE; b) ANO; c) ANO

b) **Ve vyznačených větách určete základní skladební dvojice a rozhodněte, zda je to věta jednoduchá nebo souvětí.**

Řešení: Starý muž vyšel ven s talířem jahod a plechovkou kondenzovaného mléka. (VJ)

Námořník pak pečlivě utřel desku stolu hadrem a z chaty přinesl mapu (on – námořník). (S)

c) **Vysvětlete, co je mapa. Kdy jste vy nebo rodiče využili mapu.**

Řešení: Mapa je zmenšené plošné znázornění zemského povrchu nebo jeho částí (Evropy, ČR, Jihomoravského kraje, Brna atd.).

d) **Víte, co je ostrov? Jmenujte ostrovy, které znáte.**

Řešení: Ostrov je část souše obklopená vodou, např. Velká Británie, Grónsko, Sicílie, Korsika, Kypr...

UČEBNICE

str. 174

2. **Za pomoci tabulky doplňte do přímé řeči uvozovky.**

Řešení: Opatrně zašeptala: „Ničeho se neboj.“ „Hurá!“ vykřikl hlasitě. „Zdeničko,“ sykl při odchodu, „nezapomeň na mě.“

3. a) Vyhledejte uvozovací věty.

Řešení: Byl jednou jeden král, vyprávěla babička. Král ho varoval: Ať ani na jazyk nevezmeš, sic mi to hlavou zaplatíš. Holubi štěbetali: Popelko, my ti pomůžeme. Můžeš tu bydlet s námi, řekli Sněhurce trpaslíci.

b) Doplněte *i, í / y, ý* a chybějící uvozovky. Napište do sešitu.

Řešení: „Byl jednou jeden král,“ vyprávěla babička. Král ho varoval: „Ať ani na jazyk nevezmeš, sic mi to hlavou zaplatíš.“ Holubi štěbetali: „Popelko, my ti pomůžeme.“ „Můžeš tu bydlet s námi,“ řekli Sněhurce trpaslíci.

4. Změňte přímou řeč v nepřímou a naopak.

Řešení: Nakonec poznamenala, že si musí rozmyslet, co chce. Závěrem nám sdělili, že jsme všichni závěrečné zkoušky splnili. Najednou slyším, jak říká, že jsem to měla říct dřív. Maminka zavolala: „Sbalte si věci a půjdeme domů.“ Suše poznamenal: „Co to má znamenat?“ Souhlasila: „Už jsem o tom slyšela.“

UČEBNICE

str. 175

SHRNUTÍ – SOUVĚTÍ, ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

1. Rozhodněte, které větné celky jsou souvětí. Zapište jejich větný vzorec.

Řešení: Všichni víme, že krev je životodárná tekutina. (V1, že V2.) Krev zásobuje tělo kyslíkem, rozvádí po těle všechny živiny, chrání tělo před infekcemi, dodává tělu teplo a plní ještě mnoho jiných úkolů. (V1, V2, V3, V4 a V5.) Krev je kapalina, kterou člověk a ostatní živočichové nutně potřebují k životu. (V1, kterou V2.)

2. Opište text a doplňte uvozovky a další chybějící znaménka.

Řešení: Babička se ho zeptala: „Proč jsi toho psa dráždil?“ „On si mě všiml nejdřív,“ říká Míša, „a štěkal na mě.“ „Ale dráždils ho ty,“ opakuje znovu babička. Michal lítostivě dodává: „Já jsem mu ukazoval klacek.“ „Proč lžeš?“ zlobí se babička. „Já jsem tě viděla. Uhodils ho klackem a on na tebe skočil.“

UČEBNICE

str. 176

OVĚŘÍME, CO UŽ VÍME – SOUVĚTÍ, ŘEČ PŘÍMÁ A NEPŘÍMÁ

1. Ve které větě je slovně nevyjádřený podmět?

Řešení: a) Na nádraží se setkáme s přáteli.

2. Ve které větě není podmět a přísudek správně vyznačen?

Řešení: c) Koně zahnal sedlák do stáje.

3. Ve větách vyznačte přísudek.

Řešení: a) se objevily; b) leželo; c) stoupala

4. Ve které možnosti je věta jednoduchá?

Řešení: b) Bratr i sestra se těšili na zájezd k moři

5. Ve které možnosti je souvětí?

Řešení: b) Kosi zpívali, ale déšť nepřestával.

6. Ve kterém souvětí jsou věty spojeny pomocí vztažného zájmena?

Řešení: b) Pozoroval jsem vlaštovky, které se houfovaly na drátech.

7. Ve kterém řádku je chyba v zápisu přímé řeči?

Řešení: a) Chybné velké Ř ve slově řekl. b) Chybí uvozovka za slovem deštník.

Uč., str. 177–182 | XIV. ZÁVĚREČNÉ OPAKOVÁNÍ

UČEBNICE

str. 177

a) Všimli jste si, že bez mezer, čárek a teček se příběh těžko čte? Přepište jej správně do sešitu.

Řešení: Prázdniny klepou na dveře. Hned první týden se chystáme na putovní tábor do nedalekého pohoří. Já pojedu letos poprvé, Honza a Míša se zúčastnili puťáku už vloni. Při balení mi Míša musí poradit, co všechno si mám vzít. Nic důležitého nesmím zapomenout. Někdo s sebou bere samé zbytečnosti. Nejdůležitější je stan, karimatka a spacák. Potřebuju také teplé oblečení, dobré boty a láhev na vodu. Na tento tábor nepatří mobil, přesto se už nemožu dočkat. Hurá!

b) Odpovězte na otázky: Kam jede hrdina příběhu? Jede poprvé? Co musí mít s sebou? Co nesmí mít s sebou?

Řešení: Hrdina jede na putovní tábor. Ano, jede poprvé. S sebou musí mít stan, spacák, karimatku, teplé oblečení, dobré boty a láhev na vodu. Nesmí mít mobil.

c) V prvních dvou větách určete podmět a přísudek.

Řešení: Prázdniny klepou na dveře. Hned první týden se chystáme na putovní tábor do nedalekého pohoří. (my)

d) Barevně označte souvětí. Z kolika vět se skládá?

Řešení: Já pojedou letos poprvé, Honza a Míša se zúčastnili puťáku už vloni. (2 věty.) Při balení mi Míša musí poradit, co všechno si mám vzít. (2 věty.) Na tento tábor nepatří mobil, přesto se už nemohu dočkat. (2 věty.)

e) V posledních čtyřech větných celcích určete slovní druhy.

Řešení: Nejdůležitější (2) je (5) stan (1), karimatka (1) a (8) spacák (1). Potřebuju (5) také (6) teplé (2) oblečení (1), dobré (2) boty (1) a (8) láhev (1) na (7) vodu (1). Na (1) tento (3) tábor (1) nepatří (5) mobil (1), přesto (6, 8) se (3) už (6) nemohu (5) dočkat (5). Hurá! (10)

f) Určete mluvnické kategorie podstatných jmen: (se) sourozenci, (při) balení, zbytečnosti.

Řešení: (se) sourozenci – 7. p., č. mn., r. m. živ., vzor muž; (při) balení – 6. p., č. j., r. stř., vzor stavení; zbytečnosti – 4. p., č. mn., r. ž., vzor kost

g) Vyhledejte přídavné jméno ve třetím stupni a určete jeho pád, číslo a vzor.

Řešení: nejdůležitější – 1. p., č. j., vzor jarní

h) Zakroužkujte všechna zájmena a určete jejich druh.

Řešení: se (zvrtné), já (osobní), se (zvrtné), mi (osobní), co (vztažné), všechno (neurčité), si (zvrtné), nic (záporné), někdo (neurčité), sebou (osobní), samé (ukazovací), tento (ukazovací) se (zvrtné)

i) Vyhledejte číslovku a určete její druh.

Řešení: první – číslovka řadová

j) Slovesný tvar z první věty převedte do minulého a budoucího času, do rozkazovacího způsobu (ve všech možných osobách) a do podmiňovacího způsobu ve všech osobách.

Řešení: Prázdniny klepaly. Prázdniny zaklepou. Klepej, klepejme, klepejte.
klepal bych, klepal bys, klepal by, klepali bychom, klepali byste, klepali by

k) Řekněte slova opačného významu (antonyma) ke slovům: letos, nic, důležitého, zapomenout.

Řešení: letos × vloni; nic × všechno; důležitého × nepodstatného; zapomenout × vzpomenout

l) Řekněte slova stejného nebo podobného významu (synonyma) ke slovům: sourozenci, nedalekého, chystáme se, boty.

Řešení: sourozenci || bratři a sestry; nedalekého || blízkého; chystáme se || připravujeme se; boty || obuv

m) Naznačte stavbu slov: sourozenci, pohoří.

Řešení: sou-roz-en-c-i, po-hoř-í

n) Uvedte alespoň pět slov příbuzných se slovy: voda a teplý.

Řešení: voda – vodovod, povodeň, vodovodní, vodní, odvodnit; teplý – teplo, teplota, zateplit, tepelný

Co umíme z pravopisu

1. a) Doplňte i, í / y, ý.

Řešení: bydlet, obydlený, dlouhá tyč neboli bidlo, bydliště, pýcha, pyšný, pyšnit se, píchnout se, zpychnout, mýlit se, omyl, miláček, zmýlená, pomýlený, lysý, lysina, lis, kachna lyska, olysálý, víko, vykonat, výkonný, výkonnost, povykovat

b) Ve kterých řádcích jsou pouze slova příbuzná s vyjmenovaným slovem?

Řešení: V žádném řádku, v každém řádku je jedna

2. a) Podstatná jména napište v náležitém tvaru jednotného čísla.

Řešení: do školy, v broskvi, do skály, o králi, za chvíli, na zeměkouli, za poli, s cibulí, k jeteli, bez mámy, v konvi, o spisovateli, v cíli, po Labi, do Bratislavy, z Břeclavi, v Příbrami, z Ostravy

b) Napište v množném čísle.

Řešení: kosi zpívají, lvi se protahují, vyčištěné příkopy, vysoké topoly, rybáři loví lososy, ve spíži jsou moli, dává snadno góly, krmit husy, sedět na židlích, vidím palmy, vlajka s hvězdami, krabice s mýdly, obarveno barvivy, cesta v polích

3. a) Do slov v každém řádku doplňte vhodnou (totožnou) předponu.

Řešení: zhlédli představení, zčervenal studem, zpívá v muzikálu; prázdniny strávíme u babičky, jablka shnila, skončili bychom dřívě; ztratila klíče, vyzkoušeli bychom tu novou loď, zkus to znovu; budeš vzpomínat na kamarády, vzlétli k nebi, vztyčíme vlajky; smažte tabuli, sbírá známky, skutálí se z kopce

b) U slovesných tvarů určete mluvnické kategorie.

Řešení: zhlédli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; zčervenal – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; zpívá – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; strávíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; shnila – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; skončili bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; ztratila – 3. os., č. j., zp. ozn., čas min.; vyzkoušeli bychom – 1. os., č. mn., zp. podm.; zkus – 2. os., č. j., zp. rozk.; budeš vzpomínat – 2. os., č. j., zp. ozn., čas bud.; vzlétli – 3. os., č. mn., zp. ozn., čas min.; vztyčíme – 1. os., č. mn., zp. ozn., čas bud.; smažte – 2. os., č. mn., zp. rozk.; sbírá – 3. os., č. j., zp. ozn., čas přít.; skutálí se – 3. os., č. j., zp. ozn., čas bud.

4. a) Kdy napíšete velké a kdy malé písmeno?

Řešení: Praha, Pražan, pražské památky, Karel, Karlův, králův rozkaz, Česko, Češka, čeština, francouzský, Francouz, francouzština

b) Ve kterém řádku nejsou slova příbuzná?

Řešení: Ve druhém řádku.

UČEBNICE

str. 179

5. a) Vyhledejte slova s nevhodnými předponami a nahradte je správnými.

Řešení: v televizním posílání → vysílání, na nákladní → základní škoře, objezd → odjezd na hrad, v pokladní → výkladní skříni, představil → postavil jsem se, dědeček se objímá → zajímá, výprask → poprask v naší třídě, všichni podvodníci → závodníci, batohy na popravu → výpravu, neumí odvázat → zavázat tkaničky, vyčítali → počítali s desetinnými čísly, do skautského oddílu → oddílu, do knihy předložku → záložku

b) Ve vyznačených slovech vyhledejte kořen.

Řešení: za-zně-lo, pře-krás-né, se-řad-ili, s-bal-ené, při-hlás-il

6. Do kterých řádků doplníme pouze y, ý?

Řešení: kilogramy soli, pytle slámy, usychá listí; stoly se prohýbaly, vykopávky proběhly, ryby připlaval; bolely nás nohy, sýkorky vyzobaly semena, pyšní pávi; chmýří z olší, obyčejné oděvy, klasy dozrály; sousedovy plány, chromý koník, klopýtli, brzy přijd; sokoli zaútočili, zbytek trávy, neslyšný výkřik; vyhodit si z kopýtko, kluci výskalí, sovy loví v noci

Do druhého, do čtvrtého a do pátého.

7. Do vět doplňte vhodné tvary osobních zájmen. Napište do sešitu.

Řešení: Slíbil mi/mně, že mi/mně napíšeš. Počkej na ni před domem. Proč jste mi/mně nic neřekli? Vidím na ni z balkonu. Nebud' na ni tak zlý. Půjdem tam s vámi. Neseme jí slíbené sklenice.

8. a) Do kterého řádku doplníte pouze i, í?

Řešení: rybí kost, slabý článek, liščí ohon; usměvavý člověk, losí paroží, ryzí charakter; psí víno, vzteklí vlci, trpěliví pacienti; rychlí běžci, veselý smích, krabí maso; veselí přátelé, smělý plán, cizí jazyk; s kuchařskými recepty, s pálivými paprikami, psí oddanost

Do třetího.

b) Vyhledejte přídavná jména a určete jejich vzor.

Řešení: rybí (jarní), slabý (mladý), liščí (jarní), usměvavý (mladý), losí (jarní), ryzí (jarní), psí (jarní), vzteklí (mladý), trpěliví (mladý), rychlí (mladý), veselý (mladý), krabí (jarní), veselí (mladý), smělý (mladý), cizí (jarní), kuchařskými (mladý), pálivými (mladý), psí (jarní)

c) Vysvětlete vyznačená slovní spojení.

Řešení: slabý článek – nespolehlivý člověk; ryzí charakter – člověk, na kterého se dá vždy spolehnout, má dobré vlastnosti; psí víno – rostlina; psí oddanost – věrnost

UČEBNICE

str. 180

9. b) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: já (osobní), moje (přivlastňovací), nás (osobní), mými (přivlastňovací), moji (přivlastňovací), žádné (záporné), všem (neurčité), kteří (vztažné), nějakého (neurčité), moje (přivlastňovací), se (zvrtné), si (zvrtné), ně (osobní), sebe (osobní), nás (osobní), si (zvrtné)

10. b) Napište do sešitu. Číslice pište pomocí číslovek (slovy).

Řešení: Lidé chodí po dvou nohách, ale někdy také po čtyřech. Kamarádím se třemi dětmi. Kdysi jsem milovala pohádku o Alibabovi a čtyřiceti loupežnicích. Potřebuji boty číslo třicet osm. Na dovolenou jedu s oběma rodiči. Za třicet dva kg meruněk jsme utržili čtyři sta osmdesát korun. Na bábovku potřebuji dvacet dkg mouky a šest vajec. Na vysvědčení jsem měl kromě dvou dvojek samé jedničky. V pátek třináctého mívám štěstí.

c) Znáte nějakou jinou pohádku, v jejímž názvu je číslovka?

Řešení: Sněhurka a sedm trpaslíků, O dvanácti měsíčkách...

11. a) Ve větách vyhledejte číslovky. Rozhodněte, kdy je nutné doplnit za číslovkou tečku.

Řešení: Vratislav II. získal jako první titul českého krále. Namazal si 2 krajíce chleba. Doběhl jsem na 3. místě. Naše zahrada má rozlohu 5 hektarů. Po celém zámku rozmístili 25 váz s květinami. Narodil se 20. 7. 2000 v Přerově. Napadením Polska 1. září 1939 začala 2. světová válka.

b) Určete slovní druh ostatních slov v textu.

Řešení: Vratislav (1) II. (4) získal (5) jako (5) první (4) titul (1) českého (2) krále (1). Namazal (5) si (3) 2 (4) krajíce (1) chleba (1). Doběhl (5) jsem (5) na (7) 3. (4) místě (1). Naše (3) zahrada (1) má (5) rozlohu (1) 5 (4) hektarů (1). Po (7) celém (2) zámku (1) rozmístili (5) 25 (4) váz (1) s (7) květinami (1). Narodil (5) se (3) 20. 7. 2000 v (7) Přerově (1). Napadením (1) Polska (1) 1. září (1) 1939 začala (5) 2. (4) světová (2) válka (1).

12. a) Ve větách vyznačte podmět a přísudek a doplňte koncovky přísudku.

Řešení: Dívky si hrály u řeky. Chlapci utíkali do lesa. Saně se samy rozjely. Stromy velmi rychle odkvetly. Kuřátka se batolila vedle maminky. Pravěcí lovci lovili medvědy. Chlapci a dívky se společně radovali. Jehňata a kůzlata se poklidně pásla. Kosi a špačci posbírali úrodu třešní. Nástroje a pomůcky byly uklizené.

13. a) Doplňte písmena. Odůvodněte.

Řešení: Návštěvníci žasli nad velkolepými stavbami. Všichni rodiče přemýšleli, kam se schovaly smějící se děti. Housata a kuřata pyšně vykračovala po zápraží. Neslyšící se řídili podle pípání semaforu. Do krmítka přilétali kosi i sýkorky. Zoufalí opozdilci doháněli výpravu ze všech sil. Zmrzlí lyžaři toužili po teplých nápojích. Kouzelníkova kouzla ohromila všechny diváky. Nesmyslné vtipy nebyly vhodné.

b) V každé větě vyhledejte podmět a přísudek.

Řešení: Návštěvníci žasli nad velkolepými stavbami. Všichni rodiče přemýšleli, kam se schovaly smějící se děti. Housata a kuřata pyšně vykračovala po zápraží. Neslyšící se řídili podle pípání semaforu. Do krmítka přilétali kosi i sýkorky. Zoufalí opozdilci doháněli výpravu ze všech sil. Zmrzlí lyžaři toužili po teplých nápojích. Kouzelníkova kouzla ohromila všechny diváky. Nesmyslné vtipy nebyly vhodné.

c) Určete druh podmětu, případně jakým slovním druhem je vyjádřen.

Řešení: Návštěvníci (1) žasli. Rodiče (1) přemýšleli, děti (1) se schovaly. Housata a kuřata (několikanásobný, 1) vykračovala. Neslyšící (2) se řídili. Kosi i sýkorky (několikanásobný, 1) přilétali. Opozdilci (1) doháněli. Lyžaři (1) toužili. Kouzla (1) ohromila. Vtipy (1) nebyly vhodné.

14. b) Vyhledejte zájmena a určete jejich druh.

Řešení: nich (osobní), svoje (přivlastňovací), takový (ukazovací), se (zvratné), se (zvratné), se (zvratné)

c) Které historické období označujeme jako středověk?

Řešení: Označení dějinné epochy mezi koncem antické civilizace a začátkem novověku, které se poprvé objevilo v období renesance. Středověk je obvykle ohraničen pádem Západořímské říše v roce 476 a pádem Konstantinopole roku 1453, případně objevením Ameriky Kryštofem Kolumbem roku 1492, či zveřejněním 95 tezí Martinem Lutherem roku 1517, zaokrouhleně tedy tisíciletí mezi léty 500 a 1500 neboli deset století od šestého po patnácté.